

ROZMARNÉ NOVELY

Vladislav

Vančura

eknizky.sk

ROZMARNÉ NOVELY

VLADISLAV VANČURA

eknizky.sk

Rozmarné novely by Vladislav Vančura is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License, except where otherwise noted.

Obsah

Guy de Maupassant	1
Usmívající se děvče	15
Brusič nožů	29
Dobrá míra	43
Chirurgie	57
Konec vše napraví	73
Morálka	87
F.C. Ball	89

Guy de Maupassant

Vzácné barvy pařížské, jichž jste si s takovou snadností uvykli vážit, popuzují Francouze právě tak, jako vám jdou proti srsti strakatiny Menšího Města pražského. Odkud se vzalo tolik nadšení v jazycích národů, kteří procházejí křížem krážem Paříží? Stejně snadno uhádnete, co přimělo Guy de Maupassanta k tomu, aby mávl rukou nad shonem svého města. Praví se, že nešvár utvrzuje lásku. Snad se v důvodech řečeného básníka tajila milost, již zakoušíte plivající do páchnoucího proudu Čertovky, kterou jste prokleli a jež se vám přece líbí.

Buď jak buď. Guy de Maupassant byl rozhořčen. Paříž jej pobuřovala. Zvedl ruku, jako by se bránil proti nesmírnému klusání drozek, a zamířil ke kavárně, kde večeřival.

V tu chvíli skýtal boulevard obraz, jež jsme se naučili milovat o několik let později na plátnech impresionistů.

Vozkové v kabátcích s maličkou pláštěnkou mávali bičem, jehož násadec přechází v řemínek křivkou nedbale zdůrazněnou Manetem. Dámy obracely svou tvář k svítilnám, zachycující na ohbí tváře jejich záření, a ze stínů, které nám budou navždy připomínati kobalt a hněd italských hlinek, zvedaly nosíky s narůžovělým chřípím. Vězely v kožišinách vždy o něco nádhernějších než důchody jejich milenců a v pláštích, jejichž cena nepřesahuje polovinu měsíčního příjmu manželova.

Pohyb, který upadl v zapomenutí od času krejčoviny obnažující lýtka, pohyb, v jehož konečcích prstů se řásní tkanina sukně a jehož dlaň obepíná bedra spěchající dámy, nebyl o nic méně krásný než o svátcích Kateřinek či o výročí pádu Baštily, a přece špatný rozmar, jenž se dotkl klobouku Maupassantova, byl jitřen zástupy Pařížanek stejně jako smečkami Pařížanů. Vídal je po dvě desetiletí choditi ve světlých svrchnících se zdviženým límcem; jejich hůl trčívá podle

2 Rozmarné novely

ramene a pohybem stále stejným zvedají levici ke křídlu svého vousu. Již dvě desetiletí nosí Pařížanky své peří po způsobu kavek!

Guy de Maupassant odvrátil hlavu od divadla, které ho unavovalo, a vstoupil do jedné z kavárniček, jichž je v ulici Richelieu naseto.

Byl listopad, konec týdne a táhlo právě na šestou. Zdá se, že v tuto hodinu jest nejlépe počínati příslovečná dobrodružství pařížská, avšak Guy de Maupassant nemyslí ani zdaleka na něco podobného, a právě dnes, kdy byl ve špatné míře, mohl odpověděti dvojnásob snadno služtičkám lásky, které se mýlíávají a jsou hotovy přijímati za bernou minci jeho chlapecké chování.

Usednuv kroužil kloboukem na ukazováku levice a jeho zevnějšek jevil roztržitost. Za zády básníkovými přecházel číšník, jeden z těch, kterých se nikdy nedovoláte v pravý čas. Maupassant si chtěl objednat jakýsi nápoj a ohlédl se ťukaje na stůl pětifrankem, jež držel mezi prsty. Co se tak rozhlížel, nemohl neviděti dvojici rozvadených milenců. Maupassantova doba poznamenala malíře a básníky, pokud nezešedivěli. či pokud to někam nedotáhli, tak výrazně, že je každý poznal na sto honů. Podle kabátu bylo tedy lehké uhádnouti, že je mladý muž umělec. Jmenoval se Maurice Gilardin. Byl bledý zlostí a rovněž slečna po jeho boku na sebe upozorňovala; vedla si výstředně. Na první pohled se zdálo, že chodívá po nocích, ale Maupassant poznal, jak napodobuje vzor sotva zahlédnutý, a zřekl se toho mínění. Chovala se nepřiměřeně a bláhově, vzbuzujíc spíše smích než: nelibost. Guy de Maupassant nastrožil uši a zaslechl úryvek hádky. Věc ho zaujala a obrátil se poznovu, nemoha zatajiti úsměv.

Zatím se slečna octla v úzkých. Rozhlížela se hledajíc pomoc a touha po pomstě, která se zmocňuje dívek před žárlivými milenci, jí našeptávala, aby oslovila Guy de Maupassanta.

Když ztratíte hlavu, přidržte se i pošetilých nápadů, neboť v takových chvílích se vám nahrne myšlenka za myšlenkou. Mauricova milenka neměla rovněž na vybranou, a tak dodavši si ducha přistoupila k Maupassantovi. V té chvíli se podobala hlupačce, znělo

jí v uších a nevěděla dobře, co povídá. Maupassant stál, ale když se věc protahovala, poprosil slečnu, aby se posadili. Nerozuměl ani slovíčku, ale bylo mu vhod slyšeti hlas, který splýval s hukotem kavárny, a zakoušel jakési zadostiučinění, konaje to, co byl před chvílí zatracoval.

„Podezřívá vás milenec?“ otázal se Maupassant přerušuje proud její zájímavé výmluvnosti.

„Říkejte mi Marcela, á to je Maurice Gilardin,“ pravila v odpověď ukazujíc na mladého muže, „rozešla jsem se s ním.“

„Vidíte, že nežertuji ani já, ani on,“ pokračovala obnažujíc předloktí, jež bylo zpruhováno ranami jako stupnice barvířova.

„Chtěl bych vám pomoci,“ pravil Maupassant, „ale nevím, s jakou byste mě přivítala, kdybych vám řekl, že jsem vzal věc doopravdy.“

„Zítřa, zítřa,“ odušila Marcela, „byla bych vám zavázána, kdybyste právě teď osvědčil jen polovinu slibované opravdovosti.“

„Prosím vás o to. Zapřísahám té!“ připojila vzrušena až k slzám, „řekni mu, že se známe od dvou let, a přisvědč ke všemu, co uslyšíš.“

Je velmi francouzské kývnouti v podobných okolnostech a Guy de Maupassant se nerozmýšlel, neboť není příkladnějšího Francouze nad tohoto Alasana.

„Ano,“ odpověděl, „řeknu panu Gilardinovi vše, co si přejete.“

Maupassant se rozhodoval rychle. Jedna dvě a již stál před Marceliným milencem.

„Dobrý večer,“ pravil, „dobrý večer, pane! Jsem Guy de Maupassant a chci vás upozorniti, že není správné obraceti se zády ke svým přátelům. Slečna Marcela a já vás čekáme již drahnou chvílí.“

Účinek velikých překvapení bývá srovnáván s prudkým působením jedů, jež zmrazují člověka od nohou. Na Marcelu nepůsobilo jméno Maupassantovo ani zdaleka. Spolkla je nepohnuvši brvou, avšak její přítel! Zdálo se, že se zalkne rozpaky, změnil barvu a nebyl by snad té noci promluvil.

Nechtějte poznat jeho údiv příliš zevrubně, neboť jej nic

4 Rozmarné novely

neozřejmí, nejste-li sami s to zatajiti dech před mistrem podobného významu.

„Guy de Maupassant! Tento kníže francouzštiny stojí přede mnou a mluví ke mně!“ pomyslí si mladý básník zachvívaje se od hlavy k patě. Bůh ví, že by se byl spíše nadál vlka než Maupassanta. Zkoprněl a dočista nic nechápal. Podobalo se, že před ním vybuchla záře, a byl jako omámen. Maupassant jej vedl k Marcelce a žárlivý básník kráčet jako ve snách. Usedl na okraj židle a pohlížel z jednoho na druhého. Teprve poznenáhlu se vynořovala z jeho oslnění podoba přítelkyně a tvář mistrova.

„Zizi, Zizi!“ vykřikla Marcela, „Zizi, miláčku!“

„Co jste mu řekl, vy škodolibý člověče?“ dodala obrátivši se k mistrovi. Guy de Maupassant mlčel usmívaje se. V okamžiku, který se podobal zornici Marcellině rozšiřující se údivem a tmou, v okamžiku, jenž sotva dostačí, abychom pronesli jméno ušatého milence, zamyslí se nad nekonečným příběhem a zdálo se mu, že je v něm více lásky než ukrutnosti nebo nerozumu. Chtěl jej vyslechnouti.

Jakmile bylo jisto, že Maurice je opět při sobě, vzpamatovala se Marcela velmi rychle a na obrátku mohla pokračovati ve své hře.

„Pane Guy de Maupassante,“ pravila, „hlupáček, jehož jste zastihl v takových rozpacích, je můj milenec. Podváděla jsem vás s ním.“

„Bylo by mi milejší,“ odpověděl básník, „kdybychom si mohli vyměnit úlohy. Nešlo by říci, že jste podváděla pana Gilardina se mnou?“

Zatím již Maurice nabral dech. Byl mlád, snědý a ,černovlasý, tváře výrazné jako čepel, s obočím zdviženým a vlnou vlasů spadlou do čela. „Pane,“ děl vkládaje v toto oslovení všechn svůj obdiv, „pane, Marcela, o níž pravíte, že byla tak dlouho vaší přítelkyní, je nestoudnice! Vyzvala mne k této schůzce jen proto, aby nás svedla.“

„Jakže? Vy jste znal moje jméno a věděl jste, s kým se zde setkáváte?“

„Ne,“ odpověděl Maurice, „neměl jsem ani tušení. Vešli jsme dříve a po celou tu dobu jsem k vám byl obrácen zády.“ Marcela

se usmívala a na znamení díky tiskla Maupassantovu paži, potom pila víno. Postavila skleničku jen zpola vyprázdněnou před Maurice a řekla, jsouc při své mazanosti nevědomá jako oslátko: „Maurice, dodejte si odvahy, co na tom, že se rozejdeme?“

„Ach,“ vydechl Gilardin, dívaje se na toto lehkovážné stvoření, jež byl odsouzen milovati, a jakkoliv si ukládal zdrženlivost, přece mu uklouzlo, že se před Maupassantem cítí dvojnásob zahanben.

Marcela opakovala jméno básníkovy, ale ani teď se jí nezdálo známější než názviska z anglického slovníku.

„Nezahazuj se víc, než je třeba, příteli,“ pravila přehlížejíc zvysoka rozpaky Mauricovy.

„Je-li pan Maupassant znám a ctěn dík svému úřadu ...“ „Marcelo! Marcelo!“ vykřikl Gilardin, hotov zbaviti svou přítelkyni stůj co stůj řeči.

Kavárničky v okolí ulice Richelieu nejsou toho druhu, aby snesly příběhy rozpoutanější, než je dovolená míra výstřihu. A tak, jako se odpočítává slušnost oděni na knoflíky, budou měřiti slušnost výrazu podle řinčení číšek. Maurice přebíral houknuv příliš zostra. Guy de Maupassant se teď usmívá pod kůží, a zatím co se lidé ohlížejí po divné trojici, pokračuje Gilardin již polohlasem: „Marcela chtěla říci, že píšu povídky. Jak je však možné, že mluvíc s vámi přece si domýšlí na podobné věci. Jak je možné, že nerozeznává, kdo z nás dvou je básník? Nevěřím jí ani zbla! Setkala se dnes s vámi po prvé právě tak jako já.“

Maupassantovi se zdálo, že je čas ukončiti šprým, a přisvědčoval Mauricovi, řka, že chvilíčka nejistoty, kterou zakusil, je pro něho zasloužený trest. Domluviv měl se Maupassant k odchodu a oblékal si plášť. Dříve však, než vyšel, pohlédl na účes Marcelin a na tvář Mauricovy, pociťuje výčitku, že odchází tak znenadání.

„Ti hlupáčkové!“ pravil sám sobě na usmířenou, „snad se jich moje mlčení nedotklo? Co jim mám říci? Jak se vzdá-liti, aby se nepodobalo, že jsem nakvašen?“ Zatím Marcela vztyčila hlavu a vrhla na mistra jeden z pohledů, jež člověkem otřásají. Teprve teď

6 Rozmarné novely

poznala, že Maupassant je týž Maupassant, který píše knihy. Teprve teď poznala podobu svého básníka.

Na druhý den skončil Maupassant svou práci kolem páté hodiny odpoledne. Měl nakvap, neboť v tu chvíli jej očekávali přátelé před domem U letícího anděla, v ulici notně vzdálené od jeho příbytku. Seběhl po schodišti a stanuv mezi dvojí řadou platanů chtěl přivolati povoz. Rozhlédl se, přidržuje si klobouk proti větru, který vál s velkou rychlostí. Ulice byla poloprázdná a Maupassant nemohl nespátriti Maurice, který přecházel po celé délce hotelu Excelsior.

Věc snesla jediný výklad. Maurice si ze srdce přeje setkati se s mistrem a nemá odvalu jej osloviti. Poohlíží se a zasouvá hlouběji a hlouběji ruce do kapes svrchníčku. Jeho rozhodnost je zřejmě ta tam.

Maupassant neměl ve zvyku zdržovati se zdvořilostmi, které vás odvádějí od práce či od zábav, a nebyl by na Maurice zavolal, kdyby věc směřovala proti jeho srdci. Na štěstí nebyl Gilardin protivného zevnějšku a jeho duch, jakkoli se neleskl nejjasněji, jevil přece stopy po zásazích milostí, z nichž prvá a nejdůležitější je láska. To právě dostačovalo.

Guy de Maupassant k němu přistoupil a dotknuv se jeho ramene pozval jej do vozu, jenž právě přijížděl. „Domnívám se,“ pravil Maupassant, „že máme stejnou cestu.“

Maurice se v odpověď zarděl, a protože bylo nesnadné lháti, nepřisvědčoval. „Čekal jsem dlouho, než ji zvolíte,“ pravil po chvíli přemýšlení, neboť se nemohl jen tak z ničeho nic vzdáti mistrových slov.

Dalo se do deště. Maupassant dávno zapomněl, o čem je řeč, a díval se po třpytícím se boulevardu. Padala první tma a na nárožích se rozsvěcovaly lampy.

„Lidé vašeho věku,“ děl opět Maupassant, „bývají vždy zamilováni, ale vysvětlete mi, proč vaše přítelkyně a vy sám jste zvolili takový podivný způsob lásky. Slyšel jsem, jak se na Marcelu obořujete.“

Maurice oddychoval v koutku vozu a jeho podmračená tvář se zachvívala. Mlčel, neodpovídal a náhle vybuchl s otázkou a dal se

sám do vyptávání. Mluvil zajímavě, avšak s takovou zřejmou snahou dozvědět se pravdu o své milence, která mu namluvila tolik lží, že Maupassant pocítil údiv a překvapení.

Láska se zajisté snáší s uměním mistrovým, avšak tato všední hodina, vnitřek řinčícího kočáru a ulice ven a ven opatrná činila vyznání žárlivcovo nepravděpodobným a bláznivým až po slzy.

„Chtěla mi namluvit,“ děl Maurice lámaje ukazovák své levice, „že bylo včerejší setkání náhodné a že vás nezná.“

„Nesmysl! Nesmysl!“ vykřikl vstávaje za jízdy a kymácel se nad mistrem jako opilec, jenž pil na bratrství s rabiáty.

Guy de Maupassant mohl mluvku vstrčit rovnou do náruče některé mimoj douči slečinky a mohl mu dát za vyučenou. Nechtěl však na podobné věci ani pomyslit.

„Eh,“ pronesl k tomuto hlupáčkovi, „co myslíte, Maurice, nalezl bych důvod, pro který bych měl před vámi mluvit nepravdu? Není snaží a přirozenější věřit, že se věci mají, jak pravím? Domníváte se, že snesu vaše podezřívání déle, než stačí, abyste se rozmyslil?“

„Pane,“ odpověděl Maurice, „vím, že ani já ani Marcela nezasluhujeme zmínky. Stydím se a je mi věru smrtelná hanba, nicméně, kdybyste znal její zaujetí! Kdybyste znal ducha Marcelina! Kdybyste věděl, do jaké míry je do vás zblázněna!“

Podobné řeči zdály se Maupassantovi nevěcné.

„Jděte mi sbohem,“ pravil zastaviv drožku na smluveném místě. „Jděte mi sbohem, a je-li vám vhod, pozdravujte Marcelu. Zaslouhuje si zdvořilosti, pane!“

Maurice vykotal jakousi větu na rozloučenou a jeho ruka padla do Maupassantovy dlaně jako ruka malého chlapce. Byla zkřehlá. V ony listopadové dny udeřila chladna a nerozuma stál před Maupassantovými okny, bůhvíjak dlouho. Gilardin se otrásl, a jako bývá obyčejem u mladých zajců, zarděl se až do temna.

„Způsobíte mi radost,“ vykřikl Maupassant již za odcházejícím, „uvidím-li vás zítra s Marcelou u večere. Čekám na starém místě.“

Maurice se vracel maje plnou hlavu básníka a milenky. Ďas ví, které jméno ho víc páliło. Bloumal ulicemi ve vzdorné zamilovanosti

8 Rozmarné novely

a celkem ukrádal Pánu Bohu čas, oslovuje nepřítomnou Marcelu a odpovídaje mistrovi, který byl vzdálen na hony. Je dlužno po pravdě říci, že tyto básnické řeči nestály za mnoho. Kdyby se napsaly, byly by stěží uspokojily školáčky, avšak kdo je sám sobě spravedlivým soudcem?

Ostatně se říkává, že věci, pokud povstávají v mysli, mají barvu a vzmach. Tyto vlastnosti nepůsobí prý umění, ale jakási jeho záře, jež byla bez naší vlastní zásluhy každému vkleta do hlavy.

Po třech hodinách cesty a putování pod svítilnami vrátil se Maurice domů; zvenčí sem padalo něco světla a příchozí, sotva se rozhlédl, poznal Marcelin nosík rýsovati se proti oknu. Seděla na pohovce objímajíc svá kolena a zachovávala mlčení, hotova vrhnouti se miláčkovi na šíji. Věru, byl čas zhostiti se milostného trápení a padnouti si do náruče, neboť ve věcech lásky neplatí spořivost a nic vám nevynesete na úrocích, co jste dnes uložili do truhlice.

Marcela se usmívala, avšak Maurice, na němž, jakkoliv je hlupák, závisí dobrá polovina milostných skutků, byl zakaboněn. Neměl smysl pro líbezné hry své ženušky a zabručev cosi na pozdrav vrhl se do křesla rovnou před ní.

„Mluvil jsem s Maupassantem,“ děl nakvašeně.

„Tím lépe,“ odpověděla nacházejíc výraz vždy o poznání ostřejší než její přítel, „tím lépe, doufám, že ti nic nezatajil.“

„Sláva bohu, konečně skončíme,“ vpadl opět Maurice, „konečně skončíme tu pustou přetvářku! Dejte mi klíče, Marcelo, chci odejít.“

„Jestliže jsi myslil na odchod, nebylo třeba, abys vcházel. Pokud jde o skříně, jsou otevřeny.“

Tato slova pronesla Marcela vstávajíc ze svého místa. Teď měl Maurice ukázati, že je slušný chlapík. Měl slečnu vzít kolem pasu a vlepiti jí hubičku. Jinak se rozpláče, jinak bude přemožena příliš důkladně a Maurice má navždy vroubek.

Gilardin konečně pochopil, že je zavržitelně přídržovati se stále stejného způsobu jednání, chceme-li dojit cíle, a vykročil k Marcele. Setkal se s ní právě na polovině cesty. Vzápětí se jim rozvázaly jazyky a došlo k výjevům lásky, nad nimiž se tají dech.

„Maurici,“ pravila Marcela mezi polibkem a objetím, „Maurici, ujišťuji tě a dokládám bohem, že jsem si vymyslela vše, co se vztahuje k Maupassantovi. Je to vylháno od A až do Z! Za svého živobytí jsem ho neviděla. Protiví se mi, je mi odporný a chci ho vystrnadit z Paříže!“

Gilardin nemohl uvěřiti. Maje plná chřípí milenky a plná ústa jejích vlasů, pociťoval nezměrnou radost, že může viděti otisky svých tesáků na Marcellině rameni a tisknout jí hrdlo. Maurice byl šťasten, jako se přiházívá malým chlapcům a lidem zcela bezelstným. Nemohl se zdržeti smíchu, když se Marcela pousmála; tu se řehťal, jako se smávají kuchtíci v pohádkách, a padl na záda maje v náruči to děvče a uši zalehlé jejím chichtotem.

Asi pátého dne po usmíření s Marcelou vydal se Maurice zcela a beze zbytku z peněz. Bylo to velmi snadné, neboť, po pravdě řečeno, neměl důchodu. Nezbyvalo tedy, než podejmouti se nějaké práce či nastoupit pouť za soudruhy, kteří v podobných chvílích okounějí někde v obrazárnách a jichž nikdy neseženete v pravý čas.

Byl-li Maurice bez groše, neměla Marcela ani vindry. Ty věci však nepadají u ní příliš na váhu. Je stejně šťastná a prozpěvuje si zůstávujíc starost pánubohu.

Zatím Maurice dospěl ve svých myšlenkách k rozhodnutí, že nebude čekat, až se Prosper (který mu dlužil několik mizerných franků) vrátí, a pomůže si sám.

„Marcelo,“ pravil zjasňuje konečné svou tvář, „Marcelo, miláčku, doufám, že do týdne zbohatneme!“ řka to jal se Maurice líbati slečnino předloktí, a pokud mu dostačoval dech, mluvil o svém záměru. Věc byla celkem dobře uvážena. Napíše povídku, jež by uchvacovala vkus vydavatelů a byla schopna rozdmýchat v těchto lidech touhu po řadě podobných vypravování.

„Jestliže jsem psal jen proto, aby se má práce líbila tobě, chci nyní něco učiniti pro řečené kupce,“ pravil usedaje k svému sešitku.

Ráno se oba probudili tak bystře a s takovým spěchem se hrnuli do ulic, že se starým pánům točila hlava z těchto lidiček

10 Rozmarné novely

zamilovaných, ztřeštěných a věčně se hádajících. Toto poslední období se znovu ohlašovalo.

Je věru nesnadné prodati vše, co je třeba teprve určití a poznávati. Maurice byl zklamán. Povídka vězela v jeho kapse. Vydavatelé ji nechtli a tak tak, že zachovávali slušnost mluvíce s neznámým spisovatelem. Žádný z těch milostpánů, jichž se věc týká, nevybídl Maurice k další práci a kdež by byl někdo řekl: Přineste nám něco jiného. Nebo: Zůstavte povídku zde, abychom nahlédli, k čemu se odnáší a o čem vypravuje. Nic podobného! Maurice byl velmi smutný. „Ach,“ pravila Marcela, „ani tě nepoznávám, Mauríci, snad bys nebral věc na takovou váhu! Jdiž mi, ti hlupáci by vysypali ze dveří i tvého Maupassanta.“

Jméno, jež Marcela vyslovila, vzplanulo před nešťastným básníkem dvěma ohni.

„Pojďme, miláčku,“ pravila Marcela, vkládajíc všechnu něhu do těchto slov, „pojďme, miláčku, vyhledáme toho chlapíka a nechť zčerná můj prstýnek jako střep za dva sou, jestli nám nepomůže.“

Maurice se bránil, ale naděje bývá mnohdy silnější než rozvaha. Tak se stalo, že Gilardin a Marcela právě týden po ustanoveném dni se objevili v Maupassantově kavárně. Mistr je přivítal jako staré známé.

„Marcelo, Maurici!“ děl vycházeje jim v ústrety. Vsunul si slečninu ruku pod paži a opakoval znovu její jméno. Toto počínání je dlužno pokládati za přehnané, neboť Guy de Maupassant nebyl v té době dost sešlý, aby směl voditi ke stolu cizí nevěsty a mluvit s nimi tak, aby za každým slovem znělo Marcelo! Marcelo!

Tato věc padla Mauricovi velmi záhy do oka. Odtud mu starého čerta sešlo na povídce a raději by se byl neviděl. Ovšem mezi dvěma blesky své žárlivosti poznával, že Guy de Maupassant je člověk přistárly a unavený, pro něhož Marcela nemůže znamenati víc než pro vás housátko. Hanba, již tak palčivě byl pocítil při druhém shledání s Maupassantem, zaplavila jej novou vlnou. Maurice se z toho posedl. Jeho strach chňapal po obdivu a žárlivost stravovala lásku. Maupassant setrval v čele stolu zůstavuje milencům místa po

stranách. Jakým však mámením či kterou čaromocí se zdál tento básník tak příliš veliký? Maurice později přemýšlel o řečeném zjevu a rozhodl se věřit, že kratší strana obdélníku (neboť stůl, za nějž byli usedli, měl tvar tohoto obrazce) byla zaměňována s měřítkem, jež pro ni neplatilo. Marcela však byla nakloněna věřit v okouzlení. Sláva Maupassantova a básník sám ji unášel. Přišla do kavárny se strachem, avšak teď necítila rozpaků.

„Chtěla bych vědět, čím se zabýváte ve volných chvílích,“ pravila vzhlížeje do mistrovy tváře. Maupassant pokrčil rameny a odpověděl, co mu přinesla slina na jazyk, ale Marcelu to neodradilo.

„Přece jen, přece jen,“ pokračovala, „ve jménu boha byste měl převzít věci básníků z rukou, které si nehledí než prospěchu. Šlo nám o to, abychom si něco vydělali, a navštívili jsme postupně všechna vydavatelstva, co jich je mezi vnějšími boulevardy. Nikde nás nevyslechli!“

„Věci básníků, věci básníků,“ opakoval Maupassant přivíraje oči tak, že se od jejich koutků hloubil vějíř vrásek.

Zdálo se, že neslyší. Marcela pozvedla hlas, ale mistr se díval bez účasti přes slečnino rameno. Jeho zornice strnuly, jako by se jich dotkla nekonečnost.

„Pane,“ pravila poznovu Marcela. „Maurice vám přináší povídku a žádá, abyste ji sám vložil do rukou oněch lidí.“ Řkouc to popadla Mauricův sešit a otevřela jej na první stránce.

Guy de Maupassant přijal rukopis bez zájmu a váhavě v něm listoval. Na štěstí pro jejího milence byla Marcela tak rozechvěna, že neviděla, jak pošetile se Maurice choval. Žárlivost opět ustoupila a přece byste se mu v té chvíli ne-dořezali krve. Byl bledý jako smrt.

Guy de Maupassant zatím obrátil několik stránek a vrátil se k začátku povídky.

Nic na světě nemohlo přimět Maurice, aby povečeřel, a Marcela uhadujíc důvody této zdrženlivosti hladověla s ním. Po chvíliče mlčení jala se polohlasem mluvit k svému milenci a řekla větu, o níž dlouho přemýšlela. Maurice však neslyšel. Seděl jako ve snách, zrýváje svoji dlaň dvěma drobnými mincemi, jež mu zbyly.

12 Rozmarné novely

Mistr, v jehož nikách teď ležel osud mladého básníka, neměl ani potuchy, co se sluší a patří. Za nic na světě nebyl by řekl nepravdu ve věci umění. Snad každý, i kdo je živ jako příštipkář, zná jednu stránku života. Je zblázněn do řádu, jež pronikl a který mu zjevuje svět tak jako zrcadlo. Co na tom sejde, jde-li o ševcovinu či o básnictví. Nic. V tom smyslu je vše velkolepé, v té věci nelze uhnouti ani o píď, a třeba by vás někdo pral končířem, ještě vykřiknete to, co má být řečeno.

Jaký div, že Maupassant zavrtěl hlavou. „Ne,“ pravil, skládaje rukopis Mauricův. „Příběh, který jste si vymyslel, je bezduchý a mdlý. Nemohu uvěřit, že Francouzové jednají tak malátně. Ale i kdyby tomu tak bylo, což ony polámané věty, onen hubený výraz a plytká slova. Prosim vás, co slyšíte ve rčení: střežiti své polibky? Eh, pane, střežme svá ústa!“ Maupassant mohl mluvit ještě dlouho, ale Marcela vstala pobouřena a uchopivši svého milence za ruku, měla jej k odchodu. Nešťastníkovi upadly na zem dva souš.

Na druhý den vstal Guy de Maupassant velmi záhy. Nechtělo se mu do práce a díval se oknem na ulici. Máme-li chlapeckou mysl, bývá i toto zaměstnání příjemné a Maupassant v něm často nacházel zalíbení. Leč tohoto rána nebyl básník ve své kůži.

Na rozdíl od rozmrzelosti, která byla s takovou zevrubností líčena na počátku tohoto vypravování, pociťoval, že je Paříž ušlechtilé město, a neupíral nikomu uznání, jen sobě. Zdálo se mu, že je starý břídil. Roztrhl arch popsaného papíru a nemaje stání narazil si klobouk.

Proběhl městem sotva odpovídaje na pozdravy, jichž se mu dostávalo v míře tak veliké, že byly na obtíž. Mračil se a měl žízeň i na svůj obraz, který se zrcadlil ve sklech kupeckých skříní. Bylo ho zřítí, jak se s ošklivostí odtrhuje od tohoto pohledu, však po několika krocích jej opět zlákala stará schopnost smáti se sám sobě a znovu se díval po očku na šišatý klobouk a nachýlená ramena. „Hle,“ řekl si pociťuje směšnost toho jména, „to je spisovatel Guy de Maupassant.“

V krámku, který se mu namanul, koupil Maupassant dvě láhve vína a snídani. Zdálo se mu nevhodné, aby věci poslal do Mauricova

bytu po podomkovi, a tak si naplnil kapsy a uchopil láhve za hrdla jako mlékař.

Nebylo víc než deset hodin, když zazvonil u dveří svých přátel.

V Marcele hrklo. „Maurici,“ pravila dopínajíc si narychlo živůtek, „Maurici, to není nikdo jiný než správce hotelu. Přináší účty.“

Mladý básník se pokřižoval, než stiskl kliku.

„Guy de Maupassant!“ Marcela se zmocnila mistrova pláště a s prostotou, jež tak slušivá dívkám kolem dvaceti, měla Maupassanta k tomu, aby se posadil.

Světnice Mauricova, či lépe světnice Marcelina, byla pramalá. Jejich stůl se podobal sloupku, na němž v notářských domácnostech stává socha Napoleonova. Mimo tento nábytek lze jmenovati ještě knihovnu, kterou přešlo boží dopuštění, a dvě pohovky s polštáři pátý přes devátý.

Když slečna a oba básníci usedli, byli tak těsně u sebe, že se dotýkali koleny. Podobná blízkost povzbuzuje dobrý rozmar. Maupassant mluvil o Flaubertovi a uprostřed řeči políbil Marcelu ruku. „Milenci, milenci,“ děl, zapomínaje na větu, kterou nedokončil, „mám na mysli lásku vše jednotící, onen průsečík toho, co jest a co si z plna srdce přejeme. Mám na mysli lásku, avšak to, co jsem kdy našel, nejsou než slovíčka. Má práce je špatná. Svět se stal kořistí pozorování hlupáků. Zel, viděl jsem lidi v úsecích příhod, za milkování a v okamžicích vášně, ale to, co z prací tvoří dílo, co propůjčuje všemu smysl a skládá skutky v boží sled, mi zůstalo utajeno. Propadl jsem naruživému pořádku umění, jenž všechno znásilňuje a všechno vrhá do své řady. Jádro a podstata věcí je však vyhrazena špatným básníkům, jako je Maurice.“

„Mistře, vám byl skytnut znamenitý duch srozumitelnosti, ale teď je obtížno vás sledovat,“ pravil Gilardin. Stál s Marcelou právě před Maupassantem, který se z plna hrdla smál.

„Ach,“ řekl přivíjeje dvojici k sobě, „vy mi porozumíte, vy porozumíte, moji básníci!“ A jsa nezkrotně a velikolepě vzrušen jal se je střídavě líbat, aniž vzbudil žárlivost či odpor Mauricův.

Usmívající se děvče

Na počátku povídky je dlužno říci, kde se věc, o které se bude mluvit, zběhla. A nejen to, sluší se uvést letopočet a svědky pořádných jmen. Nikoliv katy nebo kurvičky, ale lidi požívající obecné úcty (ať si již o nich myslíte, že jsou třeba větší šejdíři než ti, o nichž byla zmínka).

Počítajíce s tímto pravidlem, vyjmenujeme řadu hodnostářů a paní, kteří všichni žijí v městě Náměti, pár hodin od Prahy.

Prvý je kožišník Drbohlav, druhý je Koza, správce záložny, třetí pan Baloun z ulice vedoucí k mostu. Odtud pokračuje pořadí domů, jejichž obyvatelé jsou stejně hodni víry.

Běží-li o místo v užším smyslu, je nám věnovati pozornost především mostu. Klene se mohutným obloukem z břehu na břeh, hrdý jako lafeta dělostřelcova a ohyzdný jako kostelnické střevice. Říčka, která jej přiměla k tak velikému skoku, nestojí věru za to. Jmenuje se Ráno a protéká v utěšených březích, celou šíří města mezi domy, neoddělená ani cestou ani pažitem. Začasté se stává, že se znenadání otevře nad jejím proudem okno a do rákosin dopadne hrnec nebo krajáč. Věc je zakázána, ale uhlídejte se hospodyněk.

Do domů, jejichž průčelí je obráceno k řece, vchází se ovšem ze strany druhé, kudy se klikatí ulice sledující běh řeky Rána. Z městských staveb jsou v tomto příběhu dvě nad ostatní významnější. Je to dům advokátův, tvořící krásné nároží těsně u mostu, a dům železníkův. Poslední je doslova chajda a v spravedlivém pořadí by mu mělo být vyhrazeno místo někde u rasovny. Nicméně počítáno od mostu je třetí a tak jej neodděluje od znamenitého obydlí řečeného doktora nic než nevýznamný domek prodavaček okurek a zelí.

Dávno se vžilo, že nemáme soudit lidí podle zevnějšku a domů podle omítky. Vkročíte-li však dovnitř, najdete potvrzení soudu dříve proneseného. Již klíče těchto staveb skýtají Vám dobrou představu o jejich pánech. Železník je starý lišák. Nosí čepici posunutou k uchu, žije sám, nikdo mu nevaří, nikdo mu neuváže

16 Rozmarné novely

mašličku, a tak se stalo, že je zanedbán. Tím není ovšem řečeno, že by se stranil světských radostí, naopak, velmi často chodívá po hospodách, ale dlouho neposedí. Má, jak se říká, v těle rtuť.

Je dvacet dvě léta vdovcem a jeho jediný syn se jmenuje Jindřich. Mladý pán zdědil po otci požehnaný nos a tesáky. Říká se, že je k světu. Jeho půvab spočívá ve veselé povaze, na všechno se dívá z dobré stránky a nic ho nezarmoutí. Ovšem stejně jako otec nemá Jindřich stálosti a pevné vůle. To vše s ním kráčí již od dětství. Když dosáhl dvacátého šestého roku a vykonal přísné zkoušky právnické, osvědčil ještě takovou hravost a ducha tak těkavého, že nebylo ani pomyslení přidržovati jej k soudcovství. Hoch myslil bůhví na co a k tomu byl všetečný, dotazuje se přespolních ženských, které zhusta meškávaly v otcově železničtví, po věcech, jež mu ani zdaleka nepatřilo vědět.

Jednou zvečera nalezl starý svého Jindřicha vklíněného mezi stěnu a kamna (jichž bylo naseto po chodbách železníkova domu), jak se snaží obejmout úhlednou ženušku. Železníka věc nadmíru pohoršila a tu tázaje se na radu po sousedstvích došel až k advokátovi.

V ten čas byl právě pátek a vedro k nesnesení. Obyvatelům Námětí blízkost řeky již nedostačovala a vrhali se do ní, tu se ponořující až po samou hlavu, tu smáčejíce svá rouna jen úkradkem.

Advokát, jehož mínění chtěl železník stůj co stůj vyslechnouti, učinil to, co v těch psích dnech činili všichni ostatní, a odloživ svůj šat vstoupil do vody. Nebylo nic snazšího než poohlédnouti se před domem, není-li nablízku nějaký starý železnák, a usednouti si. Pralo sem krásné sluníčko, avšak blízkost mostu byla nevýhodná. Advokát zamířil vodou k stavení železníkovu.

V tu chvíli uzrály v Jindřichově otci starosti o synovu budoucnost. Nasadil si klobouk, a dříve než se mu mohly vykourit z hlavy, stál u advokátových vrat. Vešel, znamená, že doktor opět zvelebil svůj dům, ale maje ducha netečného nečinil z toho závěru.

„Kde je váš otec,“ otázal se advokátovy dcerušky, jež se na něho smála ze zahradní zídky. Opakoval svou otázku, ale slečna se ošklibla

a zůstavujíc na obloučku prejzu cíp své sukně svezla se na druhou stranu zdi.

„Zatrolené děvče,“ děl železník nemoha se zdržeti pousmání. Řka to otevřel dveře a vystupoval po schodišti. V pokoji nikdo nebyl. Vešel tedy do kanceláře doktorovy, jež se světnicí sousedila, ale kde nic tu nic. Teprve v místnosti obrácené k mostu našel železník písaře a advokátního úředníka.

„Dobrý den,“ řekl železník.

„Dobrý den,“ odpověděl písař vkládaje mezi svůj límec a povadlou kůži kapesní šátek. „Jak vám jdou obchody?“

Železník mávl rukou. Měl odedávna nechuť k tomuto chlapíkovi a rozhodl se, že nebude odpovídat. Zdálo se mu, že advokátův pomocník mluví v narážkách. Písař, maje v rukách soudní zápisy, dobře se asi pamatoval na tahačky, které železník měl s jakousi ženštinou, jež (jakkoliv byla jen kuchařka) si osobovala právo slouti mistrovou ženou. Tyto a podobné rozpravy zbavovaly železníka srdečnosti před lidmi práva a budiž po pravdě řečeno, že mluvil raději s věřitelem než se soudcem, s obhájcem nebo s jeho písaři. Tím více však-vysvitne láska k synovi.

Vyslechnuv, kde se advokát právě zdržuje, přistoupil k oknu, aby si dopřál pohledu, jenž se věru nenaskytne o vánocích.

Zatím doktor přidržuje se levicí zdiva stál před brankou železníkova domu. Jeho pravá noha byla ohnuta, jako se děje u kováře, a hněl si chodidlo. Železník snadno uhádl, že se koupající zranil.

Pozornost advokátova byla soustředěna na bolest, přesto však odpovídal Jindřichovi přerušuje svou řeč od místa místu syknutím. Železník se vyklonil, div nevypadl rovnou do řeky, a lupal zvuky, které přicházely k jeho uchu zároveň se šploucháním vody. Advokát rozmlouval s jeho synem o veřejných věcech a pravil: „Rozeznávám v podobných zákrocích jediný prostředek, jak vrátit lidu uloupenou moc.“

„Ano,“ odpověděl student, jenž byl včera přistižen při

chlípném záměru, „myslím, že právě v tom tkví smysl otázky, a kdyby každý otevřel svůj zobák ...“

„Proboha!“ děl železník nacházeje tuto řeč vznešenější než ty nejmastnější úcty dodavatelů. „Jakž by mohl tento chlapec být něčím jiným než advokátem? Mýlil jsem se, trvaje v domnění, že je to hňup, neboť věc se má právě obráceně.“

Odtud neváhal a nechávaje okno dokořán bral se domů.

V ten čas, roku 1932, se všude zpívala písnička Usmívající se děvče. Jakýsi kolovrátkář ji právě vyhrával a železník prozpěvuje si polohlasem jakoby nic zabrousil k chodbičce, kterou se vycházelo k řece.

Schody snižující se k proudu skvěly se čistotou málem přehnanou, a aby byla míra dovršena, pach rybiny a bahna zmizel. Ve chvíli, kdy železník sestupoval k říčce, odbíjela pátá a slunce přece dosahovalo až k vnitřnímu oddílu schodiště. Věru, podobalo se, jako by některý laskavý světec byl dojat péčí železníkovou a chtěl mu ukázat syna krásnějšího, než může věriti prostá láska. Zeď ohraničující ždíbec půdy, jež slouží za smetiště, se třpytila. Chcete-li užití slov vznešenějších, lze se přidržeti výrazu: na všem domě je čabraka slunce.

Jindřich seděl na předposledním schodě a soukal z vody rybářský motouz. Slyše někoho přicházeti otočil trošičku hlavu a naráz mu spadl hřebínek. Mluvě s advokátem nemohl předpokládat, že by nevýznamná příhoda ze skladiště se dostala až k jeho sluchu, znal však svého otce tak dokonale, že mu nepřišlo ani na mysl, aby setrval, až se o věci rozhovoří.

„Zapomněl jsem připravit rýče pro Durchanova zahradníka,“ řekl sahaje si na čelo.

„Aj, aj,“ pravil mu v odpověď starý železník, „nech je ležeti, kde leží. Viděl jsem, že jsou pěkně svázány.“

„Jsem s ním spokojen,“ dodal obraceje se k advokátovi.

„Ovšem,“ odpověděl doktor, „nemohu říci nic jiného. Dotkli jsme se v nahodilém rozhovoru několika knih a míst v těchto knihách. Vidím, že je zevrubně zná.“

„Ach,“ pravil opět železník, „kterak mě těší to, co slyším, a pravíte-li vy, že jeví dostatečný zájem o věci vznešené, mohu mu odpustiti poklesek, jenž do sebe má trochu nestydatosti. Co myslíte, doktore, které právnické povolání by bylo pro něho nejvhodnější?“

Advokát však neodpověděl hned, neboť jej ovládá zvyk věci odkládati a uvažovati o nich na procházkách.

„Nechť přijde nazítří ke mně,“ řekl, „chtěl bych se otázat na jiné věci a dobře posoudit, k čemu je jeho povaha uzpůsobena.“

Jindřich si myslil, že není tak zle, neboť železník i advokát byli staří žvanilové, kteří nevědí, co včera večer povídali.

Avšak chyba lávky! Sotva nazítří udeřila pátá, přiběhl železník a jal se sháněti Jindřicha s takovou vytrvalostí, jako by šlo o dědictví.

Mladý pán se oddával psaní a sestavoval dopis pro jednu z dcerušek ze sousedství, neboť v jeho věku žádný zájem nepřesahuje ubohé radosti smyslné. Aby však nevzniklo nedorozumění vzhledem k tomu, co následuje, spěcháme dodati, že psaníčko nebylo určeno pro dceru advokátovu.

Slyše hlas otcův schoval Jindřich nejprve papír. Potom se ozval veselým hlasem řka: „Co si přejete?“ a „Čím vám mohu posloužit?“

Těmto dvěma větám jej naučil otec, ale když je teď slyšel, připadly mu tak nevhodné a posměvačné, že neváhal dáti Jindřichovi políček.

Jindřich se vybral z domu nemaje důvodu k veselosti. Chvilku otálel pozoruje kolovrátkáře, který si umínil, že ho žádná moc nedostane z místa, jež zaujal. Byl to jeden ze světoběžníků, kteří jsou dnes zde a zítra tisíc mil. Jeho nástroj snad zněl skřípavě, ale když do hry vpadly rolničky, nebyla věc k zahoení. Jindřich naslouchal, znamená, že se mu dělá po zádech husí kůže. O podobném zjevu se praví, že je znamením dojetí a krásy, kterou okoušíme. Věc je prokázána a neplatí jen pro mladé jinochy, neboť touž hudbu slyšela v touž chvíli advokátova dcera slečna Alžběta a její úhrnný pocit byl týž.

Hudba kolovrátkářova je dobrá. Chlapík sám stojí rovněž za pohled. Jeho vousy jsou silné a teprve na špičkách se otáčejí

20 Rozmarné novely

napodobující beraní roh. Nos má vyčnělý a chrípí zešíkmena, vlasy černé a zpoła šedivé.

Je vyzábly a směje se jako rarach. Veda potyčky se strážníkem zachovával kolovrátkář klid.

„Nechtě mne s pokojem,“ pravil vyhrávaje, jako by se nechumelilo, „jde mi o to, abych si vydělal na hlt mléka. Kdo mi co dá, vykážete-li mě z mostu, na němž lidé uvykli slýchati hudbu a kde si již mimovolně sahají na kapsu?“

„Dost řečí,“ odpovídal mu strážník, „poslechněte, dokud se nezačnu vpytávat, neboť potom se vám nepodaří již zmizet.“

„Málo strachu,“ odsekl kolovrátkář, „ještě jsem vám neodříkal své zásluhy o veřejné blaho.“

Jindřich byl tímto výjevem poněkud zmaten, neboť věci, jak se přiházejí, bývají často nesrozumitelné a je k nim třeba výkladu. Nezdálo se, že by kolovrátkář souvisel s tím, co následovalo. Ostatně nikdo netvrdí, že v tom měl prsty.

Rozumí se, že to byl člověk nepočestný, ale jednu výhodu (jakkoliv nezasluhuje tolik místa v povídce) měl přece. Nebyl takový nemastný, neslaný budižkničemu, jací se rozmohli od dob zdokonalených čítanek.

Jindřich, maje nádherné srdce, vystupoval po dvou schodech. Přitom si hučel písničku a počítal násadce na pažení. Přišed ke dveřím advokátovy kanceláře setkal se s písařem, který se hotovil zamknouti.

„Tu máš,“ děl, tykaje Jindřichovi jako za jeho klukovských let, „dones ty klíče kuchařce. Pán a paní odešli a marně bys na ně čekal.“

„Nu, slyšíš?“ doložil povýšeným hlasem, když se Jindřich neměl vykonati to, co mu uložil. Avšak písař věděl mnohem určitěji, co chce, a tak se mu snadno podařilo vpraviti svazek do Jindřichovy ruky.

Jindřich zvoně klíčem o klíč toulal se po domě nenacházeje ani kuchařky ani advokáta. Byl již rozmrzen, když z čistá jasná a znenadání (jako nás potkává každé štěstí) se otevrou dveře kteréhosi pokoje a slečna Alžběta se objeví před Jindřichem.

Byla to velmi mladá dívka, ale přece jenom to dotáhla již na

dvacet. Alžběta spatřivši Jindřicha čekala samozřejmě na pozdrav. Ale kdežpak! Mladý železník se smál vystrkuje dva ukrutné zuby a zvonil slečně před nosem svazkem klíčů. Alžběta se však obrátila po dveřích, pociťujíc s úzkostí, že je sama doma a že se nesluší, aby za těchto okolností přijímala mladé muže.

„Alžběto,“ pravil syn železníkův, „vezmete si klíče či ne?“

„Na mostě je hádka,“ dodal po chvíli, „a jsem zvědav, jak věc dopadne.“

„O to by nebylo tak zle.“

Řkouc to vešla slečna do světnice, jejíž okno vedlo k nároží, a otevřela. Jindřich ji následoval s pootvěřenými ústy maje na tváři oslovský výraz. Poslouchal, jako by byla jarmareční písnička kdovíjaká krása. Alžběta to neměla Jindřichovi za zlé. Opřela si hlavu o okenní rám a dívala se mu do tváře, znamenajíc, že se jeho dětská pleť pokryla pupínky dospělých lidí a že mu rostou pod nosem vousiska.

V té chvíli bylo okno dokořán, a protože zůstaly otevřeny i dveře, vznikl průvan, který proletěl světnicí jako kocour stíhající myš. Alžběta si přidržela kolena sukni a tu, prásk! ozvala se rána, kterou advokátův dům neslyšel, co domem stojí.

Alžběta a Jindřich se ohlédli jako na znamení a při tom pohybu o sebe zavadili krátkým pohledem. Nato si železníkův syn přešel ústa hřbetem ruky a vsedl na pažení okna. Rolnička zazněla pronikavěji a Jindřichova ruka se dotkla Alžbětiny šije.

Zatím se venku nedalo nic podivného, ale pozornost sleč-nina byla přesto obrácena na ulici do té míry, že se nebránila.

Ví bůh, jak se udávají příhody tohoto druhu a v čem vězí jejich počátek. Právě tak jako lze jenom obtížně určit, kde se pramení řeka, jež svádí své vody z rozsáhlého mokřiště či z bažiny, a jako sotva uhádnete, kde ústí veletok do okeánu, neboť jeho vlny zasahují hluboko do poříčí a sladká voda se rozlévá po moři, právě tak jako nepostihnete prvního světla, když zasvítává, právě tak nelze určit vznik a počátek milostných příhod.

Vypravování zastihuje již Jindřicha, jak maje ruku kolem

22 Rozmarné novely

Alžbětina pasu vine ji k sobě a líbá s vytrvalostí a s nebývalým vkusem.

Zbývá tedy domyslet si, že dříve než se odhodlal k tomuto činu, sestoupil Jindřich s okna a nějakým nepochopitelným způsobem překonal-svoje rozpaky.

Pokud jde o jeho štěstí v milostných věcech, bylo až do té chvíle nevalné. Ještě před dvěma dny, kdy byl chycen, jak našeptává cosi vdově mezi kamny v otcovské sínce, nemohl ani pořádně mluvit. Jeho hlas nezněl, zuby mu cvakaly a div že ze sebe vypravil nějaké to slovíčko. Dnes byl naopak pánem své mluvy a všechno, co řekl, znělo rozumně.

My, přidržující se děje ze skutečného života, nemůžeme sledovati nepřirozené výklady o silách, které prý rozpoutal onen kolovrátkář. Je však naší povinností mluvit o skutečnostech tak, jak si toho žádají pravidla hledící k umění vypravěčskému. Na štěstí je naše doba osvícená a nesedne na lep hňupům. Mezi stem se u nás najde sotva jediný, kdo by se dal nachytat na něco jiného než na dobrou filosofii pragmatickou.

Podle pravdy vzal tedy Jindřich slečnu do náruče a líbal ji bez přestání, promlouvaje k ní líbezným hlasem. Hudba přicházející z mostu zněla velmi hlasitě a zvonek kolovrátkářův se kýval o sto šest.

V koutě světnice stála pohovka, na níž advokát (zasunuv dříve závoru, neboť je trapné býti vyrušen nějakým sudičem právě ve chvíli, kdy máte nos vzhůru a slinu na rtech) trávil svá odpoledne. Spal od jedné do tří, avšak Jindřichovi a slečně Alžbětě stačila krátká chvílička. Za okamžik byla závora na svém místě.

Železníkův syn přešel k oknu a vyklonil se hledaje očima potulného hudebníka snad proto, že mu chtěl shoditi několik drobných penízků. Šejdír, jako by cítil pohled v týle, hned se obrátil a smeknuv klobouk uklonil se směrem k oknu, a tu Jindřich mimovolně ucouvl.

Zatím si slečna zakryla tvář rukama a majíc před očima růžové šero (jak jí prosvítala krev v drobných prstíčkách) nezmohla se na

jediné zalkání. Jindřich se k ní chtěl vrátit a jal se mluvit jako manžel. Avšak slečna mu ukázala dveře.

Vycházeje z domu advokátova potkal Jindřich svého otce.

„Nuže,“ otázal se železník, „co pravil doktor? Copak mi vzkazuje?“

Jindřich si pomyslel, že je lépe mlčet než mluvit nesmysly, a neodpověděl. Vrtěl se a zvedaje nohu otíral podrážku o zeď.

Železník tušil již nějakou čertovinu, ale v té chvíli přicházel právě Alžbětin tatínek. Vida své sousedy přikročil k nim a s oživením se otázal, co mu přinášejí.

Když advokát vyslechl, jak se věci mají, vzal Jindřicha pod paží a vstoupil s ním do světnice, již byl před nedlouhou chvílí opustil. Potom vyhledal jakousi knihu a lámaje ji ve hřbetě usadil se do lenošky zády k oknu a tváří k Jindřichovi, který před ním stál jako oukropeček.

Kdyby některý herec toužil posmáti se moudrosti otcovské, mohl by se posaditi týmž způsobem. Na nos by si narazil skřípec, jehož jedno křídlo běží sem a druhé tam, obarvil by si čenich, a kašlaje jako armáda Napoleonova, když překročila Berezinu, spustil by své: Ehm! Ehm! Ehm!

Během tohoto cvičení a zkoušky stála Alžběta za dveřmi majíc ucho přiloženo co nejtěsněji k zámku. Slyšela každé slovíčko. Jindřich odpovídal nadmíru hloupě, jako školomet, jenž nemá nic na starosti než knihy a učení. Byl nesnesitelný, když mluvil s takovým klidem o rušení držby. Slečnu jala úzkost.

Asi po hodince se vrátil Jindřich domů, vyřizuje, že jej advokát shledal hodným vlastního stavu. Železník cítil nad tímto rozhodnutím hrdost a jeho syn se pro ne rovněž veselil. Aby však bylo potvrzeno, jak se různí lidské soudy, pociťovala slečna Alžběta hluboký žal jednak z poklesku, jehož se dopustila, jednak z pokoření, které zakoušela naslouchajíc Jindřichovým oslovinám.

Od tohoto příběhu neminul jediný den, aby Jindřich nemyslel na Alžbětu, a jediný okamžik, aby po ní netoužil. Oslovoval ji a psal jí psaníčka užívaje důmyslu a moudrosti. Avšak nic naplat! Alžběta

24 Rozmarné novely

mu neodpovídala. Uzavřela se a ii nejnaléhavější prosby ji nepřiměly, aby s ním vyměnila jediné slůvko. Vždycky spěchala, a zatím co ruměncem temnil její tvář, obracela hlavu do stínu, jen aby nemusela odpovídat la pozdravení.

Veselost, bujnost, zdraví a to, co ještě za něco stojí ve světě plném protiv a nesnází, to vše, co se vám líbí, vyletělo komínem. Slečna se potřeštila jako nějaká pobožnůstkářka a div si nevsadila na hlavu vdoví čepec. Ctnost a zdrženlivost je hezká věc, avšak je-li věci příliš, je-li přehnána a má-li důvody buď svatoušské anebo nesrozumitelné, bývá lidem smíchu. Alžběta měla již namále, neboť po ní začaly pokukovat staré baby a sem tam se ozývaly řeči, které mohly zlehčiti slečninu krásu a odehnati každého ženicha cd prahu. Zatím se Jindřich trápil a jeho otec notně opelichal. Železnictví dnes nekvete a celý ten stav se octl málem ve psí. Obchody uvázly a v prostorách domu se dávno nehnulo haraburdím, jež šlo kdysi na dračku. Nestaví se, slečny se nevdávají, řemesla stojí a tak nezbyvá než ospravedlniti pověst lichváře skutečným lichvářstvím. Ostatně čas pokročil k svému konci tak, že je obtížno rozeznávatí mezi majetkem a krádeží, mezi zásluhami a zlodějnou. Ted' už i věci nejvzdálenější mají jakousi podobu a týž znak.

Jednou při rozmluvě o současné tísní svěřil se železník Jindřichovi s věcí, jež znamenala citelnou peněžní ztrátu. Mladý pán krčil rameny a rozhodl se, že požádá o radu advokáta. A jak už byl netečný k právu a výtělku, provedl věc tak, aby sloužila jeho záměrům. Přišel k doktorovi v hodinu, kdy on a jeho žena byli mimo dům.

„Alžběto,“ děl líbaje slečně ruku, „přidržel jsem se prvé záminky, abych s vámi mohl mluvit.“ Řka to přitáhl slečnu k sobě.

Ale časy, kdy byla láska Jindřichovi příznivá, již minuly. Stržil políček.

„Jděte mi z očí! Jděte mi z očí!“ opakovala Alžběta a vedla si tak, že políčky málem přesahovaly obhajobu uražené dámy. Večer téhož dne setkal se Jindřich na dvorku svého otce se šejdířem, jenž kdysi

tak výtečně hrál na mostě. Seděl na obráceném hřebenáči a maje na kolenou klobouk rovnal pera, která jej zdobila.

„Kde ses tu vzal?“ otázal se Jindřich. Šejdír přikývl a pobroukávaje si známou písničku hleděl si své práce.

„Pročpak mi neodpovídáš?“ řekl opět Jindřich a měl v úmyslu dodat, že pro něho nikdo nepsal. Ale kolovrátkář, který se jmenoval Hourá, ujal jej za ruku a vedl k vrátkům, jimiž se scházelo k řece.

„Vylož si věc podle svého vzdělání,“ pravil zachovávaje neobyčejnou vážnost, „se mnou ti přichází štěstí.“

„Starého kozla si vyložím,“ zahučel Jindřich sestupuje za kolovrátkářem až k proudu Rána.

„Zde,“ pravil opět Hourá vytahuje z vody provázky plné udiček, „vrháš den co den nástrahu, a přece jsi vytáhl za celý týden sotva mřenku. Dohromady, když to všechno spočítáš, by toho nebyl ani košíček.“

Tu se kolovrátkář odmlčel ukazuje prstem na hladinu říčky. Štika, jež bůhví odkud zabrousila do námětských vod, cloumala koncem provázku, hrozíc urazití udičí.

V našich řekách nebývá rybolov volný a město Náměti propůjčovalo povolení k této zábavě za určitý peníz právě tak jako všechna ostatní. Těmto podmínkám Jindřich nedostál.

„Vidím,“ řekl si železníkův syn, „že je moje tajemství prozrazeno a že mé očekává pokuta.“

„Mohu-li volit,“ pokračoval ve své úvaze, „je konec konců lepší platit, než se smlouvat s kolovrátkářem, aby mlčel. Chtěl by beztak mnoho.“

Vskutku, Hourá počítal s odměnou. Zatím však hleděl unavit svou kořist a zavléci ji na mělčinu.

V tu chvíli se již smrákalo a námětský most vzdouval nad svým stínem oblouk se sochami zemských patronů. Jindřich se pozorně rozhlížel, nemá-li pytlácký výjev svědků, a jeho pohled přecházel od mostní zídky k domu advokátovu.

Smysl této povídky jest, uvést v soulad věci odlehlé a ukázati řízení osudu na vznešené lásce stejné jako na ošemetnostech

26 Rozmarné novely

a nepatrném zapísknutí šejdířů. Pravíme, že by Jindřich bez kolovrátkáře nepostřehl to, co v této chvíli viděl.

Maje zvrácenou hlavu díval se po oknech sousedova domu. Zatím se štika vrhla po proudu a cloumajíc vlascem přiměla šejdíře, aby vkročil do vody. Hourovi teď přálo štěstí. Vrhł se k podezdívce nárožního domu a již se kořist třepala v jeho rukách.

Když kolovrátkář sbalil štika do šátku, pootevřel dvířka do domu obhájce. Učinil to jen ze všetečnosti, či proto, aby poslouchal, není-li někdo nablízku, avšak Jindřich, který z něho nespustil oči, dotkl se prstem čela a zapískl jako člověk, jemuž se rozjasnilo v hlavě.

Vrátivše se na dvorek mezi železnické zboží jali se rybáři vyjednávat.

„Dobře pochodíš,“ pravil Hourá, „učiníš-li podle mé rady. Nech mě spát v kolniče. Co ti to udělá? Nikdo nic nezaslechne, a kdyby nějaká všetečná huba na tebe prozradila, že chytáš na provázky, řeknu, že jsou moje.“

„Nu,“ odpověděl Jindřich, „uvidíme, dovedeš-li mlčet. Co ale, kdyby tě přistihl můj otec a chtěl ti srovnat záda?“

„To je jiná, to již nesouvisí s naší úmluvou. To je rub mých

I obchodů. Člověk se nikdy nedohodne s celým světem,“ dodal rozvazuje otýpku slámy.

Sotva Jindřich odešel, jal se kolovrátkář slídit po všech koutech skladiště, tu vytahuje svazek kos, tu pily, hrabice či násady k vidlím. Bylo mu líto majetku, který leží ladem. Potěžkával kladiva, ale nakonec to všechno odhodil přidržuje se nové myšlenky. Chtěl vejít do železníkovy obchodu a vzít si peníze. Kolem jedenácté město Námětí již spalo. Lucerny na obou

I koncích mostu svatě Barbory vrhaly jasné světlo do tváří soch a k nohám chodců, kteří se opozdili. Slečna Alžběta se obrátila na svém lůžku ke zdi, na niž

I padal přisvit oknem obráceným k mostu, a zvednuvši paži snažila se dosáhnout hvězd, které tvoří korunu za světcovou hlavou.

Do její světnice padaly stíny kamenných svatých zdobících mostní zídku.

Všechna zabrána do pošetilé hry přeslechla cvaknutí dveří a lehký krok Jindřichův. — Nechceme zevrubně popisovati příběhy oné noci a zůstane utajeno, dosáhla-li slečna všech pěti hvězd.

Když se schylovalo ke dvanácté, vracel se železník domů.

Zatím co jeho kročeje zněly pod okny milenců, ptal se Jindřich své přítelkyně, proč ho tak dlouho odmítala. Slečna váhala s odpovědí, ale když naléhal, pravila zpola vyčítavě a zpola na vysvětlenou: „Slyšela jsem tě tehdy mluvit s otcem. Byl jsi jist sám sebou a ani na chvíli tě neopouštěl klid. Podobní lidé nejsou nikdy zamilovaní a všechna nádhera lásky je jim odepřena.“ Řkouc to oddálila Alžběta hlavu milencovu na délku paží.

Zatím co slečna mluvila, přešel starý železník mimo a otvírá domovní branku. Nyní je na dvoře, hlasitě zívá a chřestí klíčky. Ty pokojné zvuky však zděsí šejdíře, jenž stojí v sínce před krámem a hotoví se krást. Škubne sebou a vypadne mu dláto. Je prozrazen a v největší tísní se dává do pískání.

„Nu dobrá, dobrá,“ pravil železník, ohlížeje se směrem, odkud přicházela písnička, „kdybys už šel raději spát, Jindřichu.“ Skončiv svou samomluvu zamířil železník s klidnou myslí vzhůru po schodech. Ani ho nenapadlo, že by ten, kdo píská, neměl dobré svědomí.

Písnička zněla v celé šíři a milenci ji slyšeli právě tak jako Jindřichův otec.

„Kolovrátkář!“ pravila Alžběta stisknuvši Jindřichovu ruku.

Na neštěstí nepůsobí tytéž věci vždy stejně. Jindřich se polekal a vyskočil jako ztřeštěnec k oknu. Cestou srazil jakýsi kus nábytku. Zaduněla notná rána a vzápětí stál všecek advokátův dům na nohou. Z oken se ozývalo volání po stráži a bylo slyšeti, jak doktor skáče přes dva schody. Jeho obušek zněl po chodbách jako galejníková koule.

Železník právě usínal. Zaslechnuv hulákání strhl ze sebe příkrývku, domnívaje se, že nějaký halama založil požár, či že se stala vražda. V rozechvění, jemuž propadáme v těžkých okamžicích,

28 Rozmarné novely

nemohl obléci ani nejnutnější šat a skýtal obraz svrchovaného zmatku.

„Kýho šlaka!“ děl padaje přes spodky a nasazuje si obráceně klobouk.

Jestliže se zděsí podobného povyku měšťan, co má činiti šejdíř? A což stojí-li nad zásuvkou a chce-li právě shrábnouti peníze? V kolovrátkáři hrklo. Honem obrátil kapsy na ruby a zanechav vše, jak leželo a stálo, hledal, kde nechal tesář díru. Naráz byl ze dveří a v sínce. Horempádem seběhl po schůdkách vedoucích k řece.

Padnuv do vody až po kolena, jal se ubíhati proti proudu.

Za šejdířovými zády se brodil Jindřich. Měl stejně na pilno.

Ovšem, syn železníkův se již blížil svému domu, a ačkoliv to byl on, koho advokát pronásledoval, mohl křičeti zároveň s ním: Stráží! Stráží!

Doktor, pochopiv, že zloděj uniká řekou, vyběhl k Ránu v okamžiku, kdy Jindřich stihl dvířka otcovského domu a kdy se od nich kolovrátkář vzdaloval. Zahlédnuv ubíhající stín šejdíře a potkav syna železníkovy, zvedl svítilnu a děl s výčitkou: „Proč jste ho nezadržel, Jindřichu? Byl bych mu rozťal lebku!“

Tehdy přiběhl Josef Koza a železníkovy nádvoří se plnilo lidmi. Jali se vzrušeně vykládati, co bylo dlužno učinit, a žádající si pokuty pro dlouhoprstáky, kteří pasou po cizích penězích, shodli se na trestu smrti.

Ale kdež byl šejdíři konec!

Brusič nožů

V deštivém období, kdy liják a vichřice procházejí pod mostními oblouky jako kůň, v psím počasí, v slotě, kdy byste nevystrčili nos ze dveří, toulal se na loukách blíže města Kohoutů brusič Nikodém. Byl chudšas všecek uondán a promočen. Za čepicí mu stály kapičky vody a po jeho zádech stékal praménkem déšť. Tlouci se celý den v lijavci, nemíti na sobě ani nitku suchou, to již stojí za pořádnou kletbu! Mistr Nikodém byl k tomu unaven a nesloužilo mu zdraví. Za starších časů chodívало se v podobných okolnostech do hospod. Rozbil se stan u teplých kamen, pod kolnou, anebo, bylo-li nejhůř, někde ve stohu. Ale od roku 31 přišla na svět mizerie. Prádelny stojí. Z komínů koželužen se nekouří, sedláci mají na člověka pifku a kdož ví, jak by vás přivítal krčmář. Půjde prý zítra sám o žebrácké holi. Spadlo mu břicho, ztratil klid a místo srdečné nadávky, jíž vás kdysi vítal, opadl by hůl a běžel by za vámi až na kraj vesnice. Dnes je každý rád, že se sám klepe. Úvěry vyschly a není nalezení otýpka slámy.

Ať si kdo chce chválí vynálezy a současnou vzdělanost, my pravíme, že je svět v koncích. Komupak slouží všechny ty moudrosti? Eh, člověka pranic neuchvacují zdravotnická opáření, jimž se podařilo zastaviti příval cholery, vzdouvá-li se mu břicho hladem, na nějž stejně zcípne. Teď neběží o slovíčka.

Mistr František Nikodém si myslel něco podobného a jsa hotov s úvahou popadl koš, kde včera bylo pár zemáků a kousek chleba. Nenalezl již ani kůrčičku a tu mrštil svými krámy, až to zachrastilo. Co dělat? Po chvíli se zapřání znovu a mžikaje proti dešti, jenž zároveň s větrem mu plískal do očí, šel dál. Na světě je to zařízení tak, aby lidská útrapa byla čas od času vždy zchváčena novou nadějí. Vetkne vám svoji ostruhu ještě tehdy, když jste zúctovali. S Nikodémem si štěstí zahrálo podle řečeného pravidla. Když chtěl už obrátit, uviděl před sebou střechu. Vzchopil se a nedal na nic, až tam dorazil. Byla to hlídačská bouda. Stihnuv stavení převrhl

vozik, aby voda neměla přístup k jeho náradí (vyjímajíc brus, jemuž vlhko neškodivá), a skokem byl u dveří. Osud mu však připravil překvapení, které nemohl na prvý ráz oceniti. Z vnitra domečku se ozvalo zaklení.

„Jakže.“ řekl si Nikodém, „který povaleč by měl tak příjemný hlas a která zámecká paní by vysedávala po hlídačských boudách? Spíše se podobá, že jsem se mylil a že tam nikdo není.“

„Tu se však otevřely dveře a v černém rámci se zjevila hlava Josefína.

„Čert vás sem nese!“ pravila s prudkou nevolí.

Čert nečert, mistr Nikodém se protlačil úzkou brankou a nic ho nepřimělo, aby ustoupil. Schoulil se do kolečka a spal, jako spávající chrti vévodů na zbytkových statcích.

Nazítří brusič časně procitl. Měl v těle brnění a hlava mu šla kolem. Zdálo se, že si stržil opičku. Dešťové kapky bubnovaly na střechu a tu, aniž otevřel a nahlédl, jaké je počasí, mohl být jist, že přší o sto šest. Mávl nad tím rukou, neboť si myslil, že se přiblížila jeho hodinka. Chvilíčku seděl jen tak se zavřenýma očima, a když bolest neustávala, jal se pohybovat směrem k dvířkám, aby se nadýchal čerstvého vzduchu. Tápál kolem sebe rukama a tu se dotkl Josefína střevice. Slečna se dala do křiku, z něhož ubohý mistr nezmoudřel, přesto vida otevřenými vrátky vrak svého vozíku a cestu, která ho sem přivedla, přece jen poznal místo a čas tohoto příběhu.

„Aby vás husa kopl,“ pravila Josefína rozezlená dnes jako včera, „co si myslíte, vy nezdvořilý blázne?“

„Co bych si myslil.“ odpovídal svíraje dlaněmi své čelo, „myslím si, že jsi po čertech mladá a že bys mohla dělat něco kloudnějšího.“

Josefína odpověděla tak, že mu zašla chuť hráti si na kazatele. Potom si protřela oči a vzavši jakýsi pytel upravila si kápi, která se podobala mnišskému oděvu. Takto oděná vyšla do deště a jala se rozdělávati oheň, neboť si byla přinesla vích slámy a něco suchého dřeva.

Pokud jde o stav řečené dívky, nemůžeme být na pochybách. Byla to tulačka, jež před nedávném opustila nemocnici. Uprostřed

minulé zimy onemocněla zápalem pohrudnice a vydala se k Pannám. Život, který vedla od rané mladosti, ji tak zřídil, že byla přijata s velkou snadností (jakkoliv se teď můžete dostat do špitálu jen s nemocí vzácnou a hodnou pozoru mediků). Z toho Josefina usuzovala na znamenitost své choroby a nelichotila ani ošetřovatelkám. To u ní platilo za blahé časy. Býti oděna ve skvoucí šaty špitálnic a líhati sama pod bavlněnou příkrývkou! Bože, to se to spalo bez chlapů! Třela si radostí lýtko chodidlem a cítila radost, že je v teple.

Po několika týdnech jala se Josefina pokukovati po dveřích a s něžným výrazem naslouchala vyhrávání harmonik. V ten čas jí ubylo na významu, a aby se udržela, byla nucena vykládati sestřičkám karty. Její vůle byla rozdvojena. Nakonec se s ní přece jen domluvili podle svého. Bylo po latině a slečna Josefina stála na ulici, či lépe za městem, neboť se nechtěla vrátit k svému řemeslu.

Královské město Kohouty zůstalo za jejími zády. Vešla do luk, která zavlažována vydatným deštěm rostla ke škodě statkářů, jež dobrá žeň (podle vyššího rozumu) přivede na mizinu. Stihnuvši boudu měla něco drobných peněz a uzel suchého prádla. Brusič však byl bez halěrku a neměl ani špetku soli ani kmíneček.

„Josefíno,“ řekl dozvědév se jméno své spolčnice, „co tě to, holka, napadá, hned po ránu se nacpat. Rozdělme se! Myslím, že jsem si utržil kapánek horečku, a jak se říkává, není od ní lepšího léku než horká polévka z kostky.“

„Když jsme již u snídaně,“ pravila opět slečna, „nemohl byste se, mistře Nikodéme, vytasit s nožem? Stojí ten váš krám za něco?“ „To bych řekl,“ odpověděl František a zachvívaje se pod nárazy zimnice jal se loviti ve svých plecháčích. Po chvíli zvedl vak obalený voskovým plátnem. „Tu to máme!“ křičel chřestě svým pokladem.

Josefina přijala lžíci a nuž ukrojila si chleba a snědla polévku neříkajíc tak ani tak.

O něco později přišel k boudě sedlák, majitel louky, kde právě přebývali, a dříve než pozdravil, jal se jim oběma spílati a vyháněl je, řka, že o ne přerazí hůl.

32 Rozmarné novely

„Ty lakomce nenažraná,“ odušil František pozdvíženým hlasem, „ty, odříhoste, by sis měl pokládat za čest, že jsem kdy páchl do tvé blechárny.“

Řka to byl brusič opřen o dlaně, a jak se zjevil ve dvířkách oné chajdy, mohl nahnat člověku strach. Nicméně při sedlákovi stálo právo, jemuž sloužívá řada fešáckých pochopů a páni sudí s nádhernými čenichy. Ví bůh, než se dát zavřít, je lepší táhnout sirky o kus dál. Brusič se chopil vozíku, slečna Josefina vzala vaky na žádava šli spolu k břehu řeky Přeletavky tak věrně, jako by je spojoval vznešený slib.

Hodili se ovšem k sobě pramálo. Brusič měl pořádnou skobu a slečna měla maličký nosíček, který se s takovou výhodou nosívá ke kožišinovému plášti. Její oči byly kulaté a nad nimi se klenulo obočí tenoučké jako čárka. František však vyhlížel do světa pouhou skulinkou mezi víčky a jeho obličej byl pokryt srstí, takže vypadal (krom té drahé duše) jako zvíře. Šli asi hodinu. Déšť ustal, ale bláto jim stříkalo až na hlavu. Čím více se pak blížili k městu, tím bylo protivnější.

Město Kohouty má od státního převratu téměř dvakrát tolik“ obyvatelstva, než by příslušelo, kdyby věci šly jak náleží. Zatím co se krásná venkovská hnízda vylidňují staví se v Kohoutech smetiště po smetišti. Jejich jméno se odvozuje od hrdinů revoluce, od svatých z předměstí a vposled od peněžních ústavů. Těm, kdo v těch končinách obývají, vede se prabídně, nikdo z nich nenalezl výdělku, a tak na ně doléhá hlad jako na Františka a Josefínu.

Říšské železnice vrhají se na Kohouty ze všech stran; bouří, hřmí, blýskají se a dýmají, zůstávajíce za sebou planoucí mračno, takže o poledni vidíte zášlehy slunce jen průrvami. Tento shon pro nic (neboť mlýn, jak bylo naznačeno, jde naprázdno) vás unese, když se tak díváte z mostu Armády, majíce bradu opřenu o zábradlí a ruce v kapse. To platí při slušném počasí, jinak je lépe sestoupit o dvě poschodí níže. tam, kde železniční trati a hlavní silnice se křížují s cestami starého venkova. Tam bývá stanoviště všelijakých lidiček, na které se nedostalo. Jeden se zde choulí do pytlů, jiný si vybírá hmyz z

podpaží, třetí točí palci rukou mlýnek a ostatní buď pokašlávají nebo skákajíce o jedné noze hrají v Nebe. peklo a ráj.

K těmto chlapíkům zamířili František a Josefina, doufajíce, že v průvanu pěkně oschnou. Mohli dorazit již o osmé, ale čekali, až se uklidí jízdní hlídka. Konečně spatřili koňské zadky ovívati se ohonem od ostruhy k ostruze. Cesta. byla volná, běželi tedy dvakrát rychleji než předtím, aby zaujali výhodné místo.

Když však stanuli pod mostem, byl tam již houf lidí. Nastala strkanice a tu a tam, k veliké škodě dalšího obcování, padlo štiplavé slovíčko. Ale František se vyznal v podobných šrůtkách.

„Uhni se, povídám, nebo ti přiletí jedna na záda,“ pravil k vyvolávací, jenž v průběhu hubených let pozbyl místa, neboť se všechna panoptika octla na bubnu. „Uhni se!“

Oslovený jinoch se obrátil a možná, že by věc byla dopadla pro Františka všelijak, kdyby řečený vyvolavač nebyl zahlédl Josefínu. Nikdo však není pozornější k dámám, nikdo nedovede oceniti půvab a cenu dívek tak dobře jako umělci, lidé z divadel rozmanitostí, brzdicí houpaček a roztáčeči kolotočů. Vyvolavač pleskl zlehounka Josefínu po zadnici a neodpovídaje Nikodémovi jal se jim oběma prokazovati všelijaké zdvořilosti. Josefina se smála, ale nikoli více, než je dovoleno smáti se v dobré společnosti.

Mějte na mysli, že je-li pořádná holka nevěstkou, je to zaměstnání jako jiné. Cožpak je kominík špinavec? Libuje si snad stokař ve společnosti krys a potkanů? Je hrobník šitý právě na mrtvé?

Připouštíme, že některá zaměstnání jsou sprostá a jiná opět vznešená, přesto však vydělávati si chléb je věc jedna a býti takový či onaký je věc druhá.

Zaslechnuvši žerty vyvolavačovy pravila slečna, že by František takovému zlompírku zvalchoval záda. Jen kdyby měl lék, který potřebuje, jen kdyby mu dala ta prokletá zimnice pokoj!

„Copak mu schází?“ otázal se vyvolavač.

„Slýchám, že je na podobné choroby výtečné psí sádlo,“ pravil a jal se vypočítávati chudáky, jež tento předpis postavil na nohy.

„Takových, jako jsi ty, jsme již viděli! Kdybych měl dva či tři

stroužky česneku, krápět pálenky a listí z náprstníku, to by byla jiná!“ děl František zalézaje do pytlů. Josefina se poohlédla po suchých hadrech a ustlala mu, takže mohl sedět a opřít si záda.

Za tohoto konání a hovoru přiblížil se k Nikodémově skupině nový příchozí. Byl daleko znamenitější než brusič, vyvolavač či Josefina, neboť měl koně a přijel na voze, jako jezdívají velcí páni. Pravda, herka nestála za mnoho, ale přec jen to byl kůň, jakých nenaleznete u silnice. Měřil málem dva metry. Hlavu měl štíčí, oko mhouravé, krk jelení, kohoutek nevýrazný, hřbet měkký, kříž špičatý, hrudník nehluboký a úzký, hlezenní klouby zaříznuté, a toť se ví, spánek. Pokud jde o barvu, lze říci, že připomínal ryzáka. Klusal těžce, o trysku však nelze mluvit, neboť to nedotáhl tak daleko. Možná, že mu bylo třicet let.

Pán tohoto vzácného zvířete byl mladší. Jmenoval se Jakub. Donedávna chodíval po výročních trzích, a kdekoliv se sešlo něco zvědavců, začal se svými kousky. Uměl velmi mnoho, ale nad ostatní vynikal ve hře v karty. Jakub míval kdysi peněz, že mohl dvakrát večeret, ale jak si ostatní utahovali řemen, ztrácel i on důchody. Nakonec, mu nezbylo, než aby se vrátil ke kejklířskému řemeslu. To ovšem není snadné, neboť za času blahobytu se mu zkrátily šluchy a ztuhly klouby. Nemohl již nohou za krk.

Přišel na stanoviště k mostu Armády, nebyl bez groše jako František, ale zbývalo mu padesát korunek. Mohl si ještě osladit život. Pamětliv tohoto pokladu sahal velmi často do kapsy a chřestil stříbrem, čerpaje z jeho zvuku posilu a hrdost. Krátce, choval se jako velmožný pán. Jeho tvář vyjadřovala sebevědomí, a jakkoliv byla drzá, přece by se vám mezi lišáckými obličejí našich hodnostářů ještě líbila.

„Copak tu tropíš?“ pravil Františkovi, jemuž vykukovala sotva špička nosu.

„Eh,“ odpověděl brusič zvedaje hlavu jako orel, „jdi svou cestou, tady se neohřeješ!“

Jestliže byl vyvolavač na počátku hrubý a jestliže zjihl, jakmile

spatřil Josefnu, zachoval si Jakub prudkost svých výrazů i tehdy, když se na něho slečna smála.

„O tom si ještě promluvíme, kdo se ohřeje a kdo potáhne s dlouhým nosem,“ pravil k brusiči, čerta se staraje o Josefnu. „To se uvidí, to poznáš, až se octneš v louži!“

Zdálo se, že mu nic nezabrání, aby neučinil to, čím hrozil; avšak v rozhodné chvíli zasáhl do věci kůň.

Byl zůstaven sám sobě a stál opodál se sklopenou hlavou, hrabaje kopytem. Nyní však ucítil ve slabinách nutkání ostruhy a táhna za sebou vozík nezastavil se až před Josefnou. Hráč v karty cloumal opratí ze všech sil, avšak kůň, zvyklý na rány udidla, sotva poodchýlil hlavu. Nic není rozkošnějšího nad pohybující se oko a vykroužené koňské chrípí. Ryzák měl ještě k tomu věstecký výraz a zaržál, když jej Josefina pohládila.

Jakubovi neušlo, že se jeho koníček Josefně líbí, a jal se nadýmati jako všichni pánové stájí. „Copak si myslíš?“ pravil, zvedaje ryzákovi kopyto za kopytem, „to není lecjaký kůň. Má dobrou polovinu anglické krve!“

„Janek!“ procedil mezi zuby brusič, a jakkoliv jím lomcoval vztek, dělal, že se popadá smíchy za břicho.

Josefina se podívala z jednoho na druhého, a protože se vyznala v mužských, záhy se jí rozjasnilo: Jakub byl chlapík, jací jen zřídka běhávají po světě s roztrhanými lokty. Chlastoun, žrout, shromažďovač majetku, outrata a bůhvíco ještě! Podobalo se, že vypadl z nějakého vyššího hnízda. Byl to rozený pán a násilník. Josefina uhádla, že hrubosti a nezájem Jakubův není než způsob chlapáckého ucházení o děvče. „Proto má ,takovou zlost na Nikodéma. Proto se brusič tak vzteká!“ pomyslila si slečna, cítíc nad tím radost a teplo srdce.

Jakub se vyptával, kdo je co zač, a mezi řečí přetáhl koně postraňkem. „Láry, fáry,“ pravil František, když se hráč karty vrátil k Josefně, „z toho mračna nebude déšť.“

„Ty chudinko,“ řekl opět Jakub, „abys věděl, s kým mluvíš, tady

je něco drobných. Pošli, si pro svůj dryják, když si od podobných svinstev tolik slibuješ.“

„Jen ber, ber!“ doložil, vida brusičovo váhání, neboť František odtahoval ruku, která se sama od sebe otvírala a trásla. Josefina byla překonána takovou velkomyslností a poslala vyvolavače nakoupit žádané věci. Avšak dříve než odešel, pošeptal mu brusič do ucha jméno nejúčinnějšího léku. Lišák se neodvážil říci je nahlas.

Na druhý den zároveň s jitřenkou stáli u mostu Armády (toto jméno pochází od blízkého sídla křesťanské družiny, jež hudbou a jinými prostředky usiluje o spásu pobloudilých duší) pánové na vykrmených koních a budili spáče hrubými hlasy, dožadující se průkazů, jež tulácký nárudek jen zřídka mívá v pořádku. Nastal shon. Ženské ječely a z hadrů vylézaly děti rozcuchaných hlav, zvedající ještě silnější křik.

Koně jízdni stráže se zdáli černí jako havrani. Metali zpod svých kopyt jiskry a chřestili udidly. Řemen a přílby, kopyto, třmen a ostruha, to bylo celkem vše, co jste mohli viděti z těchto stínů. Stráž rozdělovala muže a ženy jako berany a ovce, zachovávajíc pravidla vznešených textů. Tu se ukázalo, že všech je celkem šestnáct. Co s nimi? Kdyby chasu usadili ve sklípčích nové věznice, byla by do dvou týdnů naplněna až po sám holubník. Šlo tedy jen o zjištění a o záruku, že odtáhnou z městského obvodu. Kdo sehnal nějaká ta lejstra, byl propuštěn.

Když došlo na Jakuba, věc uvázla. Neměl leč starou čelední knížku, zato však křičel a bil se v prsa, až to dunělo. Strážníci se hned nerozhodovali, postavili hráče v karty stranou a pokračovali v prohlídce. Josefina prošla, avšak vyvolavače zadrželi.

Chudás, nejmladší a nejnevinnější z těchto hříšníků,, stiskl Josefíně ruku a rozloučil se, maje pláč na krajíčku.

„Hej,“ pravil strážmistr Nikodémovi s výše svého koně, „co je s tebou?“

Na ta slova brusič velmi namáhavě vstával a se vzdechy a s hekáním se jal belhati k rytířům na valaších a klisnách. Vypadal přitom uboze a počestně.

Po strážnicích se věřívá, že si tyto dvě vlastnosti odporují, avšak brusič František je spojil takovým nezájmem a tak dokonalou lhostejností, že nad ním mávli už napřed rukou. Podal jim dvě listiny, zatím co pánové do nich nahlíželi, rozhrabával špičkou křápu bláto. Bolest mu nedala postát a podle všech známek rvala jeho útrobu. Ustlati takovému chlapíkovi v šatlavě není ve smyslu veřejného pořádku ani vhodné ani záslužné — ale propustiti jej jen tak? Pánové se dívali z Františka na Jakuba a z Jakuba na Františka. Kdopak zná lidské myšlenky?

Kdož ví, co se může stát? Brusič se přibližoval zvolna ke strážní a pískl bolestí. Snad náhodou či právě na ten hvizd začali koně strážníků jevit neklid. Všichni, jak tu stáli řadou, stříhali ušima a otřásající se chřestili postroji. Kopyto zvonilo o kopyto a šavle o třmeny; jali se vzpínat a vyhazovali.

Byla by to pěkná podívaná, kdyby se někdo z těchto jezdců octl pod břichem své klisny! Pamětlivi podobných konců, strážníci věc zkrátili a kromě vyvolavače nechali chasu odtáhnout.

Brusič sedl do vozu hráče v karty a Josefina se chopila Františkova vozíku. Když se všichni vzdálili z dohledu, seskočil Nikodém na zem, a protáhnuv si údy (jako to dělával král Ubu, nebo jako to dělá Werich, miláček našich dnů), jal se pronášeti pošklebky na účet městských zřízení a doprovázel je všelijakými směšnými posunky. Byl opět zdrav jako ryba.

Po celý týden chodila tato malá tlupa sem a tam hledajíc místo vhodné k obývání. Nenalezli nic výtečného, ale přece jen ze všech děr a koutů se jim nejlépe hodil malý háj v sousedství žitniště, jež svého času proslulo vraždou Jindřišky Klácelové. Odtud pole a lesík se nazývá Klácelka.

Jestliže se zhostíte tísně, kterou přivádí myšlenka, že zde byla prolita krev, shledáte tuto krajinu dosti půvabnou. Má do sebe vskutku něco vzletu a vroucnost, takže se vám vedle vzpomínky na věci příšerné vtírá otázka, nejsou-li tyto smrčiny zároveň shromaždištěm milenců a úkrytem lásky.

Brusič nožů rozbil svůj stan mezi bukem a skálou na vyvýšeném

místě tak, aby déšť volně odtékal a severní strana byla chráněna od větru. Josefina se přilepila rovnou na skálu, neboť měla pranepatrnou plachtičku, vhodnou sotva k tomu, aby sloužila za dvě stěny.

Tento týden ustavičného cestování se rovnal sedmi dnům stráveným v pekle. Dobrák František byl pro ně bez přestání terčem Jakubových posměšků. Domýšlivý a chvastounský hráč v karty pranic nedal na to, co má František v hlavě. Bylo mu jedno, že je to vyučený podkovář, že zná lékařství skrz naskrz a že prošel kraj světa. Posílal si jej pro tabák a tahal ho za uši. To samo o sobě je krutá urážka. Povážíme-li, že se to vše dalo před Josefínou, kterou si oba zamilovali, dovedeme si představit, jak asi Františka čerti brali!

Josefina ovšem věděla, kde chlapy tlačí střevíc, ale nebylo snadné se rozhodnout ani pro brusiče ani pro hráče. Každý z nich měl určité přednosti. Zvyky starého řemesla pak slečně našeptávaly, aby si je podržela oba. Jakubovi už věc zalézala za nehty.

„Šla bys se mnou?“ otázal se Josefíny, jež se právě zabývala jeho ryzákem. „Rád bych zasedl ke hře a svědí mi už ruce.“ „Co vás napadá!“ odpověděla. „Pokud jde o karty, můžete si zahrát s Nikodémem. Což?“ dodala, obracejíc se k brusiči, který se zasmál. S přibližujícím se jarem vzrostly jeho milostné záměry do té míry, že byl hotov postoupiti i hru o nevěstu.

„Copak je ti k smíchu?“ děl hráč, stahuje si čepici až na oči. „Copak se směješ, ty starý šidile, ty jedna zagroškudlo?“

„Jen ne tak zhurta, panečku,“ děl opět brusič odstrkuje chlapíka koncem své hole, „nebo ti jednu lísknu, že se nepoznáš!“

Toť se ví, Jakub měl sílu za tři, a dříve než se brusič nadál, byla jeho hůl ve dví.

„To bych to popadl,“ pravil opět Jakub obraceje se k Josefíně, „hrát s takovým chudšasem! Co by vsadil? Nemá ani holínku, ani pinku. Ani vrtáček, ani stříbrňáček. Jdi se vycpat, ty staré strašidlo!“

„Járku,“ děl na to brusič, jenž zatím usedl a třel v hmoždíři jakýsi lektvar, „járku, kdybys chtěl zkusit štěstí, mohli bychom si přece jen k tomu sednout. Ukrátíme si dlouhou chvíli. Co na tom, že nevsadím peníze.“

„Vida, vida,“ odpověděl Jakub, „to je dobrý vynález, což abychom hráli o políčky?“

Brusič si otřel tvář a vstal chtěje dodat svým slovům většího důrazu: „Já,“ děl, zatím co se jeho očka smála, jako by si byl věcí jist, „já, jestliže prohrají, nechám všechno, co mám, na místě a odejdu nestaraje se, co vy dva uděláte. Platí?“

„To není špatné,“ řekl hráč a zavázal se stejným slibem.

Nikodém a hráč v karty zasedli potom k brusičské korbě, jež byla obrácena na bok, a podle pravidel počali. František měl rozdávat.

„Počkej,“ pravil řemeslný hráč vida jeho zručnost, „nedám se do hry, dokud si nevysoukáš rukávy.“ Sám pak svlékl kabát. Možná, že byla v Josefíně malá dušička, když viděla, jak se Jakub usmívá a jak mu bude snadné usaditi milého brusiče. Ví bůh, že nepřála Františkovi neštěstí. Zatím už šlo do živého. Karta bila o kartu a rozehříval se i brusič. To však není pravé slovo, neboť zůstal vzpřímen a nepromluvil ani slova. Jen jeho malá očka mhourala proti slunci, sledující všechny pohyby Jakubovy.

„Ha, ha, ha,“ pravil hráč, počínaje protivné průpovídky kartářů, jež mají odvrátiti pozornost k nesmyslům, „ha, ha, ha. paličky a bubny! Bubny k paličkám, housata do posady, kohouta do poklopce!“

Josefina nahlížela hráčům přes rameno, nemá, hluchá a bez známek života. Procitla teprve, když brusič přebil Jakubovu kartu. Hráčské štěstí, jež zprvu stálo na straně Jakubově, odklánělo se průběhem hry víc a víc. To ovšem ještě nic neznamená. Dříve než byste pocítili bolest píchnuvše se jehlou, octla se v rukou hráčových barva, kterou právě potřeboval.

Vzápětí vyskočil brusič ze svého místa a přikryv hru oběma dlaněmi jal se křičeti a klíti. „Takhle se hraje s poctivými lidmi? Tomuhle říkáš státi na stráži?“

„Dohraj, ty křikloune,“ pravil druhý daleko mírněji, než byste se od něho nadali. Když však viděl, že brusič nedbá, ukázal své karty plné vznešených králů a desítek.

„Nemohl jsi hru vyhrát,“ odpověděl Jakub brusičovi, a jako by se věc rozuměla sama sebou, chtěl si přivlastniti jeho koš. Nikodém se

ovšem z míry dopálil a neuvažuje dlouho přetáhl podvodného hráče přes záda, laje mu falešníku a platejzů. Td bylo znamením ke kruté a zarputilé rvačce, při níž byl brusič bit jako žito.

Jakub s brusičem se váleli v chumlu a křičeli, až se jal kůň falešného hráče jankovatěti. Josefínu z toho pojala hrůza.

Ryzák, pokryt pěnou a se zuby vyceněnými, jako by se šíleně smál, dal se do běhu, opisuje kruhy, osmy a dráhu třestidla.

Nic naplat, pánové ustali v své zábavě a obrátili pozornost ke zvířeti. Hučelo jim v uších a byli trochu zmateni ranami, které je zasáhly přes skráňové části lebky, Jakub však přece té věci poznával nějaký čachrářský kousek. Jakživ se nemohl nadíti, že jeho ryzák bude sám od sebe běhat rychleji, než ho kdy mohly přimět nejpalcivější rány bičem. Minulo mu již třicet let a nebyla to léta“ strávená v hojnosti píce a klidu.

Hráč v karty volal na ryzáka jménem, ale zvíře ztratí si hlavu bylo i hluché a slepé. Hrome, jeho kopyta jiskřila jako křemeny, když za starých časů nějaký rozružený lancknecht chtěl založit požár. Brusič Nikodém chvíli vyčkával a potom, zaujav místo ze všech stran viditelné, jal se pískati a mluvil nesrozumitelným jazykem. Sotva se ozvalo prvé zapísknutí, dopadl ryzák na přední nohy, jeho hřiva se položila, a jakkoliv se třásl, přece jen stál.

František jej ujal za ohlávku. Učinil to, jako by sešlo na každém pohybu a na každém krůčku. Napodoboval směšné čáry a cikánění.

„Možná,“ pravil, když se zase vrátili k rozumné řeči, „možná, že by ten kůň za něco stál, kdyby dostal moudrého pána. Ty ovšem nerozumíš poctivě ani svým kartám.“

„Toť se ví,“ odpověděl falešný hráč, „to by dovedl každý pískat tak dlouho, až se Janek utahá, a když už leží, klepat se prstem vedle bradavky. To je div, že nenastavuješ ještě ruku.“

Řka to jal se Jakub nakládati do vozu své věci. Potom došlo na svršky Josefíniny a konečně i na Františkův brus.

Vyhrál v kartách, přemohl brusiče v křížkování — jakápak volba? „Žádná!“ myslil si Jakub rozhořčen, že se jeho jméno octlo v blízkosti ledašjakého dryáčníka a zaříkávače. Nikdo by mu teď nebyl

vymluvil, že poctivý mistr brusičského řemesla není mrzký šejdř, který se naučil hříšným říkačkám a tropí s nimi neplechu.

Zatím co Jakub nakládal zboží svých přátel, stál František jako zařezaný. To hráče v karty poněkud usmířilo. Zapřáhl ryzáka a uchopiv bič jal se mluvit k Nikodémovi:

„Mistře, odpusťme si, co jsme si! Bašta! Pročpak mě necháš tak dlouho mluvit? Proč mi nevyjdeš v ústrety?“

„Myslím, že jsi již zmoudřel,“ pokračoval, „a že je ti jasno, jakou nevhodnou věc jsi žádal, chtěje, aby Josefina šla s tebou. To ovšem bylo zvrácené a ty toho ze srdce želiš, což? O nějaké lítosti, když si tak vzpomenu na tu tahanici, není z mé strany ani řeč, ale kdybych mohl, odpáral bych ti jich dobrou polovinu.“

Zatím co toto mluvil, stála Josefina opodál vozu a čekala. Měla v úmyslu jít tam, odkud bude silněji volána, neboť vychování kurvičky ji k tomu mělo. Pokud jde o vlastní slečninu volbu, nechtěla cestovati pěšky a klonila se spíše na stranu Jakubovu než k Františkovi.

„Josefino!“ děl falešný hráč a řka to práskl koníka do kýt.

Ryzák však zůstal na místě. Stál jako očarován, skláněje hlavu a kývaje jí po způsobu koní věšteckých.

„Co s tím zvířetem je?“ děl hráč poohlížeje se po brusičovi.

František Nikodém však stál, maje ruce za pasem a na jeho tváři se nehnula ani žilka.

Josefina rychle seskočila z vozu. Zdálo se jí, že se ryzák proměnil v tvrdohlavého osla a že nepůjde, kdyby o něho rozbili hůl. Kdysi zaslechla o kovářích a babách, které dovedou udělati dobytku, a narychlo vzala za prokázáno, že umění těchto nepřítelkyň stájí dosud žije.

Falešný hráč si nevěděl rady. Obrátil bič po kohoutském způsobu násadou vzhůru a řezal do ryzáka, až zpruhovatěl a stal se vraný a vposled všecek pod pěnou se podobal běloušovi. Nic naplat. Zdálo se, že nebohý ryzák sejde ze světa v postavení, jež si byl zvolil. Avšak oko ryzákovy jiskřilo.

Po venkově slyne pravidlo třetice znamenitou účelností. Je

vskutku zaručeno, že věc třikrát za sebou se zhativší je zcela ztracena. V tom případě ji můžete bez obav prodat židovi. Falešný hráč byl již zuřiv, ale kůň se měl tak málo k tahu jako k řeči. Jakub řekl, že má to zvíře horečku, a chtěl je nechat zcepenět.

Tu teprve přišla Františkova chvíle. Koupil ryzáka za babku a k tomu ještě na dluh. Potom se jal zdvíhati koníčkovy nohy a obcházel je, počínaje si zpola jako lékař, zpola jako prohnáný taškář. Stále něco mumlal, skláněl se, jako by odstraňoval z koňova kopyta špatně přibitý podkovák, a nahlížel do zahrocených uší ryzákových.

Jsa s prací hotov shodil z vozu vše, co patřilo Jakubovi, a vyzval Josefínu, aby nasedla.

„Sbohem,“ pravil, když uposlechla, a zvednuv opratě přiměl ryzáka, aby se dal do klusu.

Dobrá míra

To, co se vypravuje, bývá často tak zábavný nesmysl, že nikdo nemá chuť věřití pravdivým příhodám a nikdo je ani nečte. Tak přichází poctivost ve psí a všelijaké výmysly jsou vynášeny až do nebe. Sper to ďas! Pravda, jak se zdá, ztratila svoje podkůvky a kulhá za lží, o níž se kdysi říkalo, že má krátké nohy. Pah, ta se neztratí! Nestyda nestydatá!

Ale nechť. Mlýn mele tak, jak je utážen, a písaři si nevedou jinak. Prodávají, jak koupili, poslouchají, co jim našeptáváte, a píší to, co jim řeknou všelijací svědkové, pamětníci a staré baby. Pravda nepravda, slyšeli to a dost!

Asi tři míle od města Krumlova stávala na počátku vlády císaře Františka Josefa pěkná hospoda. Podle jejích oken vedla vídeňská silnice. Projelo tudy hrůza formanských vozů a prošlo po ní všelijakých darmošlapů a lumpů a cikánů, až z toho šla hlava kolem.

Za všech časů bývalo více darebáků než poctivých lidí, ale současně musíme přiznat, že je obtížné nebýti taškářem. Co si máte počít, když za vámi stále někdo chodí a říká vám: musíš a nesmíš? Jakž byste mu něco nevyvedl?

Za času řečeného císaře bylo žandarmů jako máku, ale přece jen méně, než jich je dnes. Jak by ne, tehdy se stíhala nějaká ta krádež nebo loupežné přepadení nebo vraždička ze zlosti. K hrubostem a k věcem příšerným docházelo jen zřídka. Žandarmové se procházeli na pokraji lesů a byli by se rádi připlichtili k děvčatům, když žala trávu, holky však před nimi braly do zaječích. Žandarmové chodívají pomaloučku, ale takový zlodějský spratek pospíchá a stokrát je předběhne. Krátce, taškáři mívají nad nimi ve všem vrch.

Každá hospoda má šenkýře či šenkýřku. A každý šenkýř má jméno. Hospoda na vídeňské cestě se jmenovala Dobrá míra a šenkýře se říkalo Isabella.

Ta dáma se nikdy neprovdala. Bylo jí asi kolem třiceti, ach, to

jsou krásná léta! Tehdy se boky paniček zakulacují, jejich prsy se stávají těžkými a snižují se. Neříkám, že by patnáct let nebylo lepší než tato třicítka, ale v tak raném mládí se nepospíchá, a to se nám nehodí do krámu. S Isabellou žila na Dobré míře jakási baba nadmíru chtivá peněz. Šenkýřka někdy říkala, že je to její příbuzná, ale již za chvíli se na ni dopálila a div div, že ji nevykázala ze dveří. Měla dvě jména: Johanka a Coletta. Ďas ví, které bylo méně falešné. Milá Johanka byla škaredá a zlá. Nejlépe, kdyby ji byli nechali v kuchyni či ve chlěvcích, ale ne! Kde se co šustlo, již tam pádila, a sotva někdo klapl dveřmi u hospody, v tu chvíli byla v nálevně a koukala mu do huby, když pil. Mimo to byla ovšem i nesnášenlivá a některé její vlastnosti upomínaly na kuplířku.

„Pospěš si, pospěš si, Isabelle,“ pravila, „v tvých letech není holka právě nejmladší! Jářku, ven, do pole!“ Řkouc to zatroubila na prsty, neboť mívala potíže s kapesníkem. „Já jsem měla do dvaceti dvojčata!“ dodala po chvíli.

„Což o to,“ odpověděla Isabella, „to není nesnadné, ale kde sebrat manžela? He?“

„Miláčku, miláčku,“ pravila opět babice, „zvol si, pro Ježíše Krista, chotě jako křesťanka a nedovoluj, aby tě objímali všelijací halamové. Je mi to někdy až hanba!“

Isabella jí chtěla odseknout, když se otevřely dveře a vešel cikán v milostném věku. Bylo mu tak osmnáct či devatenáct. Zdá se, že by byl nepadl do mdlob, kdyby byly dámy pokračovaly v své při, ale jak ho Isabella viděla, přešla jí načisto zlost a jala se usmívat.

„Odkudpak jdeš, příteli?“ pravila nalévajíc mu holbu, dříve než o ni požádal.

Cikáni neradi odpovídají na otázky, a tak se zasmál, řka: „Odkud bych áel?“

Isabella si pomyslela, že je to malý nezpůsob, a sedla si k němu na lavici. Přehodila si nohu přes nohu, a aby se ne-řeklo, chopila se vyšívání. Poutníkovi se to líbilo. Zahodil čepici do kouta, sundal si šátek s krku, rozepjal kazajku, a ještě mu bylo horko. Zdálo se, že mu přichází nanic. Požádal o sklenici vody. A jakmile se napil a přišel k

sobě, předstihla jeho chamtivost všechno ostatní a dal se do obchodování.

„Vizte,“ děl rozkládaje krámy z košíku a z pytle, „to koření pomáhá od nemoci plicní a ode všech neduhů, jež přivodila vlhkost. Stačí, abyste vypila půl šálku.“

„Jdi se s tím schovat!“ řekla Isabella a div že se nedopálila. „Vidím, že jsi neporozuměl mé shovívavosti,“ –dodala na vysvětlenou a dotkla se jeho brady. „Já nejsem měščka, která se dá nychytat na dryjáky!“

„To jsem si hned myslil,“ děl opět cikánek, „na&se léčit, když nestůněme? Nechme to být! Mám pro vás něco jiného, má paní. Budu vám hádat z dlaně!“

„To si dám líbit,“ odpověděla hospodská, „zde je ruka!“

Cikán se na ni zběžně podíval a dal se do řeči, mluvě páté přes deváté o penězích, o cti, jíž šenkýřka dojde, o věcech lásky, o tom, co na ni čeká, po čem šlape a čemu neujde. Byly to ovšem samé hlouposti a cikán tomu nepřikládal váhy. Mluvil jednotvárným hlasem jako předřikavač na mši a polykal slova, tak tak že mu bylo rozumět.

„Naposled,“ řekl, naznačuje, že je už čas, aby si šenkýřka odpočítala v kapse peníze za dobrou věštbu, „naposled se vám přihodí neuvěřitelné věci skrze jinocha, který je nablízku ...“

Řka to umlkl. Isabella chvíliček čekala, co z toho bude. Zнала podobná odmlčení od svých milenců a věděla, že se nesluší, aby hned dorážela, co a jak. To je okolku, než taková house promluví, myslila si, a aby ho povzbudila, sevřela mu lýtko koleny. Potom schýlila hlavu tak nízko, že Cypriana lechtaly šenkýřčiny krátké vlásky na skráních.

Nešťasník mlčel a mlčel. Pro pána boha! Když se Isabella podívala, co se s ním děje, byl ve mdlobách a stěž si držel na lavici. Ani kat by se mu nebyl dořezal krve.

„Coletto! Coletto!“ křičela šenkýřka, a když babizna přišla (poslouchala beztoho za dveřmi), vpravily mu do úst hlt kořalky. Po

chvíli otevřel Cyprian oči, a když si oddechl, mohl říci pár slov o příčinách své mdloby.

„Paní Isabello,“ děl pokrývaje své čelo a ramena křížem, „ve jménu Boha i Syna i Ducha svatého, viděl jsem, že je váš osud svázán s mým osudem!“

„Proto,“ odpověděla šenkýřka, „nemusíš ani křičet ani omdlávat!“

„Neskákejte mi do řeči,“ pokračoval opět Cyprian a již bez přerušování vypravoval, že je svedlo neštěstí. „To, co nás vize, je vražda!“ řekl vposled.

„A vyjde najevo, či zůstane utajena?“ otázala se Isabella.

„Jakž by nevyšla, tu si odskáčeme na popravišti,“ odušil Cyprian.

Takové řeči nedodají nikomu chuti k jídlu ani k milkování. Sedí to v hlavě, třeba byste tomu nevěřili ani za mák. Což ve dne, to ještě jakž takž ujde, ale v noci se člověku zdá o strašidlech nebo o šibenici.

Isabella vzdychla a stahovala si sukni přes kolena. Bylo ticho a v tom tichu krásně slyšeli, že někdo přichází. Štrachal se ze široka a jeho boty hlomozily na kamení a na schůdcích před hospodou. Každý hlupák mohl poznat, že příchozí je z řeznického pytle. Byl, jenže se už po dvě léta nezabýval řemeslem. Zlákala ho krásná jara krumlovská a překrásná pohoda, jež v těch končinách trvá do pozdního podzimu a dále přes zimní měsíce až do února. V březnu bývá na silnicích bláto, ale těch pár dnů se přečká po hospodách. Chlapík se vyučil (jak bylo již řečeno) řezníkem, ale potom praštil řemeslem a po dva roky honil kance od statku k statku, vychvaluje jeho plemenné vlastnosti.

To nebyla lehká práce! Jeho zvíře se tak málo podobalo kanci jako osel lvu. Chudinka čuníček! Běhal za svým pánem jako psík a uši se mu plandaly před očima. Hrome, to by byl jakýsi důkaz, že Kabrhel mluvil pravdu označuje zcípáka za kance. Ba věru, bylo to tak. Na konci Kabrhelova provazu kráčel kaneček! Chudinka, jeho dobrý rozmar byl podlomen a přece měl, jak se v kraji vypravovalo, hojnost potomstva.

Kabrhel podal Isabelle ruku a loupl očima po cikánovi.

„Prosím vás,“ děl ukazuje prstem přes rameno, „co se mu stalo? Snad ho neokradli cikáni?“

„Od nich je ještě vyvážnutí,“ odpověděla šenkýřka, „dokud ho nepřepadne černá zvěř, bude mu hej. Ale nedopouštěj bůh, aby se pocestný (třebas byl ozbrojen) setkal s vaším zvířetem někde na lesní cestě!“

Podobné řeči slyšel Kabrhel nerad a vpadl tedy opakuje hodně hlasitě: „Nechte na hlavě, nechte na hlavě!“ Potom si vypůjčil klíč od chlívce a vyšel ven. Bylo slyšeti, jak prohání kanečka kolem hospody, jak jej láká a jak se mu nevěrník pošklebuje.

Konečně zapadla petlice, chud'as se stočil do kolečka a usnul. Vrátiv se do nálevny požádal Kabrhel o teplé pivo. Dala se do něho taková zima, že nechtěl slyšet o jiném. Dobrá, Isabella je ohřála, div nevřelo.

Zatím co si všichni tři povídali o všelijakých nicotných věcech, začalo venku sněžit. Nebe zešedlo a sypal se sníh, jako by se již nikdy nemělo vrátit jaro. Za chvíli zavála metelice práh a okna málem oslepla.

„To je mi vhod, že jsem v teplíčku,“ řekl Kabrhel, „to se to krásně sedí,“ řka to přitáhl si Isabellu k sobě a vlepil jí hubičku na tvář. „Milá holka,“ pokračoval mezi polibky, jako by se nechumelilo, „dnes u tebe zůstanu na večeri a přes noc. Beztoho by ses tady sama bála.“

Šenkýřka se na to usmívala, ale Coletta povídá: „Bála nebála, jen abyste ráno nezapomněl platit. Tak namátkou si vzpomínám, že tady visíte pěkným penízem již od léta.“

Upomínat Kabrhela? Ach, to se milá Coletta potázala se špatnou! Tropil si z ní žerty. „Já ti zaplatím, až naprší a uschne, ty ochechule,“ říkal směje se z plna hrdla, „co mi budeš povídat! Isabella si mě v masopustě vezme za muže a ty mi budeš ráno nosit do postele polévku. Nu, já tě naučím, jak se jídává na jatkách a jak se ve dvou hraje v karty! No, no, no, nic ve zlém, vždyť tě nechci svést, ty škaredko, na to jsi stará, na to tě zrovna dnes nepotřebují.“

Ten mezulán Kabrhel si byl tak sebou jist a tak pošilhával po Isabelle, že dostal Cyprian vztek. Prosim vás, před chvílí mu div nepadla do náruče, a teď nic a nic! Dívá se mimo a nemá oči než pro toho hulváta. Směje se jako holčička. Fi! Taková dorota! Všecek se třásl, mrazilo ho v zádech a pálily ho uši. Byl by se radši neviděl.

Po chvíli vytáhl Kabrhel váček s penězi a odpočítal, kolik stojí půl libry masa. To myslel na večeri.

„Pojď sem, Coletto,“ zavolal, chřestě měďáky v hrsti. „Vezmi si kožíšek a hajdy k Písařovi do vsi. Řekni mu, že potřebuji půl libry zadního masa na pečení. Jářku, nezapomeň podotknout, že je to pro mne! Když sebou hodíš, jsi za hodinku zpátky. Teď jsou tři, nu, řekněme, že čekám do půl páté.“

„Ty šňupko, ty planýři,“ odpověděla stará Coletta, „co si myslíš: Já ti mám sloužit? No, to se podíváme!“ Jal ji veliký hněv, tloukla polínkem (neboť v té chvíli se právě hotovila přiložit do kamen) a nakonec, dočista již zuřivá, je vmetla kamsi do kouta. Byla to pekelná rána.

„Jen si to přepočítej,“ poznamenal Kabrhel, jsa jist, že neodolá tolika penězům, „co přebývá, je tvé.“

To znělo již lépe. Přistoupila tedy ke stolu a srazila prstem peníze srovnané do sloupku. Napočítala právě o čtyřák víc, a tu se dohřála z plna srdce. Nadávky jen fičely, a jaké!

Isabella ji chtěla poprosit, aby se mírnila, ale nedostala se k slovu. Kdežpak! Byla dočista nesmiřitelná.

Kabrhel měl rozum a vida, že ji nepřiměje, aby vytáhla paty, ledaže by ji strkal, a pociťuje náramnou chuť na masné jídlo, obrátil se k cikánovi.

„Víš co,“ řekl, „ty tady okouníš a nemáš, do čeho bys píchl. Se mi zdá, že ti kručí v žaludku až až! Nu, a to tě nenapadne, abys skočil pro maso! Posloucháš, co si páni povídají, a jsi jako dřevo, ty kluku nezdvořilá! Hajdy, hajdy, tady máš moji beranici, aby ti nenamrzly uši, a ať jsi už venku!“

Nejpodivnější při tomto vypravování je, že Cyprian poslechl. Bůh ví, nešlo mu o výděleček ani o to, aby se splnilo Kabrhelovo

přání. Cyprian poslechl z rozpaků! Protože to bylo takové jehňátko. Protože měl plnou hlavu Isabelly, která se na něho v tu chvíli podívala. Vstal a nevěděl, proč vstává, narazil si čepici, dříve než vyšel, zavadil o stoličku, utáhl si řemen a octl se venku, potlačuje za vzlykání. Jak mu to bylo hanba! Jak se styděl, že poslechl!

Rozběhl se zpátky ke dveřím hospody. Chtěl toho pitomce zpražit a připravoval si pár pěkných slovíček. Hodí mu peníze pod nos a řekne mu pěkně z vysoka: Ty honáku kance, to bys tak poroučel, kdyby tě někdo poslouchal! To by sis potřel zobák, kdyby byla pečená kýta! To bys páčil do Isabelliny postele, ale dej si pozor, abych ti nevyrazil zuby!

Už bral za kliku, ale přece jen se nemohl odhodlat, aby vstoupil, neboť odedávna je rozdíl mezi těmi, kdo věci vymýšlejí a kdo je uskutečňují. Cyprian měl rozkošnou povahu, ale přece jen byl takový budižkničemu. Šel od hospody s rukama v kapsách a se skloněnou hlavou. Loudal se nevěděl, co si má počítí. Chumelenice neustávala a mráz iu zalezl za nehty. Byl by si nejraději sedl na bobček a dal do pláče.

Všichni dobří spisovatelé vypravují, že se lidská mysl zo-celuje strážní a že v bídě a v příkoří je nutno hledati počátek hrdinnosti. Možná, že tomu není doslova tak, ale něco na tom bude, neboť Cyprian, přemýšleje o své pohaně a nouzi, našel v nich pohnutku, aby se obrátil. Napřed se styděl, potom se hněval, ale naposled luskl prsty a hvízdnuv nechal řezníka řezníkem a vesele se vrátil na Dobrou míru.

Přišel pozdravil, jako by byl stále ještě onen mladíček z včerejška. Kabrhel seděl u kamen a měl nohu na stoličce. Tloukl špačky. „Nu, že jdeš!“ zamručel protahuje si olbří údy, „už jsem si myslil, že jsi mi pláchl s penězi.“

„Je mi líto, pane,“ odpověděl cikán a jal se vypravovati lež, kterou si usmyslil. Mluvě sahal si Cyprian často k srdci, neboť v té končině, kde sídlí, cítil příjemné teplo a dotek smíchu.

„Přišel jsem k Pisarovi,“ řekl, „a uctivě jsem ho požádal o maso. Opakoval jsem nejméně třikrát, pro koho to je, ale víte, co mi řekl:

Řekl mi, že jste prťák a nikoliv řezník! Mimo to povídal ještě sto jiných věcí a každá je hrozná. Rozumíte prý petrželi, nosíte prý řetěz na břichu, ale jen ať se vás někdo zeptá, kolik je hodin. Propijete prý nos mezi očima. Váš kanec je jako kočička (a pán bůh ví, teď řekl něco strašně sprostého), mel byste prý dát jednou tomu zvířeti nažrat a vás by měli vodit ode vsi ke vsi jako kaňoura.“

„Dost!“ vykřikl rozhněvaný Kabrhel, „nechci to poslouchat. Kdybys nebyl nemehlo a taková sušinka, byl bys mu jednu přišil,“ povídá Kabrhel mezi chůzí, neboť jej vypravování vzrušilo a vztek mu nedal sedět.

To vše poslouchala Isabella, to vše slyšela i baba Coletta. Prvá se usmívala, ale té druhé je její velká huba ještě málo, ještě jí nestačí, jak se chechtá. Má hadr v ruce, tluče se jím přes zadnici a smích se z ní řine jako voda z chrličů na krumlovském zámku, když silně přší.

Teprve za hodnou chvíli mohl Cyprian pokračovat a řekl: „Myslíl jsem si, že by Písař opravdu zasluhoval jednu za ucho. Jenže já se v takových věcech nevyznám. To je přec vidět, že by mi nařezal i kostelník. Nu, to není ještě vše!

Má-li člověk něco v hlavě, nemusí se bát, že nedá takovému hloupému lamželezu na pamětnou!“

„Podívejme se!“ řekl Kabrhel, „copak jsi provedl, rozbil jsi mu okno, co?“

„Ani zdání, ukradl jsem mu vepřika!“ odpověděl Cyprian. Řekl to tak, že mu věřila i Coletta. Nyní se rozchechtal zase Kabrhel, udeřil Cypriana po rameni a povídal mu všelijaké lichotky, jako jsou: „Ty jsi se povedl! Nu, jen co je pravda, vyznáš se v tlačnici,“ a tak podobně.

„Abys viděl, že mám uznání,“ řekl, když byla Isabella hodně blízko, „dám ti za toho Písařova vepřika všechny peníze, co jsem ti svěřil. Néch si je! Popřej si jednou, co hrdlo ráčí!“

„Děkuji, milostpane,“ odpověděl cikán a začal se rozehřívat. „Velmi rád bych jej přinesl, ale je to pořádný kus a nemám s něho sílu. Nechtěl byste mi pomoci?“

Řezník si založil ruce a odpověděl, že ho to ani nenapadne.

Kdopak se prý dá zavřít kvůli mizerné pečení! To se hodí pro cikána, ale pro člověka jeho stavu? Ani se nehne ze světnice! Cyprian pokrčil rameny a povídá: „Když jinak nedáte, půjdu sám. Půjčte mi nějaký sekáček, abych mohl čuníka rozčtvrtit a oddělit mu údy. Přinesu jen lepší kusy a to ostatní zahrabu do sněhu.“ Řka to měl se cikán k odchodu.

Již byl v síni, a tu si Isabella vzpomněla, že je pověst Dobré míry v nebezpečí, a vyšla za ním: „Jen mi tady, prosím tě, nenadělej krve! Dej si, jářku, pozor! Venku leží sníh, a ať se hneš kamkoliv, zůstávíš všude stopu. Jsi už takový smolač, že by bylo lépe, kdybys seděl doma, ještě nás přivedeš do lidských řečí.“

Šenkýřka měla ještě něco na jazyku, ale Cyprian zhasil lampičku, kterou držela v ruce, a objal ji, až v chudince zapraskaly kosti. Najednou mu začala skákat brada a před očima se mu jiskřilo.

Isabella jen tak zlehounka vypískla a udeřila ho po tváři, řkouc: „Ty tajnůstkáři!“

Potom spolu narychlo vyměnili několik slov a dohodli se, že budou dnes spolu spát.

„Jen se nestarej, já Kabrhela vystrnadím,“ řekl cikán, zavíraje za sebou dveře.

Tot se ví, že se Cyprian nerozběhl krásti vepřika do vsi. Proč by to byl dělal? Došel k prasecímu chlívku, otevřel si „Jej paklícem (to není pro cikána žádná práce), vzbudil Kabrhelova kanečka a zvíře za ním běželo ze vrátek, jako by od věků chodívalo právě s ním. Cyprian myslel na Isabellu a přidržoval zvířeti rypáček, aby ze sebe nevydalo nějaký bláznivý ryk nebo zaječení. Tu se mu kanec vysmekl a už byl ten tam. Chlupáč měl asi za to, že nastává jedna z nekonečných poutí, a vyrazil ze dvorku na silnici. To by bylo málem spletlo Cyprianovy plány, neboť si přál, aby zvíře zůstavilo kolem Prasečince a kolem hospody bezpočet otisků svých kopýtek.

Zatím se rozjasňovalo a metelice ustala. Kanec upaloval, co mu stačily nohy, a nebylo ani pomyslení přiměti ho, aby se vrátil. Co dělat? Cypriana dnes po prvé políbila milenka (co je na tom divného? Cikáni rovněž jednoho dne začínají, předtím však jsou

učiněná nevinátka) a skrze to políbení se stal cikánem, jenž nezaváhá a po čertech málo pečuje o zítřek. Rozhodl se tedy, že utratí kance na místě, kam doběhl. Přišlápl provaz a buch, buch! srazil jej jakýmsi topůrkem, které vystrachal na dvoře Dobré míry. Potom mu otevřel krční tepny sekáčkem. Krev zbarvila sníh do černá a byla to celkem truchlivá podívaná. Možná, že by z toho některý útlocitný člověk dával. Prosím vás! Osamělé místo, metelice, sekera a cikánovy ruce, na nichž nasychá krev! Hu, kolikrát byly podobné věci vypravovány a kolikrát jste seklí knihou právě v nejlepším. Neobrací se z toho člověku žaludek? Už ani slovo o krvi, dost, dost!

Když Cyprian vyřál ty částky, které si přál, a když byl hotov s ostatní prací, vracel se pomalu do hospody. Nespěchal, čekaje, až jeho kořist zmrzne. Tak se dostal k šenkýřce a před Kabrhela kolem páté. Isabelle se celá věc zatím rozležela v hlavě. Představovala si živě žandarma, jenž odvádí zloděje příliš sličného, a bylo jí z toho do pláče. Od setkání v sínce změnila o věci mínění. Zdálo se jí už všechno zbytečné a dětinské. Jaké tahačky s Kabrhelem, proč s ním žertovat? Krátce Cyprian byl půvabný hoch a neslušelo se, aby se vydával v nebezpečnosti kvůli nějakému křiklounovi. Šenkýřka neměla však ani tušení, čí zvíře bylo ukradeno.

Kabrhel počínal již asi po desáté rozmluvu a vedl si velmi něžně. Ale Isabella se s ním hašteřila, odpovídajíc hned obšírně (to když mu něco vyčítala), hned zkrátka: ano, ano, ne, ne. Na rozdíl od své paní byla Coletta šťastna a nemyslila než na večeři, která se již blíží.

A měla pravdu. Cyprian vešel právě do dvora, již bere za kliku, již vybírá z pytle pečinku. To je tíha! to je tíha, pro pánaboha, Coletta má plně náručí vepřoviny. Jakž by se neusmívala!

Kabrhel vzal do ruky kousek plecka a kýty. „Nu,“ děl, „není to valné, mohl jsi vybrat něco lepšího, ale vem to nešť. Coletta má suché dříví, upeče mi kousek na rožni a to ostatní se nasolí. Počítám, že za dvě, za tři neděle bude to masíčko jako perník.“

„Copak je to tvé maso? Ty hloune, já ti posvítím, řekneš-li to ještě jednou!“

„Nu dobrá, vem si! Vždyť na nějaký ten ždibeček nekoukám,“

odpověděl a jal se odřezávat špalíčky masa, které propichoval drátem. Ale ani tu nemlčel a vytýkal Cyprianovi, že se dal podvést. Je prý to starý kus a zcípák.

Asi za malou hodinku byla večeře hotova. Jeden popadl vidličku a druhý jedl rovnou s rožně, maje chvílku zdviženy lokty do roviny úst a chvílku přitaženy k hrudní kosti. Obnažovali chrupy, byli masní, byli učernění (neboť něco masa se připálilo), plýtvali solí, pili, jedli a pili.

Je staré pravidlo, že se za jídla vzmáhá bujnost a veselí. Když se Coletta napije a když se dá do žertování — nu, tu je lépe odejít.

A když se napije Kabrhel? O tom je lépe pomlčet.

Cyprian a Isabella si vedli o něco méně nehorázně, ale náležité to rovněž nebylo. Tiskli si ruce, stáli vedle sebe trouce bok o bok, šeptali si tak zblízka, že se to podobalo polibkům, krátce ze všeho jejich jednání bylo zřejmě viděti, že si usilovně přejí a že touží horempádem býti spolu v posteli.

Ženštiny dovedou vždy držeti krok se svými milenci, stávají se na obrátku ušlechtilými, jestliže mají na mušce nějakého vznešeného chlapíka, a den potom mluví jako vykutálený zloděj jen proto, aby se zalíbily lehkomyšlnému cikánkovi, jenž je po panu otci nenechavý. Isabella skončila tedy napomínání a hlásila se k zlodějskému cechu, jako by se již byla zúčastnila výpravy po prasecích chlěvcích a po kurnících.

Vám je radostí sledovati milenku v rozletu hudby? Jste si jist, že hraje překrásně Beethovena? Ale vaši sousedé vypravují, že tříská do klavíru, až jim zaléhají uši. Ach, to je příliš těžká věc, shodnouti se o tom, co je krásné a slušné. Konec konců lze Isabellu a Cypriana obhajovati. Ba věru, my je obhájíme na váš účet, vy šibalové a krasoduché dámy, již všichni hřešíte v myšlenkách jako kozy a kozlové. Jediné, co vám dodává zdání zdrženlivosti, je chatrné tělo, neboť můžete uskutečniti pouhou polovinu svých snů.

Kabrhel se na ně díval se zlostí. Ani jednou si nepomyslel, že jim to sluší, ne, byl dopálen, měl ohromný vztek, jako by Isabella byla sezdána jenom s řezníky.

„Milostpane,“ řekl Cyprian, jenž si jako na posměch nebo z vrozené pokory uchoval sluhovský způsob řeči, „proč byste se rmoutil? Pojedať jste jak náleží jen mou zásluhou. Ještě zítra máte postaráno o večerí a za to za vše jste mi ani nepoděkoval. Kdybych vás byl zůstavil samého sobě, měl byste teď hlad a vaší krásce by kručelo v bříšku.“ „Jaké krásce?“

„Nu, Colettě,“ odpověděl mu Cyprian, „jéminku, snad jste si nemyslíl na Isabellu, vy nestydo!“

Chasník zaklel a hnál se na cikána s rožněm. Je velmi pochybné, že měl v úmyslu zabít tak sličného jinocha, ale pokud jde o nějaký šrám a o píchnutí, nebyl by rozvažoval vetknouti svůj nástroj Cyprianovi do zadnice. Cikán ovšem nečekal, a než se milý Kabrhel obrátil, byl již ze dveří. Kabrhel se hnál za ním, ale tu šenkýřka položila ruku na závoru a povídá: „Co vás to napadá, Kabrheli, pamatujete se, že se moji hosté někdy rváli? Byla u Dobré míry rvačka? Ani se nehýbejte, nebo vás přetáhnu, jak jste dlouhý, tou utěrkou.“ Kabrhel zaváhal, temný záměr, který mu byl přisouzen, zračil se sdostatek v jeho vytřeštěných očích. Setrval proti Isabelle, co byste třikrát udeřili prstem na desku stolu. A tu se ozval pod okny zvuk, jež vydávají čuníci. Napřed bylo slyšeti slaboucké zachrochtání, pak cupot a kvik.

„Hrome,“ děl Kabrhel, „to je můj kanec! Všivák Cyprian pustil z chlívice mého kanečka!“

Sotva to však dořekl, bylo slyšeti cikána, jak volá, že je na dvoře zloděj. Vzápětí vběhl Cyprian do síně, ale to již byl Kabrhel se ženskými ve dveřích. Rozumí se, že nastala strkanice, vráželi do sebe, odskakovali a křičeli jeden přes druhého: „Tudy!“ „Tudy!“ „Tudy!“ Je snadno předvídati konec této povídky. Kabrhel hledal v metelici kance a Cyprian s Isabellou si vlezli do vytoužené postele.

Chyba lávky! To není daleko vše, to je jenom menší a méně důležitá část toho, co se zběhlo.

Asi za hodinu bušil Kabrhel na domovní dveře.

„To je on,“ pravil Cyprian a stiskl své milence ruku. Možná, že byla Isabella dorotka, možná však, že ne, v této chvíli se aspoň

chovala spíše mateřsky než milenecky. Pocítila tak mocnou bázeň o toho malého taškáře, že se jí až stahovalo srdce.

„Prosím tě, nech ho být a já mu toho kance třeba zaplatím,“ pravila zadržujíc Cypriana, aby neotvíral okno. Dozvěděla se od svého milence vše, co řezníkovi provedl, a bála se, že se mu to nevyplatí.

Kéž by se byl Cyprian přidržel její rady! Kladla mu ještě, když chtěl mluvit, ruku na ústa a prosila ho, aby se Kabrhelovi ne vysmíval. Všechno nadarmo!

„Hej, něj!“ křičel z okna, domnívaje se, že dveře nepovolí a že zůstane v bezpečí, „copak vzkazuje Pisar, mluvil jsi s ním? Ten chlap se pomstil a za čuníka, kterého jsem mu vzal a jež jsi koupil tak lacino, ti vypálil zas kance. Nu, jste vyrovnáni, a kdyby ses přec cítil poškozen, pak bude nejlepší, když půjdeš k soudu a tam jim vypovíš, co se ti přihodilo. Jen pozor, brachu, abys nezapomněl odejít. Ať si tě tam nenechají jako přechovavače, jenž z míry rád jí kradeného kance, a i když si nacpe břicho ze svého, přece si vede jako zloděj!“

Na ta slova se Kabrhel obrátil a běhal kolem chalupy, jako by byl pozbyl rozumu. Snad dal Colettě zlaták, aby ho vpustila, snad spadly závory, snad bušil do dveří, až povolily v závěsech, nikdo už neví, jak se věc přihodila, krátce a dobře, Kabrhel vpadl dovnitř hospody a vedl si jak ďas. Bil pěstí, řval a opět kvílel pro zboží, jež ztratil. Sliboval cikánovi smrt, až místo hlasu se mu dralo z krku chrčení. Hryzl se do prstů, jako se hryžou ti, kteří jsou stížení pa-doucí nemocí, a tak se rozlítel, že se jeho zlost podobala bláznovství.

Když Cyprian slyšel, jak se řezník hrne do schodů, dostal strach a byla v něm hned malá dušička. Byl by rád odprosil a s chutí by byl zradil Isabellu. Vždyť mu šlo o život! Ten lítý hlupák mu srazí ještě hlavu.

Isabella si natáhla narychlo košili a bosá běhala sem tam, vymetla s chlapy všechny kouty, neboť ti dva si vedli jako nezbedové, kteří se dali do hry na slepou bábu.

Kabrhel měl v ruce sekerku, touž, kterou cikán čtvrtil kanečka.

Ach, kdyby nebylo té sekery! Už ji zvedá, už se rozpřahuje, již vede ránu.

Kriste Ježíši! Cyprian uhnul hlavou. Jaká úleva, čepel teď vězí na tři prsty ve dveřích a ani Kabrhel ji nevytrhne zpátky. Ta sedí, panečku!

Nyní se hrne na Cypriana jenom tak s pěstí. Ať mu tedy námele, aspoň ho přejde vztek, o výprask není zle, když nepoteče krev, pak je to v pořádku, pak máme vyhráno.

Isabella se smála do hrsti a chtěla se již obléci, aby těm rváčům natočila po žejdlíku piva. Cyprián zatím utíkal dolů do nálevny a Kabrhel v patách za ním. Vběhl na síňku a odtud do kuchyně.

Na příručním stole u ohniště ležely rožně. Cyprian ie zhlédl a ve strachu a v hrozné panice, neboť měl dosud v živé paměti sekeru, sebral je do hrsti. To však jej zdrželo

O malou chvíli, o mrknutí oka, a právě tato chvíle stačila, aby jej řezník chytl. Jako nic mu vyrval dráty a smykl Cyprianem tak, že letěl do kouta. Rožně se rozsypany a pouze po jednom zůstalo v ruce Cyprianově a v ruce řezníka.

Oba chlapi stáli proti sobě. Kabrhel mířil na cikánovo srdce. Byl dobrák od kosti, bůh ví, to se s ním stalo, že takhle zvlčil. Snad přece jen ležela příčina té zuřivosti v Isabelle. Vždyť i ten Cyprian napřáhl ruku a míří na srdce Kabrhelovo.

Teď přijde konec! To je on! To je onen slavný a proslulý konec konců. Smrt!

Slaboch „Cyprian bodl ze všech sil a ubohý drát, jenž nebyl silnější, než bývá hřebík, se zanořil asi tak na dva couly do pátého mezižebří, a silák Kabrhel se svalil na zem. Hlava mu řinkla o hliněnou podlahu, byl mrtev, či jak se říká za novějších časů, měl to odbyto.

Chirurgie

Žádné z lidských zaměstnání není tak vznešené a svěží jako lékařství. Zatím co kolem jedenácté si hoví soudcové v poduškách, zatím co advokáti chrápou a písaři se protahují zívající jako lvi, bývají lékaři ještě na nohou, a jestliže se přece některému z nich podařilo vlézt si do postele, možná, že opět vstává, slyše za svou hlavou drnčeti zvonek. Ať je líbezná noc či nepohoda, tito chlapíci jsou vždycky hotovi dát se na cestu. Záda jim neoschla od nočního potu a již vstupují do drožek, křičíce na vozku či na řidiče jméno sady, jež bývá na sta honů od místa, kde nasedají. Věčné cestování uchovává ovšem zevnějšek lékařů a ztužuje jejich povahy do té míry, že se jim příslušníci jiných stavů jen stěží vyrovnají. Kdopak je takové lamželezo jako doktor Jan Girgal a kdo má takovou trpělivost jako doktor Eugen Závada z města Orlice?

Prvý je člověk starobylých mravů, jemuž dobré bydlo nedalo zbřichatět. Chodí rozkročen a jeho spodky splývají v záhybech až ke kotníkům. Pokud jde o tvář, má hrbolatý nos, veliká ústa a kolem úst hluboké vrásky, jež vykrušují rysy smíchu. Podobá se čínským řezbám a tím je řečeno, že jeho obličej, jakkoliv se směje, jeví více zarputilosti než veselí. Povahy je Girgal neústupné a jeho názory se liší od smýšlení orlických občanů tak, že ho pokládají za podivína. Déle než dvacet let bydlí na jednom místě, ale ani čas ani společné zvyky neucinily jej podobným ostatním lidem.

Dům Girgalův překvapuje právě tak jako on sám. Stojí uprostřed náměstí a jeho okna jsou obrácena k východu, to jest ke konírně a k lukám. Průčelí tvoří holá zeď. Stavitel ji zvedl nad výšku střechy a rozčlenil její plochu svislými vruby a římsami ve vodorovném směru. Do domu se vchází rozlehlým podjezdem z levé strany. Vedle mohutných vrat je pak krámek knihkupcův. Říká se, že dům doktora Girgala připomíná chmurnou bránu očiště.

Město Orlice leží asi na polovině cesty z Českých Budějovic do

Třeboně. Svého času slynilo znamenitými výročními trhy, na něž se z veliké dálky sjížděli ševci a dřevěnkáři. Od těch dob se ledacos změnilo a význam města se umenšuje tak, jak plyne čas. Z řemesel, jež druhdy kvetla, zasluhuje dnes zmínky jedině kadeřnictví. Nechtě však je Orlice bez proslulosti, zachovala si usměvavou tvářnost, klid a důvěru ve štěstí, které se možná vrátí.

Doktor Jan Girgal vycházel s pány a paními orlickými vždy celkem špatně. Staral se však o jejich neduhy s takovým zaujetím a s tak výtečnou snahou vrátiti jim zdraví, že záhy proslul, a tu ovšem bylo nutno přijímati jej, jak byl, hněvivý, násilnický a rozkřičený. Názory doktora Girgala nedaly zajisté spát leckterým tichošlápkům, ale bylo těžko dostati se mu na kobyliku. Nezastával veřejného úřadu a neměl představených, kteří by mu šlapali na přezky. Z hovorů a z nesouhlasu, který tu a tam mohl zaslechnouti na ulici, si Girgal nic nedělal. „Já,“ říkával, „budu vždy mluvit, jak mi narostl zobák, a vyřídím si své spory krátkou cestou.“

Při těch slovech tloukl o zem holí, až šel z něho strach.

Byl to krátce pán a s nikým se nedělil o svou moc, leč s druhým lékařem, který se ovšem ani zdaleka nesměl míchat do hádek.

Tento druhý lékař se jmenoval Eugen Závada. Byl o málo mladší než doktor Girgal a nosil na bradě vousy, připomínající mistry lékařství až po Hippokrata.

Ve světě budí pozornost zlo a andělská dobrotá, co však leží mezi oběma (jakkoliv je to mnohdy pravdivější), nikoho nezajímá. To netáhne. Za našich časů platí mínění, že neobstojí hra či povídka, jež nemá dost strakaté barvy a krve. Raději tedy spolkneme o kapku víc těch perných krůpějí, jen abychom se vyhnuli nanicovaté mazanici.

Doktor Závada byl právě tak dobrý lékař jako Girgal, avšak jestliže poslední vynikal neomaleným chováním, byl Eugen pravý příklad mírnosti. Ke každému mluvil laskavě a vypytał se i děti, kteréže příčina přivodila to, nač si stěžují. Stával maje levici na rameni nemocného a pokyvuje hlavou mluvil s velkou vážností: „Neštěstí nechodí po horách. Co činit? Navštívila-li vás nemoc ta

záhy, je to v podstatě lepší, než kdyby ,vyčkala, až zeslábnete věkem. Kdož ví, zda byste potom vyvázl?“

Podobné hovory měly tu přednost, že je k nim možno přičinito dvojí výklad. Jenže Závada měl stěží na mysli jeden. Při výtečnosti své vědy byl, jak se někdy stává, člověk prostoduchý a jeho myšlenky chodily pěšky jako selské ovce.

Řekli jsme již, že tento znamenitý lékař byl z míry laskav a že měl něžnou povahu. To je ovšem pouhá polovina pravdy, neboť druhou částí svého ducha nenáviděl doktora Girgala, toho, ježž podle pravidel svého stavu byl povinen ctíti a milovati. Girgal mu oplácel stejnou mincí a tak se stávalo, že oba pánové připravili městu Orlici mnohou kratochvíli, zapřádajíce na náměstí rozmluvy, v nichž si dávali všelijaká jména. Přitom se doktor Girgal těšil značné výhodě, neboť převyšoval Eugena o hlavu a měl silný hlas. Závada byl naproti tomu pohyblivější a jeho tvář vyjadřovala více opravdovosti, neboť to, co očekáváte, je špatná složka hádek, divadla i všeho umění.

Kdyby se vám někdy podařilo uslyšeti holubici, jež by z čistá jasná zakrákala, jistě by ten hlas zněl přišerněji než krkavčí křik. Podobnou výhodu skýtala Zavadovi jeho usměvavá mírnost. Jestliže jeho podbradkem zaškubal hněv, byla ta věc k nepřehlédnutí, zatím co Girgal mohl svůj vztek stupňovati jen stěží. Křičeti o něco více či o něco méně, na tom již nesejde, kdyby však k vítězství v hádkách dostačila výrazová jemnost, byl by věc odsákával spíše Jan než Eugen.

Tento hněv jako všechny vášně počal malinkým pokleskem na počátku pobytu doktora Závady v městě Orlici.

K podzimu před deseti lety, který nelze označiti ani významnějším počasím ani událostmi, stál doktor Jan u okna, sleduje čeledína, jenž odprahal koně a právě svazoval postranky, aby je přehodil přes hřbet náruční klisny. Táhl asi ke čtvrté. V ten čas se již krátil den, a protože předtím přšelo, nestály cesty za nic. Lékař byl ze srdce rád, že se vrátil domů. Za jeho zády hrála kamna a někde opodál stála lahvice. Toť se ví, že se mu už nikam nechtělo. Strávil na voze pět či šest hodin a hučelo mu od větru v uších. Jaký div, že nebažil

po zábavách s nemocnými, kteří si pěkně pod peřinou bubnují na břicho.

Když vozka zavedl koně do stáje a když si lékař obul domácí střevíce a přisedl blíže ke kamnům, ozvalo se nesmělé zvonění. Doktor vyletěl, slyše již napřed naléhavé vyzvání, aby šel kamsi kraj světa.

„Řekněte,“ děl otvíraje dveře do chodbičky a pozvedaje hlas, div neřinčela okna, „řekněte, že nejsem doma. Aby je kozel spral!“

Girgalova kuchařka slychala podobné vzkazy velmi nerada a chtěla je zmírnit sladkými úsměvy, jenže tato paní byla škaredá a laskavost jí slušela tak málo jako státním zástupcům. Chtěla se pousmáti a vylezl z toho pošklebek.

Když dozněl zvonek, blížila se paní ke dveřím majíc ruce v zástěře a ukazujíc zuby. Chuděra, měla trochu ohnutou páteř, neboť si za své mladosti nepotrpěla na tělocvik, a vypadala jako čarodějnice.

Lékař zůstával v poschodí; konec schodiště oddělovala pak od chodby jakási závora, jež bránila nemocným vstoupiti dříve, než promluví s hospodyní. Byla to nádherná mříž spletená z prutů, které ovšem nemohly zabrániti, aby se křik doktorův nenesl celým domem. Práskání dveřmi se rozléhalo jako v lese a pán, který stál té chvíle na posledním stupni schodiště, oddálil ruku od zvonku zřejmě uražen, že se mu dostává takového přijetí.

Byl to doktor lékařství Eugen Závada, jenž přijel do města v úmyslu rozbít tu stan.

První cesta jej vedla ke Girgalovi. Byl vyšňořen, držel v levici rukavice a usmíval se jako příbuzný, jenž zvoní u dveří pana strýce. Ten úsměv záhy ovšem zmizel.

„Přijďte mi včas, vy prachaso,“ křičel Girgal nachyluje se přes zábradlí chodbičky, „anebo si zůstaňte doma. Hybaj, odkud jste přišli! Starého čerta dbám na podobné výdělky.“ Tuto poslední větu, jež snad mohla vysvětliti, že Girgal neoslovuje lékaře Eugena a že má na mysli některého ze svých nemocných, Závada již neslyšel. Obrátil se a sestupoval, tak prudce, že chvat a vítr chvatu zčeřil jeho vousy.

Vrhl zpátky několik překvapených a zlostných pohledů přidržuje si klobouk, avšak teď už bylo příliš pozdě na vysvětlování.

Za několik dnů po této události usadil se doktor Závada v Orlici a léčil nemocné, mluve k nim s vybranou zdvořilostí a dávaje najevo tu lítost, tu radost — jak si toho právě vyžadoval průběh choroby. Byl jako beránek, jenom Girgalovi nemohl přijít na jméno a utvrzoval se ve své nenávisti, slyše, že doktor Jan o něm mluví jako u hlupákoví. Doktor Závada chtěl svého nepřítele rovněž zlehčit, ale ten mu odpověděl hrubostí tak neostýchavou, že se Eugen před ženou div nerozplakal. Jeho choť byla o řadu let mladší než on. Zachovala si svěžest a krásu. Tyto dvě vlastnosti jsou u ní celkem nejvýraznější, jinak je přihlouplá a dovede jen příjemně žvanit. To jí však nepřekáží, aby si nemyslila něco podobného o jiných lidech a o svém manželu.

Někdy, když tak viděla doktora státi s nachýlenou hlavou před nemocným, pomyslně si, že je nemehlo. Míval pozorný výraz a drže loket levice ve dlaní přejížděl prsty své ucho, jsa věčně v rozpacích.

Nepřátelství mezi lékaři vzrůstalo, až na konci léta 1932 se věci změnily. Tehdy se v Orlici stavěl dům obchodníka s obilím. Byla to jedna z těch podivuhodných staveb, jež se zhlédla na všech slozích, co se jich kdy urodilo. Vzbuzovala hrdost stavitelovu, a jak se již stává, obracíme-li pozornost k umění a zanedbáváme-li řemeslo, byly některé práce od-byty jen halabala. I zdi stály nakřivo. Jeden ze zedníků, jemuž se to přece jen nezdálo, vystoupil na ochoz zavěšený nad síní novostavby a jal se měřiti jakousi úchytku komínových otvorů, přikládaje ke zdi provázek olovnice. Buď že však trámová, které neslo tento chodníček, bylo odstraněno dříve, než stavební hmoty ztuhly, či že práce sama byla tak nedostatečná, ochoz se zřítíl a dělník spadl tak nešťastně, že si vyrazil z kloubu hlavici ramenní kosti.

Toť se ví, že lze mluvit o štěstí, když zůstal na živu a nezlámal vaz, ale tato útěcha přece jen kulhá a nesklidíte za ni valné vděčnosti.

Zraněný zedník, který se jmenoval Trmal, pociťoval bolest tak

velikou, že se jal pobíhati sem a tam maje rukáv levice v zubech. „Hrome, ti mi dali,“ naříkal, „už víckrát nehnu rukou.“

Síňka byla plná hrud a prachu, nad tou spouští trčelo pak několik ohnutých želez a sít prutů. Obraz konečně dokresluje křik a shánka; každý z Trmalových soudruhů udeřil tím, co měl v ruce, a hrnul se na místo neštěstí, pocituje právě tolik soucitu jako vzteku a zmatku. V takové chvíli zřídka kdo ví, co se má dělat. Běžeti pro lékaře?

Dobrá, ale to je čin hodný uředníka či nějakého čerstvého děvčete. Pořádný chlap by raději chytil za uši toho, kdo se tak bídne stará o bezpečnost. Nicméně je ještě dost těch, kdo si ze srdce přejí učiniti něco pro soudruha, který upadl do neštěstí, a tak upalovala polovina těchto samaritánů k doktorovi Girgalovi a druhá pro Eugena.

Doktor Závada přiběhl jako vítr. Sňal raněnému kabát a rozstříhl košili, naznačuje, že nelze dbáti majetku, když jde o zdraví. Osvědčoval rozhodnost, již si vypůjčil z dávných časů, a jal se prováděti předepsané pohyby i rotace, jak o nich četl a slýchal. Bůh ví, že mu při tom bylo tak horko, neboť je velmi snadné podobnou věc odříkávati a často nad pomyslení těžké ji provésti.

Doktor klečel u Trmala opakuje po páté svůj hmat a jal se sám k sobě mluvit latinským jazykem. Potom se rozehnal, otáčeje paží navenek tak, že zručnost a síla, již vkládal do svého výkonu, byly patrný všem, kdo se k tomu namanuli. Nicméně hlavice zůstávala stále hmatná v jamce podpažní a bolesti neustávaly.

Raněný se dal znovu do křiku a mezi jeho zuby unikal sten za stenem. Co dělat? Doktor postrčil svůj klobouk do týla a utřel si pot. Neodvažoval se ohlédnouti po divácích a chtěl uhádnouti, nezahrnují-li jej hanou. Odtud již starého čerta dbal, postupuje-li podle stránek chirurgie.

Když upadl v tento zmatek a jeho tvářnost již nebyla ani bezvadná, ani hrdá (neboť na jeho loktech, klobouku a koleni se zachytil prach staveniště), ozval se šepot opovídací vstup znamenitého člověka. V té chvíli vešel doktor Girgal a zastavil se za lékařovými zády. „Hleďme,“ děl potřásaje holí, „jaké změny doznává

chirurgie. Kdo by řekl, že se doposud tak packaří?“ Doktor Eugen strnul slyše hlas svého nepřítele před očima se mu dělaly mžitky. Byl by si s chutí sám vymkl paži z kloubu, kdyby se přitom mohl vytrahit.

„Ovšem, ovšem,“ pokračoval dvojsmyslně Girgal, „neštěstí nechodí nikdy samo.“

Zatím se roznesla zpráva o nehodě a Závadová žena, jež byla někde nablízku, spěchala zhlédnout, co se přihodilo, neboť ženy lékařů jsou zčásti rovněž lékaři.

Tehdy na konci srpna byla neuvěřitelná vedra a slunce pralo do řady domů uzavírajíc ulici palbou paprsků. Paní vešla do novostavby zakoušejíc úlevy stínu. Prostorou vál chladný větérek. Lidé před ní ustupovali, neboť kdekomu bylo srozumitelné, že její přítomnost doktora povzbudí. Paní udělala několik krůčků kupředu, ale zastavila se, zhlédnuvši skulinou mezi hlavami svého manžela.

Pocítíte někdy stud a bázeň pro strýce či pro přítele, který se zhluboka napil, aby si dodal odvahy, a nyní mluví a mluví? Nechť svoji věc zná, či nechť je v tísní, vy nerozeznáváte leč jeho starostlivý pohled, jenž třepe z jednoho na druhého, hledaje konec své řeči. Chuďas se potí a otírá si čelo kapesníkem, jako by padal do mdloby. Jeho jazyk je o poschodí výš než jeho rozum, jenž praví: „Přestaň. Zmlkni. Buď zticha.“ Ale nic naplat, nešťastník vede svou a neustane, dokud neochraptí.

Doktor Závada spatřil svou ženu a doktora Jana jako přes oponu deště. Nevěděl, co si má počít, a tak z rozpaků mluvil nesmysly a zkoušel táhnouti za vymkнутý úd směrem dolů.

Doktor Girgal patřel na toto počínání vzplanul hněvem.

„Jděte se projít někam do stínu,“ řekl Závadovi.

Eugen vskutku ustal na okamžik v práci a pohráváje si prsty vykládal o stažení svalů, které brání, aby mohl vpraviti humerus na staré místo. Bylo to řečeno z poloviny k příbuzným Trmalovým, z poloviny k druhému lékaři. Ten však neodpovídal, a jako by se samo rozumělo, že Závada nedovede věc k zdárnému konci, odložil kabát a hotovil se k dílu.

V Závadovi kypěla žluč, ale protože se mu zdálo, že je jeho

umění a nevina málo srozumitelná, mlčel. Girgal jej přeměřil od hlavy k patě a odstrčil ho. Potom zvedl Trmalovu ruku, podsunul prostěradlo, které mu přinesli, pod tělo

zraněného tak, aby jeho konce směřovaly k zdravé paži, a rozkázal lidem táhnouti proti směru své práce.

Zatím Eugenovo sebevědomí poněkud vzrostlo, ba zmohl se i na výsměšek a pomyslně si, že ani Girgal, ani kdo jiný snadno nevyvážené, neboť nešťestí sděluje i svým lékařům jiskřičku horečky.

„Eh,“ řekl si Závada, „rotace navenek a pak redukovati tahem v hyperabdukci. To víme, ale věc záleží stejně od štěstí jako od dovednosti. Jen se spal, jen si omoč do té omáčky. Štěstí je to tam a mez našich sil byla zatlačena až k čáře smůly.“

Lidé, jak bývá již pravidlo, nikdy nesoudí o událostech, leč podle zevních známek. Doktor Závada se jim zdál rozvázný a snad i učený, neboť jeho zevnějšek připomínal probdělé noci a veteš knihoven, ale co znamená proti Girgalovi, který je jist sám sebou a který křičí. Jestliže se první stal z vlastního rozumu hlupákem, je druhý z jejich hlupoty. Zaradovali se vidouce jeho sebevědomí, a jeden zedník zavadil loktem ó druhého, naznačuje, že tento výtečník svede věc tak lehce, jako se měnívá vteřina v novou vteřinu.

Doktor Girgal prováděl totéž, co před okamžikem dělal Závada. Buď však mu přálo štěstí, nebo vskutku byl dovednější, či vposled — a tu jsme, jak se zdá, udeřili na hlavu hřebíku — stah svalů, o němž jsme se již zmínili, byl povolil, milý doktor Girgal bez velké námahy vpravil vykloubenou paži na pravé místo. Nyní stál nad Trmalem vztýčen jako socha velikolepého zdraví, již nic nepřiměje, aby snížila bradu.

„Tu to máme,“ pravil mávnuv rukou směrem k Zavadovi, „jaké štěstí, že jsem se k věci namanul.“

Trmal se vzchopil a lehce se předkláněje jal se komíhati paží. Jeho tvář vyjadřovala vděčnost, již ve své poctivosti přeháněl. „Jen co je pravda,“ řekl, „lépe je jít ke kováři než ke kováříčkovi.“ Deset či patnáct chlapů to opakovalo, a při tom se jejich levice zanořovaly pod vlastní rameno v dychtivé snaze obeznámiti se s anatomickými

poměry. Zdálo se, že nebude ani konec díků, neboť v podobných chvílích bývá nejsnazší a nejméně okaté vyjádřiti vše, čím překypujeme.

Trmal a jeho přátelé byli již na odchodu, když se tu uprostřed nich zjevila paní Trmalová a spustila náрек tak žalostný, že doktor Girgal byl její lítostí dotčen.

Eugenově ženě se zdála tato chvíle příhodná a tu, přiblíživši se k manželovi, řekla otvírajíc jen nepatrně ústa: „Girgal si odnáší polovinu tvých obvazů.“

Nešťastný lékař si hrál s brašnou nevěda, jak se má zachovat. Říci doktorovi o své věci? Mávnout nad tím rukou? Bylo jisto, že jde o omyl, ale je možno chytit ho za rukáv?

Paní Zavadová se zarděla až po kořínky vlasů, dívajíc se na manžela, jenž stál jako kamenný svatý nad mostní zídskou.

Zatím doktor Girgal odešel v hloučku lidí a ještě když se vzdálili k pokraji náměstí, bylo slyšeti jeho hluboký hlas, jak komusi vytýká, že myslí více na sám úraz, než na důmysl a obratnost, jež vrátila nešťastníkovi zdraví.

„A nežvaňte o následcích,“ dodal zahýbaje za nároží.

Zatím se Závada vracel velikou oklikou, vzpomínaje si, zda by nenašel v této končině nemocného, jemuž slíbil návštěvu, či který by se aspoň nepodivil, že přichází.

Nesloužila mu však paměť a tak jako bez ducha zamířil k jatkám a obešed je zahrnul k tržnici. Bylo před desátou a prostranství se hemžilo lidmi. Mezi kupami rajských jablíček stálo děvče v červeném šátku, jež se řehtalo, až se zelenaly hory. Držela v ruce několik řečených plodů a zpoila ze žertu a zpoila ze zvyku vztáhla ruku nabízejíc je Zavadovi. Doktor Eugen zaslechl své jméno, a vida před sebou dlaň a dívčin loket, velmi se polekal. Trhl brašnou, již držel v levici, tak prudce, že srazil jedno z prken Terežčina stánku a jablíčka se sypala na dlažbu. Sousedka Tereziina, neboť tak se děvče jmenovalo, jala se chechtat a venkovanka, jež se ostatně smála již předtím, dala se do smíchu ještě většího. Doktor Závada neměl ani zdání, co se děje.

Na tržištích, když se již obchod schyluje ke konci a krámky se pomalu vyprazdňují, bývá veselo a o vtip není nouze. Posmát se někomu nepovažuje nárůdek trhovců a kramářů právě za hřích. Kolem příhody se tedy nakupilo dost lidí a bylo viděti tu přimhouřená víčka staré baby, tu zkracující se nos prodavaček okurek, tu babu vaječnici, jež rovněž věnuje jedno oko na ten šprým.

Všeho všudy nebylo jablíček, jež přišla nazmar, víc než kopa, avšak doktor Eugen vyňal ze svých kapes hrst mincí a neptaje se na cenu zboží vtiskl je Terezii do ruky s omluvou, jež by snad postačila i Trmalovi.

„Jděte,“ odpověděla slečna ustávajíc v řehotu, „to nebylo zle myšleno.“ Potom však poděkovala, skládajíc v duchu přísahu, že se mu odmění.

Terezie byla z vesnice Trávy, vzdálené pět kilometrů od města. V jejím středu stál na návrší zámek, či chcete-li se přidržeti mluvy odpovídající pravdě, stavení podobné sýpce s věží. Tato ostudná barabizna slyne jakousi památkou. Ale d'as ví, kde je věc skryta a v čem vězí, neboť se nikdy nepodařilo objeviti kousek krásy na těchto zdech a stříškách sedících mezi komíny.

Majitelkou řečeného zámku-nezámku byla jakási zpěvačka, jež získala hojnost peněz a nyní, zanechavši umění, trávila čas střílením koroptví a vyjíždkami koňmo. Jmenovala se Kornelova a mimo vkus, jež osvědčila, sednuvši na lep šibalům, kteří jí prodali zámek, byla to dáma, jak se sluší: veselá, plavovlasá, vzrostlá a štíhlá, ne taková, jako bývají zpěvačky, když se jim blíží padesátka. Jde-li však o věk, je dlužno říci, že k zmíněné padesátce neměla daleko.

Tato paní si vyjela v den Trmalovy nehody směrem k Orlici. Když pak skončil trh a ženské se vracely domů, míjely se právě s Kornelovou. Terezie šla o něco za ostatními. Její brašna zvonila stříbrňáky a nikláky. Mnoho toho nebylo, ale je-li nám dvacet let, dovedeme se radovati i z nicotnějších věcí, než je ubohý výděleček. Zdálo se jí, že je svět nadmíru krásný a že slečna Kornelova jezdí na svém koni dokonale. Velmi se jí líbila, když tak majíc sukni ve větru se mihla kolem ní, zabočujíc na cestu mezi lukami.

V poslední době vyšlo z obyčeje, aby dámy usedaly na koně po způsobu, jenž jim kdysi býval vyhrazen. Možná, že je víc důvodů pro to, aby obkročily koně, než aby usedaly bokem na sedlo, ale jeden z těch, které mluví pro starý způsob, je přece jen nádherný: Po čertech dobře jim to slušovalo!

Slečna Kornelová, jakkoliv dbala všech nařízení směřujících k novotám, ve věci jízdy se přidržela starých předpisů a oblékala si sukničici. Klusávala podobna dámě z minulého století a sedláci za ní ukazovali koncem biče, řkouce, že je rozkošná.

Když jezdce minula Terezii, zabočila mezi louky a měla přejetí můstek přes potok Trávu. (Toto jméno je společné s vesnicí.) Za veder, jež tehdy vládla, bylo v korytě pramálo vody a tak tak, že dostačila, aby se v ní mohla zrcadlit olšina a žďibec oblaků. Potok stál v tůňkách a mezi kameny plno rákosí, pijavic a hnusných žab. Jeho voda páchla a nic by vás nelákalo nad ním prodletí.

Slečna Kornelová zmírnila před mostem cval. Příčná dřeva byla položena přes trámové jen volně a drn a země, jimiž byla kdysi poházena, dávno propadal. Kůň vkročil na můstek po zdráhání a přisedaje na zadek. Polena pod jeho kopyty se pootáčela a to ho zbláznilo tak, že uskočil. Jediné vzepětí, jediný chybný krok a již se zřítíl dopadnuv předníma nohama na okraj můstku. Jezdkyně se ovšem nevyprostila a tak se váleli dole v bahně.

Terezie spatřivši z cesty tento výjev jala se křičeti a svolávala lidi opakujíc: „Slečna Kornelová se zabila.“

Zatím se zpěvačce vedlo obstojně, ale přece jen si zhmoždila kříž do té míry, že jí každý pohyb působil prudkou bolest. Dovlékla se k břehu, který v těch místech srázně spadal, a pólo sedíc a pólo ležíc zrývala ostruhou vodní trávu. Nemyslila ovšem nic jinak, než že má hřbet ve dví, a hledala kapesník, který byl na tu strázeň příliš maličký.

„Co se vám přihodilo, slečno?“ pravila Terezie, znamenajíc, že příhoda nepostrádá směšnosti.

„Ach,“ odpověděla zpěvačka, „myslím, že co budu živa, nevsednu na toho janka.“

Za Tereziiny pomoci se slečna jakž takž dostala na louku, ale

aby šla domů po svých,‘ nebylo ani pomyslení. Terezie tedy zůstavila samu sobě a horempádem běžela k vesnici.

„Jděte pro nějaký vůz,“ pravila babám, jež se na její křik vrátily. „Pospěšte si, slečna Kornelova si zpřerážela nohy.“

Mezi ženskými byl jeden starý dobrák, který si posunul čepici do týlu a dívaje se směrem k olším hučel si do vousů, že by se slečně nebylo nic stalo, kdyby seděla doma a spravovala pěkně punčochy. Teprve po chvíli se obrátil k vesnici a přidal do kroku. Terezie se však rozběhla do Orlice. Vzpomněla si na doktora Závadu a uzrál v ní úmysl, že se mu odmění dobrým. Chtěla jej zavolat k slečně Kornelové. Po krátké chvíli ji vzal známý řezník na bryčku a tak se Terezie dostala k lékařovu domu dříve, než se nadálá.

Doktor Závada se již vrátil z obchůzky. Rozjímaje nad svým osudem dospěl k poznání, že příkoří, které zakouší, přivodila nepevnost jeho povahy. „Měl jsem,“ řekl si svíraje pevněji svoji brašnu, „nedbáti na bolest a počínati si s větší silou. Měl jsem s Girgalem zatočit.“

„Od této chvíle však uvidí, co jsem zač,“ děl otvíraje zhurta dveře svého bytu. Jenže podobné úvahy a podobná rozhodnutí za mnoho nestojí. Doktor zchladl, sotva se dotkl Miky. Byla v něm celkem malá dušička, když se z kouta světnice na něho podívala žena.

„Zdá se mi,“ řekla odkládajíc jakousi práci, „že bude nejlépe poohlédnouti se po jiném městě, než je Orlice.“

„Proč?“ odpověděl nechtěje přiznat, že je usazen. „Girgal je šarlatán. Pamatuješ se, jak jsem mu zatopil s paní Horovou? Léčil ji bůhví na co, a měla hlavničku.“

„Dobrá, dobrá,“ pravila opět paní Eliška, „to je velice správné, že jsi ho klepl přes prsty, jenže já a nikdo jiný mimo tebe o tom nevíme. V tom právě vězí tvé neštěstí, že vše, co by pro tebe mohlo svědčit, zavání výmyslem.“

Doktor Závada přistoupil k oknu a zavřel je tak prudce, že až zařinčelo. Jeho kroky se ozývaly, jako kdyby mu nějaký starý sekáč byl propůjčil ostruhy, a v hlase se mu ozývala taková vůle po pomstě, že se paní podivila. Eugen maje ruku vztáženu jal se pak vypočítávati,

co všechno učiní, aby se Girgal popadl za nos. Nicméně lékařova choť se zlehka usmívala a bubnujíc přitom prsty na stůl představovala si chudinku tak, jak jej vídávala, když den co den nasadiv si škiřpec hřebelcoval svou bradu. V tu chvíli zazněl zvonek a vzápětí se vřítla do světnice Terezie všechna brunátná od spěchu.

„Pane,“ pravila, oddechujíc za každým slovem „slečna Kornelova vás žádá, abyste k ní co nejdříve přijel. Spadla s koně a je jí nadmíru třeba vaší pomoci.“

Doktor Závada neuznal již svou ženu za hodnu pohledu. Spěchal do své pracovny zachovávaje vojenskou ráznost.

„K d'asu,“ zaklel chrastě lékařskými nástroji, „člověk nemá chvíličku pokoje.“ Bylo ho slyšeti, jak přehazuje za dveřmi páte přes deváté.

Konečně vkročil maje v rukách dlahy, láhve a nádobku k vyvážení lékařských nástrojů.

„Myslím,“ děl obraceje se k ženě, „že věc tak nespěchá. Ti lidé nadělají příliš často zbytečný povyk,“ dodal s přísností, jež tak slušela jeho vousaté tváři. Musíme ovšem býti pamětlivi toho, že zpěvačku Kornelovou pokládali široko daleko za vznešenou dámu a že Eugen i Eliška byli jejím vyzváním poctěni.

Doktor Závada usedl s Terezií do nájemného vozu a co nevidět byli v domě slečny Kornelové.

Zpěvačka ulehla zatím na lože a znamenitě se jí vedlo. Měla již dost času, aby se zotavila z leknutí a seznala, že jsou její údy celistvé a že se jí celkem nic nestalo mimo oděrky a řádnou modřinu. To vše ji uspokojovalo, ale její služka smýšlela jinak.

Znáte podobné ženštiny, jež ukrádají pánubohu čas nic nedělající než hluk? Chodívají s oprašovačkou vystavující chomáč jeho peří průvanu a věčně rozmlouvají mezi dveřmi? Jsou starostlivé, hloupé a velmi snadno zahálejí, jakmile však dojde na věci srdce, jmou se křičeti, že jsou blízky mdlobám, a zakrývají si tlapou tvář. Nedostanete z nich kloudného slova a nevědí nic než to, co si samy myslely nebo co řekly.

Podobný anděl byla i služka slečny Kornelové. Jakmile zaslechla

o nehodě a sotva přijel vůz se zraněnou slečnou, dala se do bédování a její vyzouvající se střevíc křápal po celém domě. Tu popadla jakousi svoji sestřičku zhurta za loket, tu se vrhá na rameno dědka, jenž kdysi býval vlásenkářem a nyní ze zpěvaččiny milosti žije na trávském zámku. „Vezměte si slušný kabát,“ houká do ucha Františkova, „pojedete s Laudonem do Orlice pro lékaře.“

„Járku, hněte sebou, pospěšte si. Mordie, ten chlap je jako svázaný,“ dodává, příkládajíc si sousedovu ruku na srdce, aby jí mohl zítra dosvědčit, jak byla vzrušena.

V malé chvíli vpravili tito rozlícení duchové Františka do motorového vozu a Laudon za ním chtěl již přirazit dvířka, když jakéhosi bystrého hochu napadlo, že není důvodu vléci jej do Orlice.

„Jedte,“ vykřikl na řidiče, „cožpak nevíte, kde bydlí doktor Girgal?“

To vše se přihodilo o krátkou chvíli dříve, než Terezie stihla doktora Závadu, a tak se stalo, že se oba lékaři zanedlouho sešli u lože slečny Kornelové.

Eugen přišel opět prvý a nyní stál schýlen v nohách zpěvaččina lože. Jeho předsevzetí se rozplynulo v starém zvyku tvářil se opět uctivě.

„Myslím,“ děl se starostlivou tváří, „že při pádu jste si nezlomila žeber, a pokud mohu soudit, nejde ani o vnitřní zranění. Znaky, jež by tomu nasvědčovaly, scházejí.“ Slečna Kornelova vybídla doktora, aby se posadil, ale chudšas maje prsty levice vztyčeny jal se vypočítavati příznaky, podle nichž, kdyby ovšem byly přítomny, mohli bychom s jistotou soudit na úraz ledvin.

„Skutečnost, že ani jediný z těchto zlověstných hlasatelů neprojevil, či že při vyšetření nemohl být zjištěn, neskýtá nám jistoty, že se věc nemá tak, jak se obáváme. Teprve pozorování věc rozhodne. My,“ dodal, „jsme ovšem povinni myslet na vše a nic nepřehlédnouti.“

Ještě nedořekl své souvětí, když se otevřely dveře a doktor Girgal vešel. Pozdravil slečnu a usednuv na stoličku vedle postele jal se jí vyptávati, ani trochu se nepozastavuje nad tím, že s ní není ve

světnici sám. Zdálo se, že Závadu nevidí. Zpěvačka nechápala, kde se tu Girgal z čistá jasná vzal. Bylo jí nadmíru nevhod, že se obrací zády k druhému lékaři, a když neporozuměl její poznámkám, poděkovala mu, řkouc, že doktor Závada právě skončil vyšetřování.

„Zdá se mi,“ pravila, znamenajíc, jak doktor Jan pramálo dbá pravidel slušného chování, „že bude nejvhodnější, po-radíte-li se o věci sami.“

„Vstupte, prosím,“ dodala ukazujíc na dveře vedlejší světnice.

Doktor Girgal se zasmál obraceje svou tvář naplno k Eugenovi a zdvihl ruce, jako by si chtěl pohladit knír, ježž neměl.

„Dobrá,“ pravil a jeho krok rozezněl nádobky s léky, „dobrá, máme vskutku spolu co mluvit.“

Řka to uchopil Závadu za rukáv a vtáhl ho do světnice, kterou zpěvačka označila jménem vyhlídkový pokoj.

Lékař, jenž ještě před hodinou si přál setkati se se svým nepřitelem a vytřít mu zrak, nejevil nyní valné chuti k rozpravě, ale když jej nezdořák popadl za loket a trochu s ním smýkl, pocítil nutkání bránit se. Pohodil hlavou, až mu šklublo v celém těle, a vešel.

Chvilíčku bylo za dveřmi ticho, potom však zazněly těžké kročeje a bylo možno sledovati dráhu, již chodec přeměřil od okna ke dveřím. Vzápětí se pak zvedl hluboký hlas, jemuž odpovídal hlas druhý tak rychle, že se věc blížila hádce.

Slečna Kornelová se domnívala, že rozeznává nadávky, a hledala pohozenou trepku, aby se od této vědecké hádky uklidila co nejdále. Dříve však, než se jí podařilo dostat se ke dveřím, ozval se z vyhlídkového pokoje zvuk podobný tlesknutí dlaně o dlaně a vzápětí hlomoz pádu, jako kdyby beranidlo dopadlo na přístavní kůly.

Na štěstí byly zámecké prostory dosti rozlehlé a slečna proběhnuvši dvě či tři místnosti octla se v bezpečí. Sem nedolehlo zhola nic. Zpěvačka chvíli čekala a potom se přiblížila ke dveřím, do nichž se vcházelo ze síně. Neslyšela leč pokojnou rozmluvu služky, jež se doposud nemohla probrat z leknutí.

„Odtud tedy nic nehrozí,“ řekla si Kornelová a vyklonila se z okna, neboť do světnice, v níž lékaři rozmlouvali, bylo možno

nahlédnouti. Vyčnívala z půdorysu o celou šíři okna. Nikde se nehnul ani hlásek. Po chvíli otevřela slečna na síň a prošedší dlouhou chodbou zaťukala na dveře vyhlídkové světnice.

„Vstupte,“ ozval se hlas Girgalův.

Někdy se stává, že se lidská srdce naráz obrátí. Sudťe tak či onak; pravda je, že tyto kohouty smířila rvačka.

Slečna Kornelová vešedší nalezla Girgala seděti v lenošce. Vyplňoval ji svým mohutným tělem, maje pravici napřaženou směrem k doktoru Zavadoví, který napravoval jeho vymknutou paži.

„Hleďme,“ pravil dokončuje svou práci, „nikdy jsem neviděl člověka, jenž by byl stejně trpělivý.“

„Musím říci,“ odpověděl hromotluk Jan, „že jsem nepocítil ani stopy bolesti...“

„To jste vy, slečno?“ pravil obraceje se ke Kornelové, „jestliže jste již zdráva, nepomohla byste nám upevnit třírohý šátek?“ „Ach,“ dodal znamenaje slečnin údiv, „to není nic nebývalého; zatím co vy jste si hověla, já, jenž, jak víte, jsem pracoval, utržil jsem si úraz. Jeden z těch, jimž jsme vystaveni i ve světnicích. Sklouzl jsem, avšak je stejně pravda, že jsem byl neopatrný ...“

Asi po hodince přátelského hovoru u láhve ze sklepa slečny Kornelové vsedli oba pánové do téhož vozu a vraceli se k Orlici rozmlouvající o věcech svého stavu.

„Teď, když jsme přáteli,“ pravil doktor Girgal, „bys mi mohl říci, jakým způsobem jsi mi tak snadninko vykloubil ruku a kde jsi získal tu dovednost.“

„Ano,“ odpověděl doktor Eugen, „ale ty mi na oplátku slib, že budeš vypravovat mé ženě, jak se věc zběhla. Jsi mi tím povinován.“

Konec vše napraví

Město Lasička leží na střední Otavě. Snad není nejkrásnější, ale jestliže se díváte z cukrárny Kubičkovy na jižní cíp jejího náměstí a máte-li přitom trochu představivosti, možná, že ji přirovnáte k některým městům hornoitalským. Ten kout je starobylý a současně svěží. Má klidná průčelí, široké vjezdy a dobré střechy; nad ostatním můžete přimhouřiti oko. Avšak i kdybyste smýšleli jinak a kdybyste nenacházeli žádné zevní podoby, jakmile se snese noc a v lasičských zahradách začnou zpívat slavíci, vrátí se vám obraz Florencie.

V této končině, v domečku označeném znamením tančícího medvěda, bydlil odedávna Viktor Brand, člověk, jenž zřídkakdy vytáhl paty a věčně ležel v knížkách. Jak už tak bývá, že čert nosí jen na větší hromadu, milý Brand — jakkoliv byl bohat — zdědil ještě jakési pozemky a tak za našich špatných časů nabyl takového majetku, že se rozhodl nedělat zholu nic na výdělek. Předtím učil v jakési pražské škole řečtině, ale když mu zacinkalo v kapse tolik zlata, pověsil všechno na hřebík a odjel do Lasičky, kde se mu nadmíru líbilo.

Tehdy bylo Brandovi kolem čtyřicítky. Žel, tento věk ho nemohl uchrániti od pošetilosti. Zamiloval se bez prospěchu a radosti do slečny Blaženy a oženil se, nemaje ani potuchy, co se smí a co se nemá. Blaženě tylo dvacet let. Nelze ovšem říci, že by svého manžela milovala, ale jsouc prostá a poslušná neměla proti němu nic. Někdy, když se na Branda dívala ze svého koutku, se jí zdálo, že může buditi úctu. Tu u hezkém vytržení se dotýkala foliantů a nahlížela do nich.

„Jak jest příroda sama možná?“ čtla přes rameno svého Viktora a po zádech jí přeběhl mráz. Kdyby se byl nešťastný filosof jen trochu měl k světu, byla by mu dala s chutí hubičku. Brand si opravil brýle a založiv prst do knihy jal se mluvit o tom, co právě četl, ale ukázalo se, že omílá stále jednu větu a že ničemu nerozumí.

Dům U tančícího medvěda patřil rodině Brandově již hezkých

pár let a Viktor měl doposud v živé paměti, jak to v něm chodívalo za starých časů, kdy vládla v kuchyni jeho matka a starý Brand počítal peníze stržené za líh. Jeho syn vyměnil účetnictví za Immanuela Kanta či Platona, ale jinak nesáhl dočista na nic a ještě se domníval, že paní Blažena půjde ve šlépějích jeho matky se stejnou chutí, s níž on následuje otce.

Možná, že by některé věci vskutku měly být dvakrát slyšeny a dvakrát žity, abychom v nich našli nějaký zasutý smysl, jenže paní Blažena a všichni, kdo mají v žilách krev, raději utekou a budou se tlouci po lesích, než by se spokojili s takovým údělem.

Brandova žena měla po krk tohoto zákoutí Lasičky, které se podobá Florencii, a posílala k čertu i slavíky. Možná, že by to byla učinila i se svým manželem, ale to jí doposud nepřipadlo na mysl. Provdala se teprve před rokem.

Na počátku června, v pátek, kdy na děkanství vyzváněli menšími zvony, přecházel Viktor zahradou svého domu, maje v rukou dopis jakéhosi půtkáře, který mu sděloval šťastný výsledek hádky. Názory Brandovy zvítězily v učené společnosti a řečtinář si opakoval výraz po výrazu, jimiž mu jeho přítel tuto důležitou věc oznamoval:

„Kahler a Nózar odešli úplně zahanbeni.“

„Aby je káně!“ myslil si Viktor. „Ať mají, co zasluhují.“ Bylo mu do smíchu, když si představil, jak se ti oslově sháněli po klobouku a jak táhli s dlouhým nosem. To pomýšlení Viktora tak rozehrálo, že se pleskl do dlaně a dal se do chechtotu.

Podobá se, že v Brandovi přece jen byla jakási zapomenutá jiskřička, neboť teď si popustil uzdu a smál se z plna srdce. Radost jej připékala, křivila mu tvář a vyhladila jeho oční důlky. Učinila z něho blázna.

Zahrada Brandova sousedila s majetkem kožišníka Valenty, jenž měl syna jménem Josefa. Mladý pán byl velmi hezký hoch a nic mu nescházelo z vlastností, v nichž dívky nacházejí zálibu. Chodil do osmé třídy gymnasia, ale učení mu příliš neleželo na srdci. Staral se

spíše o děvčata, a kde jen mohl, třeba znenadání a třebas pod okny otcovského domu, je líbal na rameno.

Toho pátku, když se již přibližovala doba zkoušky a účtování, seděl ve stínu, opíraje se zády o zeď, která dělila obě zahrady, a louskal Tacita. Do práce se mu valně nechtělo, chvílemi lelkoval zvedaje oči k nebi a chvílemi si prohlížel konce prstů nebo červenavou nitku v látce svého rukávu.

Když zaslechl Brandův smích, udeřil knihou a vrhl se ke zdi zvědav, co se to děje.

Viktor vstal již k odchodu a s loktem přitáženým k břichu míjel hlohový plot. Smích jím pohazoval sem a tam a jeho záda se otrásala.

Veselost je nakažlivá a ve dvaceti letech jsme k ní velmi náchylní. Josef, jemuž vykukovala za zdí jen hlava a ruce složené pod bradou, rozšklebil napřed tvář a potom spustil nehorázný řehot. Oběma to chvilku šlo jako o závod. Hlas studentův byl jinošský, ale Brand chraptěl jako ozvěna polapená do džbánu. Tato nesrovnalost povzbuzovala Josefa k smíchu ještě většímu, ale Brand záhy zvažněl a na jeho lysé tváři se objevily hněvivé vrásky.

„Vy se smějete jako pitomec, aniž víte, čemu,“ pravil, naznačuje, že své tajemství s nikým nesdělí. Řka to odešel Viktor domů.

Sotva však za ním zapadla dvířka, vystoupil Josef na zeď a skokem se snesl do řečtinářovy zahrady. •

„Hleďme,“ pravil si dělaje za Viktorem posměšné posuňky, „zde je nejlepší místo schůzek, na jaké jsem kdy připadl!“

V menších městech se mohou milenci scházet v lesích či někde na polních cestách, ale k tomu je třeba času, jehož se vždy nedostává. Slečna Elis, na kterou Josef myslel okukuje Brandovu zahradu, bydlila v těsném sousedství, ale matka ji střežila jako oko v hlavě, a když se Elis chvilíčku zdržela venku, hned se ptala, kolik je hodin. Na schůzky nebylo ani pomyslení.

Brandova zahrada se v první své třetině rozšiřovala o rozměr dvora, kde bydlila Elis, takže tento dům i s těsným prostranstvím (kde bylo složeno všelijaké haraburdí a kde stála strojnická dílna) byl vklíněn do Brandova sadu a ten jej obklopoval ze dvou stran.

Josefovi připadlo často na mysl, že by se snadno dostal řečtinářovou zahradou do strojníkova dvora, ale věc přece jen zaváhala výpraskem.

„Nezbývá tedy nic jiného,“ řekl si odhodlaný milenec, „než se sejít na pozemku Brandově. Snad se mi podaří Elisou k tomu přemluvit a snad najde v dílně žebříček.“

Zatím se profesor Brand vrátil domů. Už mu nebylo do smíchu, ba mračil se mluvě o Josefově drzosti. Brýle s černou obrubou dodávaly jeho tváři výrazu vůle, jež v onom zlatém věku mezi čtyřiceti a padesáti zůstává naší jedinou ozdobou.

„Myslím,“ pravil Brand, „že by bylo účelné zahradní zeď zvýšit anebo ji pobít ostnatým drátem.“

„Jdiž mi,“ odpověděla Blažena, „jsme tu beztak jako ve vězení. Bylo by vhodnější, kdyby ses staral, jak se dostat na čistý vzduch.“

Profesor Brand pootevřel v údivu ústa. Jakživo mu ani nenapadlo, že by se Blaženina přání nesrovnávala s jeho, a teď, když ji tak viděl, jak zatíná rty, pomyslně si, že jí to někdo namluvil a že má věc z druhé ruky.

„Nevím,“ pokračovala paní, „co bych nudou dělala, a ty si sedíš nad svými škrábanicemi, vpisuješ na jejich okraj, co se ti líbí a co se ti nelíbí. Byla bych věru šťastnější, kdyby ses se mnou hádal anebo kdybys chodil mezi všelijakou holotu hrát v karty.“

Od této rozmluvy se začínalo v hlavě Brandově vyjasňovat, že právě tak jako ostatní mužové ani on si nemůže být jist vlastní ženou, a protože obě události (to jest rozmluva se synem kožišnickovým a vzplanutí paní Blaženy) následovaly v rychlém sledu za sebou, měl za to, že spolu souvisí.

Potom se mu Josefova tvář zjevovala častěji. Míval na podobné výrostky svrchu ještě z dob, kdy s nimi mluvíval řecky, a uvízlo mu v živé paměti, co je to za berany, ale přece jen nemohl nepřipustiti, že děvčata a paní kolem dvaceti o nich mohou soudit shovívavěji. Při těch myšlenkách cítil, jak se mu zardívá čelo, a pronikl jím pocit hněvu s pokořením a hanba se strachem.

„Ach,“ řekl si, „kdyby je Blažena a všichni, kdo o nich stejné

smýšlejí, viděli státi v lavicích s nosem vzhůru a s pootevřenou hubou! Kdyby je viděla, když v hlubokých rozpacích si třou nad svým úkolem lýtka nevědouce kudy kam!“

Tento náрек a toto starání postrádalo ovšem hlubšího smyslu, neboť paní Blažena byla jednou z těch bytostí, jejichž duch se věrně stkví. Nemyslila na věci lásky, nebyla netrpělivá, nesnula plánů. Ovšem, kdyby ji nějaký chlapík znenadání popadl do náruče v okamžiku, když vstupuje do postele, kdož ví, zda by nalezla potřebné rady a síly, aby čest jejího manžela vyvázla se zdravou kůží.

Jestliže některé ženy raději o milkování mluví, než se mu oddávají, jsou opět jiné, jež nepřenesou ani slova a jsou přece znamenitými milenkami. Zdá se, že Blažena je z rodu posledních.

Když se schylovalo k večeru, vzala si paní Brandova klubko příze a dráty, aby se aspoň na oko zaměstnávala a měla čím zahrnati dlouho chvíli. Usedla do besídky a přemýšlela, že živoření v Lasičce má dozajista více jmen, než kterými je nazývá Brand či ona sama. Zdálo se jí, že je svízelné býti měšťačkou, a v té chvíli byla hotova vyměnit svůj kožich (podšitý sibiřskou liškou) třeba za kuchařskou zástěru.

Bůh ví, že by jí to bylo k dobrému a že by byla neprohloupila, neboť jakkoliv je stav kuchařek velmi ubohý, přece ,i aspoň od deseti do páté zchrupnou samy v posteli. Při všech urážkách a psotě, přece jen vedle nich neleží pan manžel, který se držívá v zápěstí za tepnu a který jim za sobolinu uloupil celý svět.

Asi k deváté hodině, když se smrákalo, odložila Blažena svou práci a vrátivši se domů vypila sklenici mléka. Toho dne se u Brandů nevečeřelo obvyklým způsobem, neboť Viktor se necítil zdráv. Byl rozrušen a přecházel po světnici. Snil o tom, že mu někdo oškebává nádherné perí samců, a tato úvaha jej rozlícňovala a zároveň povznášela, neboť míti špatné myšlenky a maličko se trápit je solí vzdělanosti.

Jaká hrůzyplná představa, vidíme-li před svými duševními zraky, jak se někdo přibližuje svým zobákem k Blaženiným rtům.

Chce stisknouti její překrásná a něžná ňadra a vposled (jako bychom podobné ptáčky neznali!) míří na její boky.

Blažena pohodila hlavou cítíc v týle pohled řečtinářův. Nasazovala si před zrcadlem čapku, jež měla bílou barvu a nesmírně slušela jejím kadeřavým vlasům.

„Sbohem,“ pravila pootáčejíc se, „jdu se projít podél řeky.“

To rozhodnutí nebylo tak nesmyslné, aby manžela ohromilo, ale přece se polekal.

„Kam bys chodila,“ řekl smířlivě, „je už pozdě.“ Blažena neodpovídala a tu Brand, považuje její mlčení za váhavost, dodal si ducha a jal se mluvit o knize, na kterou se ho jeho žena před časem otázala.

„Jsem si jist,“ končil, „že si jí budeš vážit, jestliže si dáš pokdy a přečteš ji pozorně od začátku do konce.“

„Nemohl bys mi navrhnouti něco příjemnějšího?“ odpověděla, a protože řeč nebyla její silnou stránkou a protože uvykla jednati zkrátka, měla se k odchodu.

Brand se za ní díval oknem, ale buď že měl tak slabý zrak. nebo že mu nesloužily smysly, nespatriil Blaženu vycházet. Byl jako na jehlách.

Asi za čtvrt hodiny po odchodu paní Blaženy, když se již pořádně setmělo, zaslechl Viktor jakési zvuky. Již ve škole míval Brand tenké uši, ale teď mu ještě strach a podezřívání sluch zbystřily. Záhy rozeznal, že se ozývá přidušené volání a že zvuk přichází ze zahrady. Současně spatřil přeběhnouti mezi stromy mužskou postavu. Nerozmýšlel se dlouho, co má učinit, a již byl venku.

Brand jako všichni pánové jeho stavu si potrpí na důstojnost, ale sotva se něco šustne a sotva něco navětrí, co by mohlo směřovat proti němu, již slídí a poslouchal by třeba za dveřmi, pramálo se staraje o dobré mravy, jež kdysi zastával.

Viktor se přikrčil za keř černého bezu, vyčkávaje, co uslyší. Srdce mu zděšeně bilo a lámal v úzkostech větvičky, zůstavuje všude stopy své ztřeštěnosti. V té chvíli se mu vskutku pohnula krev v žilách.

Zatím kožišníkův syn Josef (neboť, jak si snadno domyslíme, to on procházel Brandovou zahradou k zídce, jež oddělovala sad od strojnické boudy), polohlasem, jako když oslovujeme někoho, kdo je nablízku, zavolal na svou milenkou:

„Blaženo! Blaženo!“

Brandovi sklesly ruce, cítil, že mu trnou údy, a zatočila se mu hlava. Jako v mátohách došel k mříži, která uzavírala sad od malé zahrádky pod okny, a našed s námahou zámeček, otočil klíčem. Ještě zahlédl mihnouti se mezi stromy dvě „postavy, ještě zahlédl, jak minuvše průrvu světla stihly stín a jak se k sobě vinou, ale tu mu pláč zalomcoval ohryzkem a zármutek odchýlil hlavu.

Zmocnil se klíče a vrátil se domů tak ztrápen, tak změněn a utýrán, že by se byl k smrti polekal vlastního obrazu, kdyby ho bylo napadlo podívat se do zrcadla. Ale nemyslel teď ani na svůj tep ani na povleklý jazyk a bral schody po dvou.

Vpadl do světnice, v níž hořelo světlo. Paní Blažena seděla u stolu držíc knihu. Sotva se na něho ohlédla, když vešel, a zvyklá nakládat s knihami podle průběhu děje, obrátila deset stránek.

„To je krása,“ pravila, sotva přečetla jediný řádek, „bojím se, že mezi tvými svazky nedává ani jediný pořádný smysl. Mám za to, že nemusí být všechno navlas, co se povídá, ale překročí-li někdo tak hrubě míru pravděpodobnosti, musí být připraven na výsměch i takových husiček, jako jsem já.“

Viktor stál před svou ženou chápaje stěží druhá a čtvrtá slova. Jeho úžas se podobal ohromení, jež kdysi na cestě do Damašku smetlo Pavla s koně.

„Kdy ses vrátila?“ děl vkládaje všemnu svou úzkost do této otázky.

„Zatím co jsi chodil po zahradě,“ odpověděla s nevinností, jež je povýšena nad každé pochybování. Potom se jala kývati nohou, již přehodila přes koleno, a bylo vidět, že si přezula střevíce a že je oděna po domácku.

V Brandově zahradě odzváněli zatím dostaveníčku. Josef se domníval, že slečna, která přijme vyzvání na schůzku do cizího

sadu, je odhodlána tropiti čertoviny, ale přepočel se. Byl to opravdu nejhorší synek, jaký kdy trápil své učitele

a mladé milenky. Smál se, když se slečna dala do pláče, rozpínal jí přezku u pasu, zasouval ruce do jejího podpaží a mluvil přitom takové pošetilosti, že slečna za tohoto proudu řeči se nemohla ukázati leč velikou a pevnou.

To jest totiž vyhrazeno povahám jejího druhu.

Některé dvojice se střeží ve chvíli vášně se na sebe podívati a jiné nesnesou v takový okamžik rozmluv. Každé slovíčko jim volá na jazyk slovíčko nové, až se do nich dá v této metelici mráz a zima. Potom jim nezbyvá, než aby hledali starou střechu a přitiskli se pod okap ctnosti, na niž, tak dokonale o ní mluvíce, nevěří.

„Kdybych byla věděla,“ řekla Elis, „co zde uslyším, nebyla bych nikdy přišla. To si pamatujte.“

Josef, jenž toho večera dokonale zhloupl chtěje se zalíbiti svým rozumem, počal vykládati cosi z letopisů světa (jako že se se zlou potáže, kdo bude přičiňovati k skutkům přízvuk, jehož v zásadě postrádají), ale jakkoliv to vše říkal hlasem trhaným a omdlévajícím, Elis vzala do zaječích a zůstavila ho ve tmě.

„Elis! Elis!“ vykřikl, když se hotovila vyšplhati se na zídku, „zítra na shledanou! Zde! V deset!“, ale tu se na něho obrátila se zlostí zvedajíc prst k ústům.

Slečna se vytratila jako duch a Josef nemaje nadále v sadě nic pohledávat po malé chvíli rovněž odešel.

Profesor Brand stál málem po celou tu dobu u okna, zvědav vypátrati tajemství, které ho tak poděsilo. Od chvíle, kdy se přesvědčil, že jeho žena nemohla být na zahradě, cítil úlevu, ale neměl pokoj. Zdálo se mu, že to, co řekla Blažena o knihách, má jakýsi vztah k němu a že by se ta věta, kdybychom v ní přeházeli určitá slovíčka, mohla na něho hodit.

„Slyšel jsem,“ pravil po způsobu obmyslníků, „že se něco šeptá o majorce Štětkové. Ty můj panečku, víš, že prý ji zastihli s jakýmsi hlupákem v sadech? Proč ne? Neměla všechny známky záletnice?“ Řka to jal se vypočítávati, čeho se obával u vlastní ženy. To jest:

nevážnost k manželově práci a stavu a věku, což bylo ze všeho nejméně rozumné. Vedle těchto řečí snesl na hromadu všechny pitvorné a urážející úkoly manželek mluvě o cti a cti, aniž se dotkl slovíčkem něčeho důležitějšího, aniž se zmínil o lásce.

Paní Blažena se na něho dívala přivřenýma očima, usuzujíc, že je zralý nositi parohy šesterákovy.

Den uplynul stejným způsobem jako v Lasičce a v domě U tančícího medvěda plynou všechny ostatní. Brand se oddal svému studiu. Bylo nicotné a marné. Mohl by si vtlouci do hlavy knih, kolik chtěl, nikdy se nezmůže na víc, než aby srovnával znění dvou textů a psal do svých poznámek: „Ne-ohroženost, s níž auktor postihuje smysl života, mě zarazí...“ Blažena, když jí takový sešitek přišel do ruky, mohla nad tím podle dobrého práva zakývatí hlavou a prohodit: „To bych také řekla!“

Nic není marnějšího, nic nemůže naplnit lidského ducha větší prázdnotou než sobectví, klid a tučná spokojenost. Brand napřed vrhal po paní Blaženě zlé pohledy, doposud nedůvěruje, že je tak zcela nevinná, potom jen okouněl a k večeru byl hotov se smířit. Myslil si patrně, že by přece nikdo neměl to svědomí, aby ho podvedl a napálil.

Každé středy a soboty bývá na lasičském náměstí koncert. Hudebníci neberou snad své řemeslo doslova a nesejde jim na mžiknutí oka, ale vedou si rázně. Je radost dívat se, jak si přivalí buben ke koleni a jak nadýmají tváře. Tato hudba není vždy dobrá, ale má přece dosti síly, aby přilákala povaleče z celého města.

Ten stav je za dnešních časů, kdy jsou i dělníci odsouzeni k nečinnosti, málem ve psí, ale přece jen najdete v chmurných skupinách nezaměstnaných staré sekáče, kteří po všechna léta, co chodí světem, nevzali nic do ruky. V jistém smyslu se podobají Viktorovi, jenže to málo, zač tito chlapíci stojí, přece jen v sobě zahrnuje několik vlastností, za nimiž budou ti druzí kulhat. Jsou to mluvkové a ukrádají pánuobohu čas, ale to veselí a družnost, která mezi nimi vládne!

„Sraz mu hřebínek! Dej mu průkopníka! Lískni mu jednu!“

Takové žerty by mohly zděsit toho, kdo poslouchá jen jedním uchem, ale kdo je zná, ví, že se vzápětí ozývá z hloučku smích a pak už bude padat vtíp za vtípem. Vedle těchto návštěvníků přicházejí na náměstí studenti a švadleny a konečně národ zvědavců, již nemohou scházet nikde, kde za-vrzá basa.

Josef z Brandova sousedství k nim zajisté patří. Sotva bubeník zvedl paličku, jako by mu rarach našeptal, že je už čas, aby odložil knihu.

Paní Blažena ho zahlédla, jak pospíchá s čepicí pod paží, a tu jí napadlo, že by se slušelo vyslechnouti, je-li takový hlupák, jak pravil její manžel. Nebylo jí ovšem tajno, že se vznešení lidé straní zábav pod širým nebem, ale vyslechla

tolik mínění, jež se ukázala vposled hlupáckými, a vzpomínala si na poklesky proti jejich radám jako na něco příjemného, a tak se snadno rozhodla jíti na náměstí, a udá-li se vhodná příležitost, osloviti Josefa.

Student stál ve skupině mladých lidí u kašny a ohlédl se jako člověk se špatným svědomím. Měl chud'as na mysli včerejší schůzku a nebyl si jist, zda jej a Elisu někdo nespatriil.

„Panebože,“ myslil si, „co jí jen řeknu, jestliže se otáže, co jsem včera hledal na jejich zahradě?“

Nenapadlo jej nic a to bylo věru zlé, neboť Blažena se zastavovala a bylo patrné, že má něco za lubem. Josef se rozhodl, že půjde raději paní vstříc. Mělo jej k tomu pomyslení, že by jej mohla oslovit, pokud stojí se svými přáteli. Pozdravil a Blažena mu odpověděla s úsměvem.

Byla modrooká a černé kučery jí padaly na čelo, neboť neměla čapku a toho dne vál vítr.

„Slyšela jsem,“ pravila paní Brandová, „od vašich učitelů, že vás velmi zajímá latinský jazyk; je tomu tak? Víte, to byl předmět mého manžela.“

„Hrome,“ pomyslí si Josef, „to pěkně začíná!“, ale celkem se mu ulevilo, neboť úsměv mladé paní nebyl zlovorný.

„Kdo mě tím obmyslil?“ řekl, nevěda, má-li pokračovat v chůzi či zastavit se.

V podobných rozpacích se ženy zřídka kdy octnou. Paní vykonala jakýsi půlobrat a vykročujíc přiměla svého společníka, aby jí následoval. Zprvu se jí znelíbil zarputilostí či vzdorem. Nemohl se jí podívat do tváře, ruce mu překážely a jeho krok byl velmi nejistý. Ale Blažena záhy pochopila, že to činí z rozpaků; zželelo se jí stvoření, jež klopilo hlavu, a jala se k němu mluvit tak vlídně, že zastříhal ušima. Zdá se, že byl důvtipný právě v okamžiku, kdy paní chtěla nad ním udělat kříž a považovat ho za hňupa.

„Vy si zajisté v Lasičce nestýskáte,“ pravila.

„Tato hudba,“ odpověděl, „nás rozptyluje dvakrát do týdne, ale jinak dny, kdyby po nich nenásledovaly večery, by byly samy o sobě zdouhavé a nudné.“ — „Tak,“ pomyslí si, „vyklop, co víš,“ a vzhlédl po očku k Blaženě.

„Tomu za mák nevěřím.“

„Je to má chyba, že mluvím tak bez důrazu,“ odpověděl, ale to již šli celou délkou náměstí a zamířili do sadu. Mladému pánu se rozvázal jazýček.

Byl pěkně urostlý a vedle Blaženy nevyhlízel špatně, jeho krok teď zněl a Blažena po jeho boku se podobala dívčince ze sedmé třídy.

„Je pravda,“ pravila paní Brandová, „že jsme tu zcela odloučeni od světa, a dovedu si představit, že se vám nedýchá volně.“

„Ano. Ano. Ano!“ odpověděl Josef uchvácen a nedbaje, že výkřik není ani odpověď ani přitakání. Paní Brandová sraštila trochu obočí (které se prodlužovalo o něco dále ke skrání) a prohodila poznámku o škole tak, že mladý pán procitl. Když dostihli nároží, rozloučila se Blažena, ponechávajíc svou ruku v dlani Josefově o maličký okamžik déle, než bývá obyčejem ve vysokých kruzích lasičských.

Syn kožišníkův odcházel maje plnou hlavu Blaženy a zdá se, že paní Brandová rovněž na Josefa nezapomněla, neboť ženy nemohou býti o nic počestnější než dívky a mladí mužové. Všem se jednoho

dne rozbřeskně, že není proč se trápit. Vposled se každý jinoch a každá mladá paní či slečna dá na cestu objevů a budou blouditi vesmírem lásky, jehož nesmírný čas a nesmírné dráhy jsou uvnitř pramalého srdce.

Blažena a Josef chodili jako ve snách, jako by si vzpomínali na jakési slovo, jež jim tane na jazyku a jež přece nemohou vyslovit. Přáli si setkati se, vymýšleli si tisíceré záminky, odmítali je, byli roztržiti a všeho se jim nedostávalo. Přelétne lásky Josefovy byly rozptýleny a jeho milkování rozprášeno. Elis zeškareděla.

Kteréhosi večera stál Brand u otevřeného okna a podle zvyku, jež si podržel od příhody, kdy zaslechl v zahrada volati ženino jméno, díval se po cestách. Schůzky v jeho sadě jej zajímaly, ale nestrašily. Byl kliden. Nehnula se v něm ani žilka. Před dvěma dny skryt mezi stromovím vyslechl rozmluvu kožišníkova syna s Elisou a rozřešil tajemství, které ho tak hnětlo. Blažena byla v bezpečí a nemusil se již o věc starat, nicméně okno jej přitahovalo. Co se tak díval cíť pod svým palcem neporušený tep a co vdechoval klidný večer Lasičky, jež se hotovila jít spát, přelezl Josef zahradní zídku.

„Hleďme,“ řekl si Brand, „milenci doposud neskončili své schůzky.“ Tu pocítil veselí a bujnost, jež se nemohla vtěsnati do jeho hlavy.

„Blaženo,“ pravil přiváděje svou ženu k oknu, „vidíš ten stín? To je Josef, syn kožišníka Valenty!“ Potom přerušuje se často smíchem jal se vypravovati, jak se řečený Josef scházal s Elisou a jak na své vlastní uši slyšel, že se milenci rozcházejí.

„Naposled, Blaženo, ujišťoval Josef svou přítelkyni, že nikdy již nepřijde. Mluvil cosi o nové lásce a nazýval tato dostaveníčka chlapeckou hrou.“

„Ale,“ dodal Brand, „má přece jen velmi dobré srdce a nevydržel to dlouho.“

Tu se na chvíli odmlčel a Blažena se vyklonila z okna.

„Můj bože,“ vykřikla paní Brandová, „slyším, že volá mé jméno!“

„V tom to právě vězí,“ odpověděl její manžel, „panáček si

vymyslíl uskok, jenž není na hlupáka špatný. Aby nevzbudil pozornost, přejmenoval Elisy na Blaženu.“

Když to tak milý Brand všechno vypověděl, pocítil náramnou smělost a odvahu, že dal průchod svým tajným myšlenkám a že ho nebude napříště nic mučit ani pálit.

„Byl to nerozum,“ pomyslíl si, „že jsem Blaženu podezřívál, neboť do jejího ducha zajisté nemůže vstoupiti nic, než co je řádné, dobré a hodno chvály.“

Jak byl rozjařen, jal se potom řečtinář k té věci mluvíti o dcerách počestných otců, jejichž nevinnost je vystavována svodům všelijakých trhanů, otrapů a kluků. „Já,“ končil svou dlouhou řeč, „či lépe ty sama, hned zítra zpravíš Eli-sinu matku, jaké nástrahy klade ten nestoudník její dceři. Byl jsem nakloněn prominouti mu to, neboť naposledy mluvil jako člověk, jenž přišel k rozumu, ale jestliže znovu obchází, nemůžeme již nechat rodiče v nevědomosti.“

„Promluví s Josefem!“ odpověděla Blažena a rozhodla se, že to učiní ještě dnes.

Bylo to znamenitě provedeno. Od večere minuly již dvě hodiny a to byl čas, kdy podle pravidelného zvyku vstupoval řečtinář do lázně a odtud pěkně vyšplouchán a umyt rovnou do postele. Vedle nádherných knih, které prohýbaly jeho stůl, neznal chudšas nic lepšího.

Čísti a spát a třeba pít nemírně víno není samo o sobě nic špatného, jenže věc závisí na tom, kdo ji dělá! Je-li někdo takový zapeklitý hnidopich, propadne mu největší kniha mezi prsty, nejlepší lože se promění na pelech, nejohnivější víno zhořkne na jeho jazyku a vše, co z toho rná, je jediné bolest hlavy. Proto si jest přáti, aby táhl ke všem d'asům a nepředstíral, že má záliby a lásky, že pracuje, když lenoší, a že je zamilován, jakkoliv myslí jenom na sebe.

Za Viktorem nezapadly ještě dveře a paní Blažena vyběhla do zahrady. Dostala se přes dvorek, přidržela mřížová vrátka, aby nezapadla, a utíkala až do nejzazšího cípku, kam bylo nesnadno dohlédnouti.

Je to velmi shodné s obyčejí všech mladých lidí. Josef na ni čekal,

maje jakousi neurčitou naději, že přijde. Když však viděl Blaženu přibližovati se, zatřásla se mu kolena a pocítil takový příval lásky, že nemohl volně stát, a objal ji, aby se udržel na nohou. Vroucnost a štěstí vedlo jej za ruku a podpíralo ho tak vydatně, že si mohl počínat jako všichni milenci, kteří zasluhují toho jména. Jeho horečná ústa se přiložila ke rtům Blaženiným a milenci se tiskli úže a úžeji. Konečně proplétající své údy oddali se lásce s vůlí a dychtivostí.

Morálka

Ať se lidé honí po nesmyslech a jalovinách, jednoho dne přijdou přece jen k rozumu. Neočekávejte však, že se to stane z jejich vlastní vůle a jejich přičiněním. Ne! Bude jim to vtlačeno do hlavy. Pak je veta po jejich důstojnosti a věru poznají, že si vedli bláhově, osobující si práva na mladé ženy, mladé myšlenky, mladou zem a na vše, co nenáleží starcům či lidem obráceným ke zdi. Kteréhosi jitra se probudí a jejich majeteček bude ten tam. Vzbouřil se, prchl, zařídil si život po svém. Mládencům, o nichž si staří pánové mysleli, že jsou usmrkánkové, narostla za noc brada, zamilovali se, jsou odhodlaní a sázejí vše na jednu kartu. Ani se po vás neohlédnou, vy požívači prášků, ledaže by vás chtěli popadnout za ucho. Ovšem je pochopitelné, Viktore, že je vám úzko u srdce, když vidíte svoji Blaženu odcházet. Možná, že si někdo nad vámi setře úkradkem slzičku, ale zkuste to! snad ještě něco svedete, snad není řečtina tak dočista mrtvý jazyk.

Pokud jde o ty dva, obecně se věří, že to někam dotáhnou.

A záruky?

Toť se ví! Snad byste si nechtěl přisadit na jejich štěstí?

F.C. Ball

Dělníci rozťali uzel Židovského města, a tam, kde opilý muž řval noční píseň, vyje pláč Klubu Za Starou Prahu. Civilisující svět a Evropa vnikla v tato místa sledujíc padesátou–druhou rovnoběžku a čtrnáctý stupeň severní šířky. „Kornout“ padl, „Zelená šiška“ byla stržena, vetešníci, pokud obchodují potravinami, byli přinuceni mýti se každý týden v pátek večer a městský fysik sestoupil do záchodů. Již hřmí a šumí hlas patentních splachovačů v domech, elektrické vozy brázdí ulice a stráž bezpečnosti vlekouc strašný obušek proniká hlouběji a hlouběji, až jedné noci čtyři mužové, jdoucí ze čtyř světových stran, stanou proti sobě tváří v tvář.

Doby mohutného mládí, čase pastýřský! Zde neohrožený praotec Emanuel vodil svoje dívky, zde stává! a líhal obrácen k vysokým hvězdám a hotov napraviti hlavu všem špinavcům a obejdům, kteří neplatili.

Jezero povahy plesa šplíchá nad starým Josefovem a Františkem, neboť vzdechy památkového úřadu nemají odtoku.

Zatím převratný stavitel města dravě a lítě se obořil na starou židovinu. Opraviv gotiku a barok, pokud byly moderní, zesnoval podivuhodný styl. Veliký kovář uchopil přežitě a mrtvé slohy všechny vejpůl a máčel je, louhoval, pral, přebíral, roztřepával, sušil, česal a pletl. Když byl hotov, po způsobu mistrů školy technické rozestřel zmnožené tvary po povrchu chutných staveb. V houšti věnců, říms, mílků a krajkových žijí divoké kočky a před šelmovstvím dobře je skryt kur domácí a holub doupňák. Evropa plynoucí Mikulášskou třídou jich neděsí, avšak čas od času v okně zadumaný obchodník bývá pokálen a ostře křičí. Tu holubi vzlétnou a kočky šplhají do vyšších pater. Byl sestrojen druh domácí pušky holubí, ale mimo ženskou inteligenci nikdo jí neužívá. Neboť je mír. Obecní zastupitelstvo jde s chválou tvůrce a s poschodí měšťák mává velikou dýmkou nad propastí ulice.

Ale v táboře milenců staroby je pláč; nejstarší šedobradý konservátor tvrdí muziku jako basa a na druhém pólu mohutného protestu vydává táhlý a vysoký kvik Kotelka Biliárová.

Barvou bědy a uznání je natřena korouhev reformátorská. „Ať žije stavitel! Ať žije velký mistr!“ a „Mažte ho, mažte ho, srabáka!“ toto dvojí volání zní patnáct let zprava i zleva, a stavitel slyší na obě uši.

Na východním nároží Platněrské a Kaprové stál hostinec „U dvou litrů“. Roku 1914 učitel stavitelství Belšánek jda mimo trnul nad jeho ohyzdností, neboť stavba byla nahá tak, jak ji stvořila vladislavská gotika před sty lety. Věhlasný učitel stisknul tajné pero na své holi a tato důmyslná architektura zobrazující „Prodanou nevěstu“ se změnila v krumpáč, který mistr zatnul jako třiaticátý zub na topůrku do hnusné stavby. Trhl a s výkřikem padl na zem, zatímco podivuhodná hůl ležíc těžším koncem na krvavé bouli, tiše zpívala Věrné milování. Muž si očistil brýle, vstal a sáhl do nejzazší kapsy pro velikolepou tabatěrku se čtyřmi obrazy Laudonovými (I. Laudonek v mateřské školce, II. Laudon u sv. biřmování, III. Generál před císařem, IV. Invalida v lázni). A tiskna šperk na hrot bolesti, bral se v sezení komise stavebních znalců, aby zničil „Dva litry“.

Pivo! vykřikl mladý malíř, vida oknem nepřitele mávati holí, z níž lezly dva ostré konce.

Pan Vrejt, hostinský „U dvou litrů“, byl hluchý a před desíti lety slyšel naposled houkat automobil a vystřelit poledne. Hladil si králická po zádech a zatím co bubny s revolvery mu mazaly a třískaly do uší, udělal si malou mýtinku v pralese ticha vesele si zatroubiv nosem.

Náhle, teď, při stavitelově útoku zvuk vjel do domu a do podlahy pod pana Vrejta, udeřil ho do podešví a stoupal vzhůru jako blesk po vodiči. Hostinský slyšel. Hrome, řekl malíři v okně, už jsem dočepoval, pane, už máme po zábavě. Pane Petrlák, to bylo znamení a já jsem hotovej.

Potom odešel do kuchyně na smrt a čekal devět let, aby zemřel na úplavici cukrovou.

Za měsíc a za den přišli dělníci a polír Drbohlav. Vrejt prodal poslední sklenici piva. Potom snesli střechu a rozdrobili „Dva litry“ jako housku. Avšak na dně zbořeníště sedal den co den od čtyř do šesti malíř Petrlák, vzdoruje zkáze. Když bylo spojení mezi sudy a nálevním stolem přerušeno, „Dva litry“ podobaly se vraku a malíř statečnému plavci. Drbohlav líčil na mistra láhev kmínky, ale Petrlák vida před okenním otvorem již bez rámu státi kořalku na zednické koze, označil opilství za neřest a činil pohyby, jakoby zavíral okno. Potom se shlukl kolem svojí vášně a nevstal, až ho útrpní zedníci vynesli z prašticího domu. Tehdy padly „Dva litry“ a malá hromádka rumu a loužička radosti zbyly z hostince a gotiky.

Téhož dne byl malíři doručen diplom Klubu Za Starou Prahu zhotovený na oslí kůži, a dav nadšeného spolku zpíval pod jeho oknem „Buď dlouho zdrav!“. Staříčský jednatel, oděný jako družička, podal mu kytici pažitky a jemného býlí z Maiselova hřbitova a řekl:

Vážený čestný člene!

Pane, přerušil ho postizený, jsem prostý muž a nemohu platiti přispěvků; jděte po svých a nechtě si svoje ohavnosti!

Jednatel podal malíři ruku a pozdravil ho. Venku rozvášněný klub zazpíval „Na starých zámeckých schodech“, a Petrlák se vrhl k oknu.

Klube, řekl, „Dva litry“ měly dvanáct oken v průčelí, všechny míry na nich byly dokonale dělitelný dvěma, a přece krásná pravidelnost plynula rytmem svobody a v prostorách stavby se nemohl zahnízditi nežli hostinec. A protože pivo bylo dobré a již není, nekřičte. Nemohu za to, a táhněte do separací. Ať žije nové umění!

Tato pře a pozdní uznání gotického stavitele pohnuly Petrlákovým místem v umění, i letěl s hory Měsíčníku na nížiny Díla a Zlaté Prahy; byl zmítán a tu se naň zavěsil kritik mocného drobu mohutným článkem a lital s ním, ale nevydržel a spadl. Petrlák nepřijal sedm dní výživného jídla a v úzkostech se rozpomínal na boha a čítanky. Zul si stěvíce, a rozpárav punčocho soukal tenkou nitku, aby ji pustil dolů. Kritik Věch navázal na nit svůj tenký

provázek, a když muž v povětří jej měl v rukou, navázal naň provaz, na provaz šňůru a na šňůru lano a potom táhl zmítaného mistra směrem tíže. Petrlák se octnul dole a zaměřil opět vzhůru do Uměleckého Měsíčníku.

Kdo jsi? řekl mu redaktor.

Jsem váš malíř, odpověděl.

Ale redaktorovy brýle zavěšené jako turecké sedlo na koni pohnuly se divým záporem, když skončil in medias res:

Odejdi, ztracený synu, odejdi do Jednoty!

Tak se stalo, že příhoda s „Dvěma litry“ a učený soud Š. Š. Vechův vyměřily Petrlákovi nové místo ve středověku umělecké fronty. Na východ od něho rozkládali se staří pánové a na západě Skupina výtvarných umělců tyčila se jako divošský oštěp v orbě Přemysla knížete.

Ale blížil se 28. červenec a čas, kdy Evropané táhli na velikou vojnu. V tu dobu narazila se bečka bolesti, a lidé ji pili na náměstích i v poli. Voják a smrt s nahými hnáty, kupec a nevěstka pustili se všude do veselého tance, a duha říšské hymny a Marseillaisy a hymna Rusů a Srbů a Angličanů a Němců visely s nebe nad své země jako nečisté prádlo národních svatých. Volání vlastí ozývalo se ve všech jazycích, lajtnanti lezli na kůň a druhá Internacionála, zdůrazňujíc svoji šedobradost, vytrhla do zázemí sloužiti zatím beze zbraně. „Národní politika“ hlasem potlačovaného bolu psala o smrti dobrého vévody jitríc bojechtivost svých abonentů a členové její správní rady po řadě pohaněli a pokáleli srbský prapor, jenž o sokolském sletu podvodně vylezl na nejlojalnější žerď, aby již tehdy zrádně krákal. Obchod, tisk a průmysl spravedlivě bažily po nepřátelské krvi, a jenom podlci kleli na císaře pána. Malíř Fr. Petrlák, čta mobilisační vyhlášku, zapomněl na „Dva litry“, zželelo se mu mrtvého Ferdinanda a chtěje zemřítí, vpálil si kulku do levé dlaně.

Halt! vzkřikl Petrlákův domácí slyše střelnou ránu valiti se ze záchodu, už se střílí! Bratr Rus! Bratr Rus! a drkotaje zuby rychle

oblékl čamaru, skryl obvazkem císařské licousy a jal se křičeti z plna hrdla: Já jsem pravoslavnej!

Policejní stráž vystoupila z kruhu světla obloukovky. Stůj, zařvala, kladouc služební revolvery na prsa muži, jenž přicházel proti ní. Neznámý občan leknutím spolkl svůj doutník a ztratil vědomí. Tu otevřelo se okno v prvním poschodí a jasný hlas označil pravého viníka. Oba policisté se přesvědčili, že spolknutý doutník vězí v hrdle zajatce výhodně a přirozeně jako roubík, pro jistotu jej doomráčili lehkou ranou, aby neunikl a obsadili nepokojný dům. Tehdy byl zatčen udavač, domácí pán a konečně František Petrlák. Polapenci byli dopraveni na strážnici a zjištěno, že neznámý chodec je inspektorem civilní stráže a v jeho kalhotách našli legitimaci a rátaný odznak.

Od počátku nebylo pochyb o zločinné povaze Petrlákovy zranění, byl léčen na státní útraty a s chromou levicí zařazen do pochodové setniny svého pluku.

Po válce, řekl mu hejtman Petr Žilka, budeš souzencej, my ti dáme mrzačit společný vojsko!

Záhy vítězství cválalo z redakce do redakce, až v tiskových stanech byly zřízeny vítězné ústředny, loyality otrásala státy a zvířené nadšení sedalo na každou snítku vojenských těles. Petrlák namaloval devatenáct podobizen šikovatelských dam, načež se uchýlil do záložní nemocnice č. 4, vydávaje se za raněného kulí nepřátelskou. Zatím komár z rodu anopheles jako holubice Noemova, anděl a jasný aeroplán vzlétl nad armády a snášel se a bodal vojska vkládaje do každé rány malárii. Za soumraku vojáci nastavovali zadnice a komáří párek stál tři chleby. Vojáci, kteří si malárii opatřili, dobrořečili statnému mocnáři, jenž se modlí v prosté postýlce, a mazali si to do severních Tyrol nebo jižních Uher na tři měsíce a potom na dovolenou. O du mein Österreich! Ó republiko francouzská! Dříve než jste mohly zcela zvítěziti, Rusko stalo se RSFSR, špatný příklad byl dán, zlý Bedřich střílel, vstal Liebknecht a na místo Clémenceaua četl se Barbusse. Fronty na chleba trásly prázdnými sýpkami a fronta na smrt praskla a sypala se domů. Petrlák otrásl se jako ten, na koho

sáhla smrt, pak chutě vstal a rouhaje se vojenské disciplíně vsedl na vůz s lékařskými nástroji, aby s celým krámem ujel do Čech. Z podzemí lezli vojáci jako krysy a zástupové hýbali se z jihu na sever, podobni černému spáleníšti. Honvédi, dajčmajstří a šestařicátý pluk se přehnali přes Petrlákův vůz a rozdupali jej; vozataj spadl, ale za čepicí mu zůstalo očkovací kopíčko.

Zemru chud, řekl si vleká vymknutou levici k nádraží, „Dva litry“ zůstanou v sutinách a vzorný hostinec se nestane skutkem.

Leč druhý den nalezl František soucitného topiče, jenž ho vytáhl na tendr. Jeli do Českých Budějovic a vlna mohutného přívalu se nížila dosahujíc na zemských hranicích do výše dospělého muže. Čechy duněly nadšením, neboť byl třicátý říjen roku 1918. Dělník a dělnice, kteří po činu se stali nezvěstnými, drželi za ruce P. Isidora Zahradníka a volali hlasem naposled zjasněným: Ať žije Republika československá!

Sláva! řval František v zátiší revoluce, ale tu velkoobchodník příliš nadšený, vida iniciály císařovy na Františkové čepici, nalil mu ji až po uši a při tom si jeho ukořistěným kopíčkem zranil dlaň. Tekla krev!

Sláva! opakoval Petrlák zmocniv se obratně svojí lancety a pánova cylindru. Mimo tyto dvě věci zachránil jen holý život. Druhý den jel do Prahy.

Kdyby „Dva litry“ dosud stály, byl by Petrlák zasedl k svému stolu a záhy by byl mluvil řečí města. Ale dobrý hostinec byl zrušen, a ve světnici, tam, kde osm let bydlil, zbudovala paní Obrmajerová velkosýrárnu, vyrábějíc ve velkém homolky jménem „Triglav“ a „Vesna“.

Malíř byl sám, padal večer a romantická luna třpytila se v louži na místě, kde stávaly „Dva litry“.

František sňal cylindr s hlavy a mával kopíčkem řka: Měsíci blázne, dorůstající bochníku, z něhož ujídá čas.

Jéje, Franci! vykřikla sličná dívka vrhajíc se na prsa spícímu muži.

Radost ze shledám, brzy hlučná a brzy tichá, rostla ve stínu a

poklesala v záři svítlen. Božena vedla Františka do domu svého otce, vzorného učitele Václava Kořínka. Válečná lýtice hnala se přes hlavu tohoto dobráka jako stádo „splášených větrů korunou slovanské lípy. Kýval se, ale stál. Roku 1914 z učitelských úspor koupil si malou chaloupku v Malé Chuchli a po obtížné práci pedagogické spěchal pod její krov. Opřen o kmen desetileté hruše díval se za svým rojem a dále k podolské cementárně a zpátky k jihozápadu, kudy Horymír Neumětelský pražil k Radotínu. Pan učitel vystavěl včelín a osadil ho, aby pracovitost, společenské a královské zřízení tohoto hmyzu nám lidem bylo vzorem v ušlechtilém zápolení prací a v lásce k císaři pánu.

Ale již roku 1916 med stál hromadu peněz, a pan Kořínek prodával, stal se překupníkem, zbohatl, kupoval domy a konečně si zařídil továrnu na medové máslo a starou slovanskou medovinu.

Tohoto dobrodružného večera vězel otec Kořínek v krum-plovaných trepkách a radoval se ze svého osvobození. Když vešel Petrlák, žvanec nadšení mu uvízl v hrdle. Oba se vyjevili, ale záhy shoda obletovala láhev dobrého vína.

Vy jste větroplach, pane, řekl otec, ale malíř a dívka si vedli cílevědomě, a šest let na místě „Dvou litrů“ stál Petrlákův dům, zbudovaný z prostředků věnných a za státní pomoci. Dnes na malíře přišla bída, obchod medem vynáší už méně a různé stopy válečného tažení jsou patrný na tvářích dívek. Avšak manželé Petrlákovi podle předurčení čepují a vyvábějí v novém hostinci „U dvou litrů“.

Noc trapně dusila obecní osvětlení a kočičí stezkou přes zídky, žlaby, střechy a přes komíny bral se divý kocour ježe hřbet. Novostavba nořila se svým hrotem v oblak kouřových plynů a v těchto sirých polohách na vrcholu velkoměsta Prahy vlál kocouří chvost.

Obrácen k zlověstnému nebi František Petrlák pil a dopiv řekl: Běda!

Nálevna nového hostince zachřestila svojí prázdnotou a hlas výraziv z hrdla hledal díru, až vlezl do kamen a stoupal, aby se vznesl v širý prostor.

Běda!

vybuchlo nad Prahou a střepiny slova sypaly se dolů. Bylo deset hodin a čas. aby všichni knězi spali a přece šel po Františku veliký kněz mysle na věci tohoto světa.

Jsem lichý z mnoha důvodů, řekl si. Ale dříve, než uvedl prvý ze sta, byl zasažen křikem „Dvou litrů“. Zavřel oči. šel po hlasu a dříve než uplynula hodina, vstoupil do šenkovny Františka Petrláka.

Přicházíte příliš pozdě, pane, řekl František, ale kněz odpověděl, že jeho místo není na počátku.

Jestliže se nemýlíte, zmýlil jste se, pravil Petrlák, „Dva litry“ vás prvního nabraly.

Nuže, odpověděl kněz, tato moje domněnka jsouc potvrzena tak záhy výminkou ukazuje se správnou. Jsem farář Felix Hoch a moje vzdělání jest poněkud středověké.

Řka to, usadil se mezi dva sloupy tak, aby stěna kryla mu záda, a pil a ptal se a byl tichý, aby vypátral záhadu volajícího hostince. Hodiny byly dvanáctou, a tu poznovu se otevřely dvěře a do hostince vešli dva bratři jako sprežení býků.

Krčmáři, řekl prvý z nich, nehledíme na stravu ani na nápoje, ale zacházejte s námi vlídně. Jsme unaveni, pane; byli jsme v pěti místnostech a v šestém hostinci nás odmítli!

Jsme bez přístřeší, kvílel druhý.

Pijácká zvůle, jež od dob zrušení staré hospody přezimovala na místě „Dvou litrů“ a teď čekala ve svém koutku na dobrou ránu, aby vylezla, zamnula si zkřehlé ručky hopkujíc kolem dvou bratří.

Sedni, řekl farář, ale bratr Ben vzal ohavu na kolena a zazpíval z plna hrdla: „Ještě včera kafe vařila Hubáčková.“

Přeřval dvacatero veršů a řekl: Jestliže dílna nehučí, mistr zajde; stydím se vězet v tom tichu. Vzhůru, pane faráři, pane děkane, zpívejme, veselme se!

Já jsem farář Felix Hoch, odpověděl kněz a ve všední dny zpívám leda o samotě. Jednou v Dobré na děkanství při večeri otázali se bohoslovci přímo a bez ostychu ďáblů, lze-li jejich jsoucnost pokládati za prokázanou. Ďáblové odpověděli: Ano, ale ačkoliv se

domnívali, že odpovídají v dobře laděném sboru, ztropili takový hluk, že pokazili slušný průběh té dobré hostinky.

Jak! ptal se bratr Karel, vy chcete říci, že zpěv je d'ábelského původu?

Pánové, řekl Petrlák, mám jakousi naději, že není d'áblů.

Tak! zvolal kněz, budete usazen! O strašné události v Dobré mladý jáhen vyhotovil záznam. Ale nenaleznuv na děkanství tabulky ani papíru, pera ani dřívka, psal oharkem na rukáv košile. Jáhen přijal vyšší svěcení, stal se farářem a zápis, ačkoliv se knězi drží v čistotě, ustavičným užíváním košile se trochu setřel, nicméně navštivte ho.

Nepřičiňuje k písmu osobního výkladu? ptal se Ben.

Někdy, odpověděl kněz. Avšak, neslyšeli jste dnes o desáté vykřik, pánové, nepřišli jste ke „Dvěma litrům“, vedeni hlasem?

Ne, řekl Ben. Jda v tu dobu po Václavském náměstí, viděl jsem koňskou šlápotu plnou vody. Nenapil jsem se, neboť chválabohu, znám několik dobrosrdečných chlapíků, kteří si způsobili trvalé pálení záhy, napivše se z domnělé koňské šlápoty, jež vždy je stopou hrozného d'ábla. V naší vsi se tak roznemohl hudebník Štípek. Jsem hotov, říká, na dotvrzení té pravdy rozbít svůj nástroj, výtečný štěbenec.

Zdá se mi, řekl kněz, že vy, ač jste pil méně, jste moudřejší svého bratra.

Tehdy otevřely se do třetice létací dvěře a vešli dva jinoši. První byl strašně ježatý a jeho vlasy a neholené strnisko po způsobu zoufalého zástupu trnuly na něm zřejmě neznalé svojí mohutností. Druhý muž vlnil se na temeni vlasatou bouří. Byli to básníci a přátelé Františkovi.

Vítejte! vykřikl Petrlák otáčeje vypínačem, takže povstala tma a chaos a opět světlo jako prvního dne na počátku světa.

Kněz, jsa znepokojen posupným lesem na básnické hlavě, přisedl na bobek a nepronesl slova. Ale básník vmetl do jeho kouta rázně křesťanský pozdrav, a farář chytiv jej uvěřil v lidství obou příchozích.

František přinesl pivo a všichni hosté se posadili k jednomu

stolu. Pili a z mohutných mozků unikaly myšlenky syčící jako pára, jež letí z kotle. Mozkové závit, v nichž sídlí veselost, vzduly lebeční kosti pěti nových přátel a ostnatému básníku na tom místě tyčil se zveselený chochol.

Druhý den Petrlák vstal o deváté; jeho světnice podobala se hornické kleci, jež z Martina dolů stoupá do bílého dne. Za hodinu probral se z mrákot opilosti a mohl obstojně říci: Milá ženo, včera byl dobrý obchod.

Ale ústa paní Petrlákové zůstala prázdná; vzhlédl k ní a ztrnul. Panina sličnost byla přetržena dvěma jizvami zlosti a na jejích bedrech ležel manželský kříž, který táhla podobna opatu Božetěchovi.

Byl jsem podveden! vykřikl František, toto nemehlo není ta, s kterou jsem se ženil.

Paní propukla v pláč. Ale její matka, stará Kořínková, naležší dceru v tratolišti slz, osušila ji a řekla: Neřvi, pánové z naší společenské třídy musí se zpít jednou v témdni nebo jednou do roka; přijde na povahu, je-li suchá nebo mokrá. Ale ty neřvi, ó dítě, jsi vlhká jako ropucha a vyvrátíš si nos! V prvním roce manželství neplač, neboť tento prostředek je houfnice příliš hrubá. Když ti František sprostě nadává, buď nejpůvabnější a vytáhni malý kapesníček jen tehdy, když za tebou leze.

Paní stavila proud svých slz a matka podivovala se Petrlákově statečnosti: Von je energickejš, řekla na rozloučenou.

Zatím František byl již ve výčepu.

Praha motala se před skleněnými dveřmi, dvě malá dítka pronásledovala kominíka, auto hýkajíc smrdělo z neústrojných vnitřností a vlčák se tetelil nad svojí čistotou, zatímco paní kazíc jeho mravy táhla ho za obojek.

V tu dobu Benjamin Bolom ležel ve své ordinaci na pohovce a poslední jeho pacient lezl se schodů s temnou nadávkou v ústech. Bolomův stůl byl pokryt dvěma desítikorunami a přece bezpočet nemocných přišlo dnes usmáti se na Bena a promluvíti s ním o počasí.

Já, řekl velikolepý stařec, jenž se radoval, že patnáct lékařů nezdolalo jeho zlatou žílu, já, pane doktore, zase krvácel!

Operovat! pravil Ben, ale starý pán byl klidný.

Užívám čtrnáctery prášky, třikrát denně se koupám, profesor mi dal čípky a přeče krvácím!

Já myslím, pravila zlatá žíla, že moje zdraví je pevné.

Zatím Ben si zaváděl umělé dýchání a zachoval se při životě.

Já ti dám nůž, já ti dám operovat! hučel mohutný stařec na chodbě hroze pěstí. Ale byl poslední a hodiny za ním odbily jedenáctou.

Ben vystavěl svůj stánek v ulici Generálské. Řeka bolesti vtékala a vytékala jeho dveřmi zůstávajíc v plivátkách souchotinářské chrchle a v kbelíku špinavé obvazky. „Mladý může, starý musí!“ Tento nápis stkvěl se na stěně jeho čekárny a nemocní četli jej jako cestovatelé jízdni řád.

Benův bratr byl rovněž lékařem; jeho dvaatřicet let rozkládalo se jako omšelá hra v karty před očima pražských nevěst. Smečka dívek dnem i nocí mířila mu k srdci, ale hodný Karel zůstával sám a v samotách kliniky nemocí vnitřních s vášní kreslil hranice útrob na lidské povrchy.

Nech toho, řekl bratrovi kdysi Ben. Ale tehdy obří stín profesora, jenž seznal a učeně popsal případ s platinoirídiovým hřebem, jenž vražen do čtvrté komory mozkové způsobil vylučování cukru močí a jistou smrt, titanský stín ležící po veškeré klinice s praskotem se zlomil nad Benem a vykázal ho ze dveří. Od té doby mimo věmě kliniky Benjamin Bolom sál vědu z všelijakých knížek, ordinoval a oženil se.

Karel stal se asistentem a snil, že i on nalezne kteréhosi dne nové jméno staroznamé nemoci, stane se docentem, a jestliže se dobře ožení a jestliže bude správně politicky orientován, snad usedne někdy na stolicí profesorskou, aby Konal zkoušky s prothesou mandlí a přívěšku červovitého na slepém střevě.

Ted' mezi oběma lékaři ležely ulice nabitě tisíckrát mocnějším bratrstvím, neboť bral se jimi zástup demonstrujících dělníků.

Když přešli, slétlo poledne a z úřadů a z obchodů a ze škol vyrazili lidé, jimž mezi dvojí robotou zbývá štěrbina svobody.

Bolomové, oba básníci, a František Petrlák seděli nad svými mísami a jedli, a tu farář Felix Hoch opět je shromáždil kolem včerejší pitky.

Náš kněz asi spí, myslil si Petrlák, ale Bolomové věřili, že vrhne nebo obědvá. Jen básníci viděli faráře se usmívati; byl v dobré míře a roztřepav červený a modrý kapesník, mával jím s hradčanských výšin.

Náš kapoun, řekl ostnatý básník Uhel, sedí v suchu; jsem si jist, že ho nebolí hlava a že si zpívá, neboť dnes je pátek.

Zdá se mi něco jiného, řekl druhý. Snídal v posteli, vstal a koupal se. Potom vymydlen četl ve „Věstníku duchovenstva“, napsal text postního kázání a přitom s jednoduchými pocity vypil lahvičku Tokaje.

Zatím básníci snědli slanečka a deset housek.

Vzpomínka na „Dva litry“ tála a když šeré, ospalé a těžké odpoledne převalilo se přes ni, nezbylo nic z její velikosti než patero míst v dobré hospodě. Vrátili se do ní a pili a poznávali se a konečně hořeli jako keř Mojžíšův plamenem přátelství.

Minulo šest dnů a shoda přerostla výšku nálevny.

Vyjděme si, navrhl Hoch.

Ve dne nemohu! odpovědělo patero úst.

Vy, kněze, jste tak volný? řekl Ben.

Vězím v duchovním rouchu, odpověděl a přátelský stůl pozbyl rovnováhy, zakýval se.

Bylo ticho a každý z pijáků měřil je svojí nespokojeností. Vyzařovalo škvírami dveří jako paprsek zlodějské lampy.

Dosti, řekl Ben, vaše místnost, mistře, je příliš veliká; v hospodě nemá být místa pro úvahy.

Ale dříve než promluvil, venku Jiří Baar, sběratel a obchodník starožitnostmi, hledaje tichý výčep, chytil se na pomlčku „Dvou litrů“ a byl vtažen dovnitř jako ryba, jež chňapla vnařidlo na udici.

Sedmý! vykřikl básník Hart, sedmý a sedmého dne! Tento

hostinec je stvořen jako svět; vím, pane, kdo jste, nicméně představte se!

Je s podivem, pravil kněz, že příchod jednoho každého z nás je provázen přírodními úkazy.

Ben a jeho bratr vzal nového muže do středu a za dvě hodiny starožitník Jiří v obecném řevu dýmal nejmohutnějším basem. Každý večer „Dva litry“ se naplnily hluchou radostí a sedm přátel honilo se v ní jako rybičky. Tento stav trval až do patnáctého dne, kdy tři noví mužové, Vala, Holý a Bernard, byli vrženi přicházející zimou na výspu Františkova vzorného hostince.

Vešli zkrhlí a hejlové hnízдили na jejich nosech. Ben vyšel jim vstříc a přichází, který se podobal ptáku, poklonil se až po pás.

Jsem Bernard, drogist, herec a spisovatel-amatér. Řka to, měnil se před očima společnosti.

Byly tři vidy, v nichž se tento muž vyskytoval. Vid ptačí, vojenský a vid železný, zvaný „kleště“.

Student Vala skryl svoji tvář do ohromného skřípce jsa zřejmě na rozpacích.

Bernard, pravil, má trojí tvář a trojí úvěr.

Nevadí, odpověděl Uhel, ať pije všemi svými ústy.

Pánové si sedli a Vala shodil skřípec jako jelen na podzim parohy a obnažil dvě svých očí. „Dva litry“ seznamovaly se s jejich velikostí s údivem a bez poznámky.

Kněz Ben, Karel, Vala, Holý, Uhel, Baar, Hart, Bernard a Petrlák ráz ráz stavěli svoje prázdné sklenice na stůl a kolemdokola cválal zvuk, napodobuje hru mlatců a slavné čtyřverší: „Čtvermonohým dupotem ujetou tepe podkova púdu“.

Druhého dne řekl František svojí ženě a otci Kořínkovi: Bez pomocníka nemohu učinit zadost svým povinnostem. Kdybych byl sám, moje nedostatečnost zmrhala by slávu „Dvou litrů“. Chci číšníka, dejte mi číšníka! Bez něho vzorný hostinec zvrtne se v zmetka a jméno zakladatelů v niveč.

Starý Kořínek mnul si uši a nespěchal s odpovědí, avšak jednoho dne přišel ke „Dvěma litrům“, veda za ruku jinocha jménem Pavla.

Večer deset přátel vzalo sličného číšníka z Petrlákových rukou a shledali, že je opilý.

Byl přijat v spolek. Byl adoptován. Oslaven. Ale tu, když se sčetli, přátelé prohlásili počet za uzavřený, neboť Ben a kněz se báli nešťastné třináctky a nechtěli s ní sousediti.

Básník Uhel zůstával mimo „Dva litry“ stejně ježatý, jako když seděl mezi desíti přáteli; podoben vzbouřenci nesl hlavu pokrytou ostny jako sudlici. Ale kšice Hartova jenom od případu k případu se vzdula vlnami. Tehdy, když jeho básnická mysl se nejitřila tvůrčí činností a neposedly ji ani „Dva litry“, básníkův vlas ležel jako opičí srst. Uhel hledě na proměnlivý vrcholek lyrikův byl nespokojen s Dohodou, jež se rozkládala mezi jeho ušima.

Řekl: Jsi míšenec, neboť čisté plemeno básnické hvízdá a ječí a hřmí širými verši po všechny dny. Velikost světa je obsažena ve slovech. Mluv a piš!

Hart slezl se židle a zíval.

Kdybych měl srovnati nás oba, shledal bych, že jsem podoben plachetní lodi a ty parníku. Moje plavba je vázána na dobrý vítr.

Uhel neodpověděl a plnou parou sjížděl svůj článek. Jeho kalamář se podobal sopce. Psal o výstavě Tvrdých synů, již z vykopaných kostí jako stvořitel ze žebra Adamova dělali nové umění. Psal: Zástup Tvrdých synů skládá se ze šesti řádných členů a ze řady anonymů, rozptýlených po ostrovech Okeanie, obrazárnách, revuích a barech pařížských. Uhel hnal svůj bystrý soud mimo těchto šest Synů, jako když farář Felix Hoch na Karlově mostě mjí šest svatých. Dopsav svůj úkol odešel s Hartem ke „Dvěma litrům“ a hostinec polkl je jako ryba Jonáše. V kouři a alkoholické rose na plošných výšinách stolu válela se oblaka řeči, válela se a stoupala vzhůru v pomalém letu a tání.

Starožitník Baar snil mezi ostatními nezapomínaje pítí. Pročpak v blankytných prostorách opilého nebe by si nehrál? Zde líbezná nemožnost lezla do šlachovitých řádů fysikálních, hostinec mluvil a kněz chlastal. Nuže, Baar, dupnuv, nohou obdanou kamaší, ocitl se v

oblasti opojeného radování a kroužil v něm. Brzy vězel v hodinách a brzy v klavíru, vyzváněl na strunách dokonalým hrotem střevice.

Za chvíli rozptýlil se a byl obsažen ve vakuu osvětlovacího tělesa a procházel se po obrubě Valová skřipce, utíraje mu sladké oči. Houštinami veselí dral se i Bernard, ač jeho hrdinský plášť bral úhonu a pouštěl chlup. Půllitr vzpínal k němu ucho. Bernard se napil, polkl a dávka bratrství vrhla ho na Baarova prsa. Byla prázdná. Bernard řekl: Seber se a opět se ustanov ve starožitníka! Když věc byla hotová, Bernard mluvil dále: Baare, tato hospoda je středem našeho světa. Nemyslím na Vecha ani na příhodu s gotikou, ale malíř František Petrlák šenkuje a vyvábíje zde, je ve středu. Levý Uhel a pravý Hart tvoří dvě křídla. Nuže, stůj na pravé straně vedle Petrláka a já po jeho levici. Jest věcí amatéra a věcí obchodníka uměleckými předměty, aby pobývali mezi umělci. Vzhůru, spojme je, již je spojme!

Patero mužů postavilo se v řad, zbudují jako ústavní sirotci na mši, s ústy otevřenými a posmrkávající, zatím co ostatních šest na ně zevlovalo. Prozřetelnost shlédla na statnou skupinu okem, jež se podobá objektivu. Tvůrce všehomíra viděl státi ve „Dvou litrech“ forward budoucího fotbalového klubu Balí, ale jen on sám znal budoucnost, jež je skryta lidem.

Oko, zavěšené v hloubi prostoru, zamrkalo libostí. Kněz povstal mezi dvěma sloupy, dva bratří, již se podobali dvěma býkům, byli před ním a mezi nimi a mezi Petrlákem, dvěma spojkami a dvěma básníky, hemžili se Holý, Vala a číšník), postupující a vracející se zpět.

Ejhle, jedenáct fotbalových hráčů, již stojí v základním postavení nejdokonalejší hry a nikterak nevědí, čím jsou!

Potom, když ticho nadmulo tuto prorockou chvíli až k prasknutí, na výšíných zahřmělo: Staň se! a letělo do „Dvou litrů“ k nohám Petrlákovým. František si založil ruce a položil na to nohu.

Onoho večera a noci před svátkem blahoslaveného Matěje nebe zároveň s pohledem, jenž všechno proniká, chrlilo lijavec, aby řval ve žlabech, rachotil na oknech a skřípěl vývěsním štítem. Veliký svátek snášel se na Prahu, jako lomozná hodina představení „Dědrasboru“.

Kněz znepokojen tímto d'ábelstvím nad hlavy všech zdvihl plnou sklenici a poslouchal.

Mezitím prorocká sestava se rušila a jasnozření se kalilo a sleplo.

Pavel přinesl rybu z čeledi štědrovečerních.

Darebníče, řekl Karel k faráři, ty se postíš v neustavené dny!

Jednou postil jsem se po celý čas velikonoční, jenž trval sedm neděl, odvětil kněz.

Ben pravil: Postní jídla? Ty, otče, chceš žalostiti tímto způsobem?

Ne, tímto způsobem chci býti ctnostný, a věz, kdo svůj život v ctnosti tráví, ten si plete věnec slávy! Jednou vyšel z Opočna malý a prostý kapucín jménem Odera. Vedl oslici. Kapucín se modlil, zvíře hýkalo, ale subskripční listina v kněžském zápisníku byla čistá a dva koše na milodary zely prázdnotou a skákaly na hřbetě osličím. Letos — řekl si Odera — bylo krásné léto a byla převýtečná úroda. Jest mi obejítí všechny sedláky v kraji a stůj co stůj vyraziti z každého desátého hrudku másla, pecen nebo dvacetikorunu. Probůh, vím, že mi ti všíváci nadávají, ale nedám se. Odera pracoval a byl živ o pivě a mase až do pátku, ale v tento den nechtěl přijímati ani jaternic ani tlačenky a žádal si ryb.

Co — odpověděl mu otrlý chalupník, hroze topůrkem — to chceš jikrnáče nebo mlíčňáka?

Kapucínek se zarděl při tomto výčtu pohlavnosti, ale chtěl mlíčňáka.

Prase — zařval drobný zemědělec — co chceš provádět s mlíčím?! A nečekaje již na knězovu odpověď mazal ho topůrkem, až ubožáku navršil na temeně věžovitou bouli, vysokou jako byla jeho kápě.

Vida, vece Petrlák, co jest vám snášeti, ale vsázím se, že prostý kapucínek se pomstil a štípl rolníka do stehna.

Tři, Holý, Vala a číšník, již byli předurčeni hráti v záloze a proslaviti se nejhutněji, teď netušíce blízké velikosti zpívali sedíce na svých stolech s nohama v povětrí. Nohy, tyto nástroje velikého sportu, jež do šesti měsíců chopí se míčů a zahrnou mrzkého

nepřítele smrtícími shooty, visely jako bláhová a mírná hovádka. Leč přece v předtuše příštího zbujení svaly ve skupinách ohybačů tahaly za kostičky a mírný pohyb byl předobrazem příštích ran. Pocit svědění lezl jim od konečku prstů vzhůru hromadě se v kloubech a vystřeluje k mozku. Byl to pocit podobný onomu, jež zakouší panenství před svým povalením.

Ty zpíváš na Tajteniku,
jenž hoří na širém moři,
a držíš harmoniku — —

ta tklivá píseň místo míče létala z nohy na nohu. Stehno, jež prostřednictvím svalů krejčovského je účastno stehům mistrových, již nepokojně vězelo v občanských kalhotách a zasténalo. Tiše, řekl Holý, copak se neovládám? A zpíval dále:

Tajtenik, Tajtenik, Jendo, sedni na parník!

Tento inteligent ze všech jedenácti byl nejhodnější. Jeho rudé srdce podle přirozenosti bylo na levé straně, ale protože deset let vězel ve vlasteneckém deníku, přioděl se ještě barvou bílou a modrou. Na nose a za ušima vinuly se mu brýle a za nimi stála milost a láska. Jeho citové mohutnosti byly amorfní, ale nepřebíratelné. Nemyslel na sebe, mařil vlastní úspěchy přemírou dobráctví, koncipoval pro jiné, hrál pro jiné, předával svoje míče a nestřílel na goal. Byl halfbackem a zůstane jím i v F. C. Ballu. Lidé ho mají rádi a kdo s ním mluví, popadá ho za kousek dobroty, až mu zůstane v hrsti podstatný kus Jana Holého.

Číšník byl pachole z rodu obratných, trochu záškodník a trochu tichošlápek. Přičiňoval se anonymně, ale kdykoliv stál v útoku před činem, pokrčil ramena i nohy.

A Vala těkal, nemohl jíti vpřed, aby se úprkem nevracel.

Taková byla záloha.

Druhý den farář Felix Hoch, vida oknem step nedělního odpoledne, rozhodl se seděti doma. Ale hrot neklidu vylezl z lenošky a píchl ho, až zasténal a knězovy žlázy a knězova čtyřcítka zadupaly. Nuže, Felix nasadil si roztomile cylindr a vyšel. Bral se hradem a

kněžské a nepřemožené tělo chvělo se hlasem stesku: Co jsem se natěšil, až budu farářem. Zatím již zástupové obklopili Hocha a pod nohama všech zmizela rovina svátečního času. Klobouky zelené jako mládí, kývaly na cylindr; dav brodil se jarem.

Před hřištěm Slavie farář Hoch se zastavil.

1. K. SLAVIA versus A. C. VIENNA,

toto návěští velikosti žraloka vznášelo se nad zástupy a pohnutý farář je očichával. Dívky vcházely do ohrady a mizíce usmívaly se na faráře, ale Felix Hoch se odpoutal a kráčel dále. Před Spartou pokušení hnalo na něho novým útokem. Vstup! Vstup! řvala šestnáctá hodina před branami hřiště. Dav ukolébal kněze v nicotu a nesl ho na dvou pannách a na zádech školníka z Budovcovy školy. Felix octl se na tribuně a vklíněn mezi rozvášněné diváky, posedal se tímže pocitem. Tu vešla obě mužstva a rozestavovala se před svými brankami:

Goalman

*

backové

* *

záloha

* * *

útok

* * * * *

Goalman je nejposlednější nadějí. Backové připomínají dva býky, blížence z hospody u „Dvou litrů“. Běhavá záloha a útok důrazný ve středu, prudký a rychlý na křídlech, i spojky, trochu zbrklé, vizte je, vizte, zda to nejsou přátelé, již včera právě tak rozestavili se u „Dvou litrů“ před nálevním stolem!

Jedenáct přátel na hřišti Sparty! Tato skutečnost zjevila se knězi a kněz se bál. Maje při svém řemesle co činiti se zázraky, nevěřil,

že za bílého dne na hřišti bude mu zírati na nepřístojnou podívanou toho druhu. Ale nebylo již pochyb, on sám stál v brance a před ním Bolomové, záloha a útok. Poznával Petrláka, jenž si zakládá ruce a klade nohu na míč.

Když ručej údivu odplynula, farář pocítil na svém méně skutečném boku dámu nebezpečného stáří a poznal, že všechny věci mohou být neobvyklé, mimo umouněnců všednost námluv.

Toho dne byl na Spartě dobrý sport, ale když se ozvala soudcovská píšťalka, oznamující halftime, kněz odešel, aby oznámil vidění svým přátelům. Shromáždív je v rodinné jizbě „Dvou litrů“ řekl :

Přátelé, volky nevolky, jsme fotbalovým klubem! Já, čtyřicetiletý farář, stál jsem v brance a vy jste byli přede mnou!

Zatím co kněz mluvil, mužstvo se opětně sestavilo.

Je to tak dobře? zeptal se Bolom.

Zcela, odpověděl Felix, ty jsi kapitánem.

Nuže, shledávám věc přirozenou. Jestliže se bojíš cynického kostelníka, jenž se ti bude posmívat pro tvoje vidění, chci tě léčit.

A zvítězili jsme včera? ptal se číšník. Ještě ne, odpověděl kněz.

A již deset ostatních zařvalo: Hurá, my zvítězíme! A goalman Hoch žehnal, nemoha jinak, svému klubu.

Bernardův krám byl v Ostruhové ulici. Již je tomu dávno, co vraní koně arcibiskupovi, pobíhající sami a sami, když arcibiskup seděl doma, spásali bujné rostlinstvo této ulice. Dnes pilná ministerstva přetékaají proudem a zástupové řítí se divoce shora dolů a opět ztékají hradčanský vršek. Tajemnické oko z vnitra plane státním tajemstvím a v knedlikatém obličejí podobá se díře, jež vede k pokladu státnické moudrosti. Zdatní generálové, sedíce obkročmo na svých koníčcích, šinou a smýkají se v automobilech, ani tvrdost podušek, ani kolísání, ani rychlost vražedných kol jich neděsí. Vous

napjat, zub obnažen a pravici zdviženu, aby vyťala políček nepříteli — jedou neohroženi a silni.

Sprostota zpusla. Ten tam je rozcáplý Pepík, jenž chodil po rvačkách, teď bezvadný a bezúhonný Serafín nerousá svých kalhot následováním starého Josefa. Jeho příjice je dědičná, protože mluví francouzsky, jeho důchod zajištěn a tak Serafín nemá, o co by bojoval.

Bernard za sklem jako milostné Jezule díval se na plápol opravené slávy svého pahrbku.

Pane magistře! oslovil ho jeho příručí, a Bernard mu odpovídal, obut ve vid železný.

Hrozné nic, které ve dvou obširných jednáních po týdny, měsíce a léta dělo se v Bernardově krámě, přece zůstavovalo v zásuvce dosti peněz, aby večer co večer snaživý šéf zvedl hlavu a pil. Ale příručí scházel; před čtyřmi lety vstoupil na palubu drogerie a přijal mrav i učení magistrovo. „Hej, hoši, hej! táhněte ráhna výš!“ po způsobu námořníků, již, zvedajíce plachtu, pěním této písňe se povzbuzují k práci, sluha, příručí a autor zpívali verše.

Když vešlo do krámu děvče a žádalo si s uzarděním hořké vody, Bernard, jenž, chválabohu, nikdy neměl střevních obtíží a opovrhoval tímto zákaznictvem, nesáhl do zlověstné láhve. I bylo příručímu lézti na pyramidu schodů, a veršům dal spustiti se jako lijavci. Ale, ježto dívka z písemnictví neznala než K. Hašlera, jenž se jí jevil bohem písemných prací veršovaných, právě tak jako kterýsi venkovský zbůjník a práč, jenž za mistra chirurgie pokládal ponocného, když mu jednou ranou rozbil čelist a dvě stoliček, tato dívka slyšíc verše podstatně lepší nebyla na pochybách, že příručí, básní-li, chce říci oplzlosti, ale nemaje dosti vzletu ani genia, porouchal kuplet a jasné dvoj smysly. Odešla uražena, aby večer čekala na tohoto hezkého hochu, až půjde domů.

Když drogerie dorazila k šesté a přistála, Bernard vzal hůl a vypravil se k důstojnému faráři. Stihl ho, jak cvičí ráz! dva! v dřep! vstaň! Knězova tvář dštíla slanou vodu jako mračno a srdce uprostřed prsou rozhánělo se jako cep.

Hochu, řekl mu Bernard, jdu si pro útěchu. A spustil smutnou hlavu přes válec límce až k levé bradavce prsní.

Nuže, mluv! odpověděl kněz, neustávaje ve cvičení; nestyď se, jsem zpovědník.

Bernard mlčky obnažil svoje lýtko a všechna bída této nevyběhané tlapky zasvítla pokojem jako poledne. Byla dlouhá, hubená a huňatá; podobala se obrvenému dřívku, housence a stvolu, jenž na svém konci nese důkladný květ krajiny tříselní.

Kněz vydechl chuchvalec hrůzy. Probůh! vykřikl, tato noha snad může zvolna posunovati klubko nití, ale jestliže klopýtne a až se jí dotkneš míče, zlomí se jako třtina.

Bernard se zahalil a mužové přemýšleli.

Kdybych měl po ruce seznam všech svatých, snad bych nalezl aspoň blahoslaveného, jenž pomáhá věřícím od hubenosti. Jsem si jist, že světec tohoto druhu byl stvořen a že těká nebem bez práce.

Hlouposti, odpověděl Bernard, jsem pokrokový obchodník, umělec-amatér a poslouchal jsem Velenovského. Snesl bych zařikávání, ale nepropůjčím se k modlitbám a k poutím.

Dobře, vece kněz..Zbývají nám ještě přírodní prostředky, jež nejsou v rozporu s náboženstvím.

Potom přinesl láhev žitné kořalky a pomlaskáváje, jal se tříti zprahlé dolní končetiny Bernardovy.

Zatím Petrlák se svým číšníkem myl sklenice. Nádoby se kupily .v shluku jako smečka čaňhradských psů a každá z nich měla jméno.

Bukefalos Veliký byl kuň Alexandrův, bělostná kobyła jménem Rosinanta, na svém hřbetě nosila Quichota. Zeppelinova vzducholoď slula Gretchen, druhu dobrého piva říkají Prazdroj a sklenice, tento nástroj radosti, neměl by vedle názviska jména vlastního? „U dvou litrů“ se takto nekřivdilo. „Rek“, sklenice-duplák, byla nádobou knězovou, Bolom pil z „Grizzly“, sklenice-litru, „Dobrá míra“, „Zatmění“, „Briga“, „Fretka“, „Stájový pinč“, „Uštěpačná zdvořilost“ a „Hašteřilka“ — byla ostatní jména těchto živoucích věcí. Petrlák vzdával jim patřičnou úctu, avšak Pavel, pokud byly prázdné, je tupil.

Hleďme, řekl František, omýváje si zamazané ruce, siena pálená nepustí pivem ani vodou.

Barva? ptal se číšník. Měl bys, Františku, již zanechatí svých omylů. K čemu slouží všechny ty věci, barvy a štětce a kysna? Pan Kořínek to všechno odsuzuje se mnou. Včera se rýpal ve tvójí malířské krabici a stál před stojanem. Petrláku, Petrláku, pravil, hroze učitelským prstem, maloval jsi „Vejce na tvrdo“ a „Vejce na měkko“, „Dámu se stříkačkou“ a „Psa s kompasem“, ale do dne a do roka nevydělal jsi dvacetikoruny a trubky taky nepucuješ!

Ale Františka toto ostré napomenutí nezhroutilo.

Řekl: Byl jsem malířem dříve než hostinským, ale teď, milý příteli záložníku, ty i já jsme sportovci; lán slávy leží před námi, nový život — vita nuova! A jal se hopsati po nálevně.

i

Na Karlově náměstí, vypravoval číšník a dal se v důrazný poskok, žije divoce preclíkář Alfred; jeho tyč na pečivo měří metr dvacet a navlečeny na ni zrají preclíky. Ten muž byl chromý, ale školní dítka a radové ve výslužbě, vidouce ho plaziti se holí, rozhodli se pocvičiti zanedbance ve skoku. Kdykoliv Alfred vyskočil, dostal dvouhalěr a dnes, po dvaceti letech, jakkoliv zůstal chudákem, skáče do výše svojí holi a je vážen.

Já myslím, řekl František, že dobrá vůle všechno zmůže. Alfred je šťasten, neboť kdyby byl potkal místo laskavých učitelů rasa méně dobročinného, mohl skončiti v chudobinci.

V tu dobu, kdy Hoch a Bernard, Petrlák a Pavel se cvičili, Benjamin Bolom jedl se ženou vepřovou kýtu. Snědl a vstal. Paní Bolomová obklopovala manžela jako harém. Bene, pravila, rozvazujíc si zástěru, chtěla bych s tebou jít do divadla. Prostotou, s níž provázela záludné zástoje paní Bolomová, někdy vítězila.

Co? Ben bránil se hloupými otázkami, ale ústa paní Bolomové otevřela se jako zřídlo a sloup touhy, počestnosti a naděje vyšlehl ke stropu. Ben mlčel a tu proud řeči měnil barvu, až jako vdoví závoj nad prostřeným stolem vlálo heslo: „Žena je rovna muži!“

Dobře, odpověděl Ben, ale nepůjdu do divadla. Zním to, čtyři

tlustí tenoristé stojí ve čtyřech koutech panoramatické scény, zvedají obílené čenichy a volaté hlasy, až zástup pašeráků zaplaví výstavnou krajinu řevem. Víím, že tito čtyři tenoristé jsou bdělí akcizáci, jimž jest neslyšeti ohlušující výstrahy prohnaných slídlilů, a víím, že na konci každého jednání otlá princezna, vždy panenská, padává s cimbuří.

Bene, řekla mladá paní.

Zpívám stejně hlasitě národní písně, odpověděl. Já, pravil, od neděle jsem fotbalovým hráčem „Celnic“ a možná, že se stanu profesionálem. Potom sbohem, ubohá prťáčino s porodnickými kleštěmi a vy, páchnoucí zkoušky močové!

Tu ozvala se mocná rána, již Ben zasadil do klavíru, paní byla blízka mdlobám a v tu chvíli, nezván, vstoupil Karel Bolom.

Zastihnuv paní již mlčící a Bena mávati nohou, Karel shodil svůj asistentský zimníček, vykasal si rukávy a nesměle a přece dosti hlučně jal se ožírati bratra o podušku, cviče jej i sebe před těžkými zápasy, jež očekávaly jejich klub.

Toho dne Holý navštívil Valu a spolu vydali se k Jiřímu Baarovi. Uprostřed trosek XVIII. století seděl starožitník, čta slavné „Na ruby“. Obrát se, řekl Holý a vzal mu zapovězenou knihu.

Zapovězenou? Nikoli pro starožitníky, vece Baar, v této dobré knize je všechno padělané, to jest můj obor a tato kniha jest biblí našeho cechu.

Možná, řekl Vala, ale slib svému klubu, že den co den pětkrát zvedneš do výše lokte tento sekretář a pětsetkrát oběhneš svoji soupřavu z doby Ludvíka XVI.

Jak? pronesl užaslý Jiří.

Takhle! Tu Holý a Vala vzali Jiřího na andělíčka a tryskem opisovali s ním vytčenou dráhu.

Jen dva básníci, Uhel a Hart, na úkol tělesné zdatnosti štváli ducha na výšinách moderní poesie. Uhel kouřil, Hart Pil vodu a psali. Když lyrik postavil hrníček, Uhel po něm sáhl a odložil dýmku — tu vzal Hart. Teď krátká chvíle vycenila se na oba přátele a padla první rána. Zápolili volně a s uhlazeností, jež přísluší lidem jejich stavu.

Když farář obešel všechny navštívil básníky, pochválil je řka: Křídla, v tuto hodinu všechno mužstvo našeho klubu pilně cvičí, ale vy vedli jste si nejlépe.

Avšak Uhel měl natržené ucho a jeho jemný nosík byl zkomolen.

* * *

Mokrý a urosaný duben dštil s hůry básnické nadšení, a tato prská slétnuvši na zem na nejnižších místech tvořila loužičky páchnoucí po violkách a pohlaví. Redakce vlhly a Miroslava Sladká přetekla pramínkem, jenž se valil přes břehy jejího deníčku na luhy a háje netendenční poesie.

Libý a milostný hlas Hašlerův s novou silou duněl z trub gramofonů, svištěl nad hlavami dělníků a padal v důmyslné stroje kolovrátků, aby hnal tyto mlýny božské radosti.

Jaro se rozkročilo a z jeho pozastřené tváře line se vlahý ručej.

Již dosti dlouho hranatá a krystalická zima štvála národy divokou závějí! řval politik hotový ke vzpouře prvního jarního dne. Vedle něho Armáda spásy ronila dobrou hudbu a Zikmund Stránský mával plakátem opět lacinějším.

Touto jarní ulicí zbrcenou city jedenáct přátel hnalo míč na dopravního strážníka. Petrlák zdvihl levici, ukazuje na jižní stranu, a strážník je propustil s úsměvem, jenž se houpal na žerdích vojenského vousu.

Národní třídou na nábřeží a přes Palackého most hřměla statná jedenáctka, míč bystře se valil a žádná nehoda se nepostavila v cestu. Městské motorové vozy blýskají ulicemi rudou čarou pokryty prachem rozdrčených dálek. Bim-bam zní řidičova rolnička a zvukové vlny jako záře komety se plouhají za nejrychlejším dopravním prostředkem. Před výběřčí budkou prvý chroust toho jara lezl přes koleje elektrické dráhy právě tehdy, když vůz rychlé šestky se hnál ze smíchovské strany. Vozidlo letělo na něžného brouka a

byl by zahynul dříve než „Národní politika“ oznámila v denních zprávách jeho zrození.

Avšak Bernard vztáhl hroznou a obří nohu proti divému vozu a ledva znatelně se usmívaje držel stroj na hrotě kopačky, dokud jarní chroustek nepřelezl.

Bernarde, řekl dojatý kněz, úsměv, který odul tvoje rty, způsobil, že se podobáš světcu Františkovi, ale tvůj hnát já jako kyj!

Kdysi, odpověděl Bernard, býval jsem útlý. O té výtečné kořalky, jež vše napraví!

Tvrdý kapitán Bolom si utřel orosené oko a smečka se brala dále. Světlo nebes jarní a rusé prostupovalo Smíchov. Váleli to přes výmoly plné jarních vod, mezi starobylými vetřkými domky, jež stará ušlechtilost stavěla pěkně šej-drem, mezi ohradami popsánymi obrazy milosti, mimo slavný pivovar a nejtulnější nádraží vzhůru ke Zlíchovu. Minuli skálu Barrandovu a nápis vyleštěný dubnovou nedělí a zůstavili za sebou Malou i Velkou Chuchli, aniž se Petrlákovi přihodilo něco zlého. Teď ležela před nimi rovina, jíž průvody kvítí, zpěvných ptáků, slunce a automobilů dodávaly půvabu. Tam, kde romantická krása zhoustla ve skalisko, stojí dům nejbohatšího muže v zemi. Zdělán na skále a obklopen širými sady, byt krále překupníků podobá se nádoru dosti úhlednému. Tré mostů pne se přes umělé jezírko založené u paty skály a hbitý pater noster lítá nahoru a dolů.

Jedenáct přátel zastavilo se před touto budovou.

Hrome, řekl Ben, tato cukrářská architektura je sousto příliš sladké pro náš klub.

Hart, Petrlák a Uhel odvrátili se s úsměvem, avšak kněz Felix Hoch, ruce nad hlavou, klusal k dobrému bydlu.

Za mnou! velel, neobraceje se.

Když dorazil ke vratům a našel je zavřena, zmocnil se míče zpod nohy Františkovy a rozehnav se seč byl, vmetl jej do výše a vpřed. Klub pomalu šel za Hochem. Uhel vzpurně, Vala se zvědavostí a Holý bodře. Zatím se míč vznášel nad zahradou a padal, až sletěl před Renéa Mayera, právě když stál nad sazenicí brukve.

Můj čin, řekl kněz, obraceje se k zástupu, zdá se vám po-

divný? Není! Souvislost dějů čas od času vázána je zázrakem, aby sled věšednosti byl sveden v řečiště řádu a pravdy.

Kněže, napomenul ho kapitán, mluv prostě!

Nezapomínejte, že je neděle, vece farář, odkašlal a mluvil dále. Všechny věci samy o sobě jsou obludné jako d'ábel, avšak jestliže jediný satánek je nejsvinštější zrůda, celé peklo je pouze pořouchlé. Nuže, kdybychom zůstali před těmito vraty a nevešli k René Mayerovi, my všichni zůstali bychom bláznovskými zlomky. Petrláku, Holý, Bolome, sešli jsme se podivně a zajdeme nepřírozeným způsobem, jestliže někdo neopře náš podnik penězi a obchodním důmyslem.

Tu veliký překupník, vleká míč a zlomenou sazenici blížil se k jedenáctce. Kráčel jako kráčejí všichni překupníci. Podobni Čičikovu pohrávají nožkami, kráčejí s hlavou zvrácenou (neboť oni nesou válečnou korunu) a s napěchovaným střevem. Pohekával trouse hněv.

Ať žije René Mayer! zařval Felix. Tu se pozastavil vnímaje pozdravení dosti inteligentně.

Hrome! řekl, přeju si, abyste odešli. Tato zahrada je moje soukromá zahrada; ovšem že přispívám na obecní chudé.

Jste dobrák, pravil F. C. Ball a nedopouštěje rušení sudby vnikl do zahrady. Otok podkovitým šikem, záloha klínem, obrana v rovné linii a goalman s rukama vzhůru jako voják, jenž se vzdává.

Hrome! pronesl René znamená, že neví, co to znamená. My, ó překupníku, řekl mu goalman Hoch, jsme vyvolené a nejspanilejší fotbalové mužstvo.

Vskutku, řekl Mayer, již vás poznávám, vy jste S. K. Slavie!

Nikoliv, odpověděl Ball.

Nuže, poznávám vás opět, jste A. C. Sparta! Nový zápor udeřil Renéa tam, odkud roku 1918 porodil první vlastenecký výkřik, neboť vzházelo mu nové poznání, že toto mužstvo, probůh! je D. F. C.!

Tu farář Felix Hoch povystoupil na místo vyvýšené a rozptýlil děsnou ošklivost Mayerovu. Dobrá, řekl, když překupník byl kliden

a přece nic nechápal, dejme tomu, že jsme nejlepší mužstvo světa a že budeme zápasit před padesáti tisíci diváků. Lístky po 5 Kč, pane, znásobil jste to?

Po 5 Kč, odvětil Mayer, to je po čertech málo! Vstupné bude vaší věcí, řekl Hoch.

Potom F. C. Ball předvedl krásné ukázky hry. Míč lital 15 minut, aniž se dotknul země a Mayer viděl klasickou hru hlavou a zadkem, hru kostí klíční, hru obratlovými trny, hru bulbem očním, a opět ledvinami, měchýřem močovým, klouby, patičkou a všemi svaly příčné pruhovanými. Viděl strašné rány končiti vždy v rukách goalmanových a dohledal až k pokladnám na budoucím hřišti, jež se plnily až k prasknutí.

Jaké jsou vaše výsledky? otázal se. Výsledky? vece kněz; máme dluhy, pane. Slyšme, odpověděl, hotov snížit nabídku, neboť již se rozhodl koupiti tento klub. Potom jal se smlouvat s Hochem a ujednali věc zatím na zkoušku.

Mám předkupní právo a vy jste vázáni, řekl, po prvním zápase a po úsudku znalců podpíšeme smlouvu.

Dne 25. dubna F. C. Ball hrál s mistrovským klubem „Wellrybaa“. Toho dne strašné telegramy pronikaly civilisovaný svět: Nedokončený zápas ve stavu 19:0 pro F. C. Balí. V 21. min. prvního poločasu „Wellrybaa“ opouští hřiště. Jen 30.000 diváků — sbor soudců prohlašuje, že F. C. Ballu nelze odporovati.

Po zápase René Mayer odvezl svoje přeborníky k notáři a dal ukovati smlouvu co nejpevnější a tak, aby Balí ošidil.

Promiňte, řekl kněz-goalman slušně se usmívaje, že ne-souhlasím. Jsme povinni svobodou svým nesmrtelným duším a úctou mateřským odborům, jež z nás udělaly brankáře, backy, křídla a tak dále. Nekladu důrazu na chudobu, neboť vězte, Mayere René, že chci zbohatnouti.

Dobrá, odpověděl překupník, avšak mohu vás ujistiti, že probijete svůj výdělek v hampejzích a oslabíte se kořalkami.

Jak! vykřikl Bernard, oslabiti se kořalkami? Tyto zbudela nohy,

tito tygři, jak je nazval odborný tisk anglických referentů, hrozí vás rozdupati, jestliže neodvoláte.

Ven! houkl Uhel, jenž zachovával sprostý tón od začátku až do konce.

Když jedenáctka seděla ve „Dvou litrech“, Karel Bolom myslel na překažený záměr Mayerův pravil:

Felixi, dříve než se opiješ, řekni nám, odkud tak dokonale znáš svět?

Ale farář neodpovídal, neboť tato otázka byla položena již pozdě.

Nyní sláva F. C. Ballu vstoupila na fotbalové nebe záříc jako hvězda první velikosti. Jinoši, dívky i starci s hnutím probuzeného hráčství viděli ji, ona se třpytí. Bolomové poplivali svoji vědu, Bernard a Baar zneuctili své obchodní místnosti a básníci zlomili ohlodaaná péra.

Newcastle Utd., West Bronwich Albion, Chetsca, Burmey, Middlesborough, Hamburg, Celtic, Petrohrad, všechny tyto kluby odnesly na svých zádech těžké porážky a nikdo doposud neviděl míče v síti za zády Felixe Hocha.

Těžiště světa leží ve věcech kulturních a proto, když F. C. Balí tak nesmyslně vítězil, evropská rovnováha se zvrtila.

Peněžní ústavy pojaly nedůvěru k anglické měně, hotovy vydělávati na footballu jako na válkách. Kč stoupala a ministr financí dovídaje se o tom vždy včas lezl výš a výš jako rosnička, jež věští dobrý den.

Konečně kombinované družstvo světa postavilo se proti Ballu.

Dolů s tím nadmutým zázrakem! Hanba! Pryč s Bolomem! Pryč s F. C. Ballem! Ať zhyne páter Hoch!

Zástup oděný v řev tohoto obsahu v předvečer zápasu Svět — Ball procházel Prahou. Ale nejlepší mužstvo sedělo ve „Dvou litrech“ ryčně zpívajíc a nevědělo, co se děje venku.

Druhý den Sandberg pokryl se diváky jako ponocný kožichem. Dvakrát stotisíc lidí ježilo se před Uhlem, jenž vyšel první na hřiště. Kinooperatéri, které poslal René Mayer smýšleje zradu, spustili svoje stroje.

Tu začal match.

1. min. volný kop pro S. Z něho dobrý útok, avšak kryt obranou. Útok B. zaražen hromadným napadením levé spojky. V 6. min. roh pro B. V 10. min. Petrlák střílí, goalkeeper S. kryje, avšak míč příliš prudký strhl ho do sítě. Ve 12. min. útok S. zmařen zálohou. Ve 14. min. Uhel shootuje a míč prochází po druhé brankou. V 17. min. goal Hartův. V 19. min. roh pro B. Ve 23. min. Bernard vstřeluje svůj míč těsně pod tyč. Ve 24. min. volný kop pro S. Útok levého křídla S. Proniká obranou a střílí. Hoch chytá těžkou ránu. Ve 26. min. opět branka Petrláková. Ve 28. min. Baarova. Minuty 30., 32., 34., 40., 41., 42., 43., 44. znamenají další úspěchy F. C. Ballu.

Stotisíc diváků říčelo nevolí a druhých stotisíc nadšením.

Hanbáá! Mažte jéé! Sláváá! hřmělo dlouhými samohláskami jako písanka žáka první třídy školy obecné.

Avšak zástupové zaplavili hřiště, došlo k řeži a druhý den psali sportovní referenti, že slavný team Ball byl srovozen se světa, rozsápán a potřen beze zbytku.

Ale nebylo tomu tak. Sportovní lůza strhala s jedenáctky emblémy klubu, ale jinak hráči vyvázli bez pohromy a vesele pili ve „Dvou litrech“. Kněz koupil si noviny a nasytiv se jal se čísti.

U sta hromů! zasténal vida v jezeře referátů vlastní smrt. Jsme ztraceni, řekl smějícím se přátelům. Nikdo neuvěří, že já jsem mrtvý Felix Hoch a náš klub pochovaným Ballem.

Zatím Praha strojila pohřeb na své útraty a svět tonul v lítosti nad skonek slavného klubu. V držení spolkového hřiště uvázala se státní Sportovní akademie a jedenáct přátel bylo odehnáno od ohrady.

U nás, řekl Hoch, pokud vím, platí právní stav a dokládal jsoucnost klubu úředními listinami jako kdysi ďábel v Dobré. Avšak přes to F. C. Ball byl mrtev a na této pravdě nezměnila nic

skutečnost, že hrál hry mnohem krásnější s S. K. Lhotka a S. K. Záběhlíce.

Zde, křičel René Mayer, poklepávaje rákoskou na promítací plátno ve svém biografu, zde vidíte poslední a nejkrásnější zápas F. C. Ballu, jež jsem založil. Zde nebožtíci: hbitý Uhel, statný Petrlák a velebný goalman Hoch!

Sláva, řvaly posedlé řady diváků, zatím co vyhublý klub tetelil se v parketu Z.

Dnes živý a přece mrtvý team chodí o holi, René Mayer ještě nezapltil najatým rváčům, již zkazili zápas Ball —Svět a vítězný snímek letí světem vydělávaje těžké peníze. Neboť jest prý krásnější to, co již není a biograf jest novou skutečností.